

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 9

6904 : 200 = 34.52
60
30
100

SKARBOFERM

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
POLSKICH KOPALNÍ SKARBOWYCH
NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA AKCYJNA W KATOWICACH

ADRES: CHORZÓW I, PL. MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 12

ADRES TELEGRAFICZNY: SKARBOFERM-CHORZÓW

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ:

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW

I SIARCZANU AMONU

Z KOPALNÍ:

„KRÓL” W CHORZOWIE, „BIELSZOWICE”

I „KNURÓW”

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
JESZCZE W SPRAWIE DEFINICJI KARTELU W PRZYSZŁEJ USTAWIE KARTELOWEJ—DR ROMAN PIOTROWSKI	493	CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	517
EWOLUCJA PROBLEMU „OBCIĄŻEŃ SPOŁECZNYCH” W TEORII I W PRAKTYCE GOSPODARCZEJ—E. ARNEKKER	498	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	517
KRONIKA GOSPODARCZA: Wizyta Pana Ministra Handlu Zamorskiego W. Brytanii R. S. Hudsona w Polsce		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	518
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	505	Rozbudowa polskiej floty handlowej — G. N.	
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		POCZTA I TELEGRAF	519
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	509	KRONIKA TYGODNIOWA:	
PRZEMYSŁ NAFTOWY	510	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	519
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY	513	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	520
ROLNICTWO	514	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
Wypłacalność rolnictwa w roku 1938 — H. Olsienkiewicz		PODATKI I OPŁATY	520
HANDEL:		Falszywe zarzuty pod adresem polityki podatkowej — J. L.	
TRAKTATY I KONWENCJE	515	PIENIĄDZ I KREDYT	520
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	515	Obrót płatniczy z Z. S. R. R.	
RYNEK AKCYJNY	517	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	521
		Z BANKU POLSKIEGO	522
		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
		STANY ZJEDN. AM.	523
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	523

JESZCZE W SPRAWIE DEFINICJI KARTELU W PRZYSZŁEJ USTAWIE KARTELOWEJ

ZDAWAŁOBY się, że kartel, jako naturalne przeciwieństwo wolnej konkurencji, a zarazem często nieuniknione następstwo każdej ostrzejszej walki konkurencyjnej, nie powinien wywoływać zasadniczej różnicy zdań co do swej istoty. Tymczasem trwający od kilku dziesiątków lat w nauce ekonomii spór o definicję kartelu jest jeszcze ciągle otwarty. Toteż nic dziwnego, że tym trudniej prawnikom znaleźć właściwe ustawowe określenie tego na wskroś gospodarczego zjawiska, niezależnego od jakiegokolwiek formy prawnej.

Nie uniknął tych trudności także projekt nowej polskiej ustawy kartelowej, przyjętej ostatnio przez Sejm. Zawarta w nim definicja, określająca kartele (porozumienia kartelowe) jako „porozumienia dwu

lub więcej osób, zawarte w dowolnej formie prawnej, ograniczające swobodę produkcji przemysłowej lub handlu”—spotkała się w zainteresowanych kołach gospodarczych z silną krytyką.

Wbrew intencji ustawy o porozumieniach kartelowych ograniczenia pojęcia kartelu do właściwych karteli, co — moim zdaniem — dostatecznie jasno wypowiedziano w nowej definicji¹⁾ — „Przegląd Gospodarczy”, naczelnny organ Centralnego Związku Przemysłu Polskiego, stwierdza, że „nowa definicja przedmiotu ustawy o porozumieniach kartelowych jest wyraźnie znacznym pogorszeniem dotychczasowej i wprowadzi niewątpliwie nowy zamęt i nowe utrud-

¹⁾ P. mój artykuł w zesz. 51/1938, str. 1 823.

nienie zarówno dla stosujących ustawę jak dla tych, do których będzie ona stosowana. Jest to często występująca konsekwencja, gdy prawodawca obawia się, aby nie ująć przedmiotu prawa zbyt wąsko, i dlatego ujmuje go tak szeroko, że w rezultacie nie wiadomo, do czego prawo się odnosi¹⁾.

Zdaniem „Przeglądu Gospodarczego” — pojęcia „kontroli” i „regulacji” produkcji, zbytu, cen i warunków wymiany dóbr, na których oparte jest dotychczasowe określenie karteli, są „wysoko niedoskonałe, bardzo obszerne i bardzo mało skonkretyzowane”, ale pojęcia swobody produkcji przemysłowej i swobody handlu mają być jeszcze mniej konkretne i bardziej sporne — „z tego bardzo prostego powodu, że pojęcie swobody jest bez żadnej wątpliwości bardziej ogólne aniżeli pojęcie kontroli czy regulowania, kontrola lub regulowanie jest konkretnym działaniem, a swoboda — możliwością działania”.

Każde uprawnienie, zwłaszcza o charakterze majątkowym, jakim jest również prawo swobodnego wykonywania przemysłu lub handlu, wyraża się nie tylko w potencjalnej możliwości jego wykonywania, ale przede wszystkim w rzeczywistym jego wykonywaniu. Tak samo zresztą prawo kontroli lub regulowania produkcji czy handlu streszcza się nie w samej możliwości wykonywania tego prawa, ale przede wszystkim w faktycznym jego wykonywaniu. Dlatego nie można przeciwstawiać kontroli czy regulowaniu, jako konkretnemu działaniu — swobodnego rozwijania działalności przemysłowej lub handlowej, jedynie jako możliwości działania.

Wszelkie przepisy prawne, normujące jakąkolwiek działalność przemysłową lub handlową, dotyczą zawsze z natury rzeczy konkretnej działalności, a nie tylko samej teoretycznej możliwości jej rozwijania. Ustawa kartelowa, operująca surowymi sankcjami karnymi, tym bardziej nie może pod tym względem stanowić wyjątku.

Po wtóre — w jaki sposób dałoby się w ogóle praktycznie ustalić, że zaszło jakiegokolwiek ograniczenie swobody produkcji przemysłowej lub handlu, gdyby ograniczenie to miano łączyć tylko z jakąś abstrakcyjnie pojętą „możliwością działania”, a nie z prawem prowadzenia konkretnego przedsiębiorstwa przemysłowego lub handlowego?

Dalej, nie można pominąć faktu, że kontrola, a zwłaszcza regulowanie produkcji lub zbytu, oparte na umowie zainteresowanych przedsiębiorstw, nie muszą same przez się ograniczać ich prawa swobodnego rozwijania działalności przemysłowej lub handlowej. Producent, który powierza jakiegokolwiek osobie hurtową sprzedaż swoich wyrobów bez żadnych zastrzeżeń, niewątpliwie reguluje taką umową swój zbyt, pośrednio także produkcję. Umowa ta nie ogranicza jednak jego swobody w zakresie produkcji i zbytu, bo może on każdej chwili zwiększyć swoją produkcję, powierzając zbyt nowych ilości tego samego artykułu innej osobie. Tak samo hurtowy sprzedawca wyrobów danego producenta nie jest przez zawartą z nim umowę ograniczony w swej swobodzie handlowania analogicznymi wyrobami innych producentów. Ograniczenie swobody handlu (pośrednio ewentualnie także produkcji) następuje dopiero wtedy, kiedy producent powierza sprzedaż całej swo-

jej produkcji wyłącznie jednemu odbiorcy. Ograniczona może być przy takiej umowie także albo tylko swoboda handlu samego odbiorcy, jeżeli producent zobowiąże go do handlowania wyłącznie jego wyrobami.

Trudno dlatego nie uznać, że pojęcie ograniczenia swobody produkcji przemysłowej lub handlu jest pojęciem ciaśniejszym i konkretniejszym niż pojęcie kontroli lub regulowania produkcji i zbytu.

Ograniczenie swobody produkcji przemysłowej lub handlu, jako znamię rozpoznawcze kartelu, doznało ponadto dalszego znacznego zacieśnienia przez to, że nowa definicja kartelu nie łączy go bynajmniej z przedsiębiorstwami samych tylko uczestników kartelu. Z dosłownego brzmienia definicji wynika to całkiem wyraźnie: mówi się tu nie o swobodzie produkcji przemysłowej i handlu uczestników, lecz tylko o samej tej swobodzie. Produkcja przemysłowa i handel oraz możliwość ich swobodnego rozwijania gdziekolwiek na rynku krajowym lub na rynkach wywozowych pojęte są w ustawie jako określone wartości ogólne. Nie każde bowiem umowne ograniczenie lub nawet całkowite zrzeczenie się swobody produkcji czy handlu przez dwu lub więcej przedsiębiorców jest w stanie wywrzeć na rynku chociażby lokalnym jakikolwiek wpływ na swobodne kształtowanie się warunków produkcji lub zbytu w danej dziedzinie przemysłu lub handlu.

Te zatem tylko porozumienia dwu lub więcej osób będą poczytane w myśl nowej definicji za kartelowe, które ograniczają swobodę produkcji lub wymiany nie tylko w przedsiębiorstwach uczestników kartelu, ale co najmniej na jednym rynku lokalnym. Innymi słowy, tylko takie ograniczenie swobodnej dyspozycji uczestników kartelu w zakresie ich produkcji lub handlu będzie kartelowe, które będzie skuteczne chociażby na jednym rynku lokalnym wobec odbiorców i ewentualnych konkurentów outsiderów. Takie tylko ograniczenie można określić ogólnie jako „ograniczenie swobody produkcji przemysłowej lub handlu” tak, jak to czyni nowa definicja, która nie zacieśnia skutków tego ograniczenia do samych skartelizowanych przedsiębiorstw.

Tak też pojęła znaczenie nowej definicji Komisja Sejmowa i dlatego nie zmieniła jej brzmienia, czemu dała oficjalnie wyraz w swej uchwale z dn. 14/II b. r., stwierdzającej, że: „Art. 1, mówiący o produkcji przemysłowej i handlu, ma na myśli produkcję i handel w pojęciu ogólnym. Jeśli więc drobne porozumienia regulują raczej stosunek między danymi osobami, a nie wpływają na handel lub produkcję w ich całokształcie, nie są one porozumieniami kartelowymi w myśl ustawy¹⁾”. Stanowisko Komisji podzielił Sejm, uchwalając definicję, wyrażoną w art. 1, w niezmiennym brzmieniu projektu rządowego.

Ze strony kół gospodarczych wysuwano myśl bliższego określenia owego kartelowego ograniczenia swobody produkcji przemysłowej lub handlu przez słowo „istotne”. Dodatku tego nie umieszczono, bo w tym wypadku byłby on nieistotny i raczej dezorientujący, skoro każde ograniczenie swobody produkcji lub handlu, skuteczne chociażby na rynku lokalnym, jest w rozumieniu ustawy istotne, a zarazem tylko takie ograniczenie poczytuje ustawa za wystarczające do uznania go za kartelowe. Każde inne ogra-

¹⁾ Artykuł P. Dyr. T. Sławińskiego pt. „Nowelizacja prawa kartelowego” („Przegląd Gospodarczy” zes. 3/1939).

¹⁾ Druk sejmowy Nr 109 (sesja zwyczaj. 1938/39).

niczenie jest wedle treści art. 1 nie tylko nieistotne, ale w ogóle nie istniejące. Poza tym słowo „istotne” należy do rzędu tych określeń, które ściśle niczego nie konkretyzują i różnie mogą być interpretowane. Przepisy prawne powinny dlatego wszelkich tego rodzaju określeń możliwie unikać.

Związek Izb Przemysłowo - Handlowych wysunął znów postulat, aby w definicji położyć nacisk na pierwiastek monopolistycznej dążności do opanowania rynku, albo alternatywnie na ograniczenie wzajemnej konkurencji, jako na istotne znamiona umowy kartelowej. Proponowane przez Ogólne Zebranie Związku Izb sformułowanie prawne pojęcia kartelu opiewa: „Przepisom niniejszej ustawy podlegają wszelkie porozumienia dwu lub więcej osób, zawarte w dowolnej formie prawnej, zmierzające do monopolistycznego opanowania rynku, albo mające na celu ograniczenie skutków wzajemnej konkurencji”.

Na definicję tę, jako na trafną i lepszą od przyjętej w nowej ustawie, powołał się ostatnio „Kurier Polski”¹⁾, który stwierdza przy tym od siebie, jakoby dwie były cechy istotne kartelu: „wyłączność oraz ograniczenie swobody”. Tym samym „Kurier Polski” poszedł jeszcze dalej niż Związek Izb, który te dwa znamiona traktuje alternatywnie, uważając, iż jedno z nich wystarcza już do uznania danego porozumienia za kartelowe.

Nie dostrzeżono widocznie, że oba wysunięte przez nie znamiona kartelu z natury rzeczy są nierozdzielnie związane z ograniczeniem swobody produkcji lub handlu, pojętym tak, jak wyżej wyjaśniono, gdyż są ograniczenia takiego nieuniknionym następstwem.

Każde ograniczenie swobody produkcji lub wymiany w jakiegokolwiek dziedzinie przemysłu czy handlu, w całym kraju lub w jego części (na rynku lokalnym), jest właśnie zewnętrznym przejawem, środkiem realizacji owego „dążenia do wyłączności”, tego „zamiaru monopolistycznego opanowania rynku”. Takie lub inne monopolistyczne stanowisko skartelizowanych przedsiębiorstw na rynku nie jest niczym innym, jak tylko skutkiem odpowiedniego, wzajemnego ograniczenia swoich uprawnień (swobody) w zakresie produkcji lub handlu przez uczestników kartelu. Na samo „dążenie” czy „zamiar” osiągnięcia tego skutku nie należy przy tym kłaść w ogóle nacisku, skoro istnienie jego bez efektywnego skutku nie przedstawia żadnej praktycznej wartości i—co gorsze—jest, jak każdy nieuzupełniony zamiar ludzki, nie do ustalenia. Zamiar taki uzewnętrznia się w kartelu zawsze, jak już wyjaśniłem, przede wszystkim przez wzajemne ograniczenie przez uczestników kartelu przysługujących im uprawnień w zakresie produkcji i wymiany, po wtóre zaś—przez skutki osiągnięte drogą takiego ograniczenia na rynku, tj. właśnie przez odpowiednią, mniejszą lub większą, monopolizację danego rynku.

Tak samo każde ograniczenie wzajemnej konkurencji uczestników kartelu nie jest niczym innym, iak tylko naturalnym, nieuniknionym następstwem odpowiedniego ograniczenia swobody produkcji lub handlu, będącej podstawą i jedynym źródłem każdej konkurencji. Co więcej, należy sobie uprzytomnić, że przy nieograniczonej kartelowo swobodzie produkcji lub wymiany konkurencja może w pewnych warunkach gospodarczych mimo to nie przejawiać

się, z czego bynajmniej nie można wysnuwać przypuszczenia, że przyczyną tego musi być jakiś zatajony kartel; natomiast każde ograniczenie swobody przedsiębiorstw w zakresie określenia ilości, rodzaju lub jakości produkcji, czy w zakresie ilości lub miejsca zbytu, albo w zakresie ustalania cen czy warunków sprzedaży, pociąga za sobą zawsze odpowiednie ograniczenie wzajemnej konkurencji skartelizowanych przedsiębiorstw.

W tym stanie rzeczy trudno nie uznać, że jedynym wyczerpującym, a zarazem najbardziej ścisłym znamieniem podstawowym i istotnym każdego kartelu jest właśnie owo wzajemne, pozytywne ograniczenie (nie tylko zamiar ograniczenia) uprawnień czyli swobody w zakresie produkcji lub handlu przez uczestników kartelu, skuteczne chociażby na rynku lokalnym. Jednocześnie jest dla praktyki szczególnie ważne, że właśnie to znamię daje się praktycznie znacznie łatwiej ustalić niż istnienie „dążenia do wyłączności”, czy istnienie „zamiaru monopolistycznego opanowania rynku” albo „ograniczenia wzajemnej konkurencji”.

Dlatego nie na jakimkolwiek innym, ale właśnie na tym znamieniu oparto definicję kartelu w ustawie o porozumieniach kartelowych, zacieśniając wyraźnie dotychczasowe zbyt szerokie ujęcie prawne karteli i sprowadzając to pojęcie do właściwych karteli.

Argumenty, wyżej przedstawione, wykazują—moim zdaniem—zarazem błędność innego sądu, jaki ogłosiły o nowej definicji „Śląskie Wiadomości Gospodarcze”²⁾. Wedle tej opinii „definicja projektu nie jest żadną definicją kartelu”, gdyż określa kartele zbyt szeroko i obejmuje wskutek tego inne porozumienia, nie mające nic wspólnego z kartelami—,np. każdą sprzedaż większej partii towaru, nie mówiąc o sprzedaży sukcesywnej, która jest porozumieniem nabywcy ze zbywcą, i która ogranicza z jednej strony swobodę produkcji przemysłowej zbywcy, a z drugiej strony swobodę handlu nabywcy”.

Dlaczego i w jakich warunkach „każda sprzedaż większej partii towaru” mogłaby być poczytana za ograniczenie swobody produkcji przemysłowej zbywcy i swobody handlu nabywcy—tego autor, niestety, nie wyjaśnia. Chcąc jednak na podstawie jakichkolwiek przesłanek dojść do tego rodzaju oceny „każdej (a więc też jednorazowej) sprzedaży większej partii towaru”, trzeba by konsekwentnie uznać każdy akt sprzedaży wszystkich posiadanych towarów jednemu nabywcy za jeszcze silniejsze ograniczenie swobody produkcji i handlu; sprzedaż samej fabryki danych wyrobów musiałoby się logicznie poczytać za jeszcze dalej idące ograniczenie swobody produkcji przemysłowej zbywcy; ewentualną darowiznę tej fabryki bez żadnego odwzajemnienia ze strony obdarowanego, brnąc dalej po linii takiego rozumowania, trzeba by uitożsamiać z darowaniem całej swobody produkcji przemysłowej przez darowującego. A jednak tak nie jest. Dla tej prostej przyczyny, że sprzedaż części lub wszystkich towarów, czy nawet całej fabryki, a tak samo ich darowanie—nie mają nic wspólnego z samą swobodą produkcji przemysłowej, która jest prawem osobistym, nie rzeczowym, każdego obywatela. Można się pozbyć odpłatnie lub nieodpłatnie całego swego majątku, zachowując nadal prawo nabycia innego majątku i rozporządzania nim w przyszłości. Nie samo rzeczowe

¹⁾ „Kurier Polski” z dn. 8/III b. r.

²⁾ „Śląskie Wiadomości Gospodarcze” Nr 3 z dn. 1/II 1939 r.

prawo do poszczególnych partij towarów czy całych fabryk, ale osobiste prawo swobodnego rozwijania działalności handlowej i przemysłowej (produkcyjnej) jest przedmiotem wszelkich ograniczeń kartelowych.

Inaczej natomiast przedstawiają się tzw. umowy agencyjne czy reprezentacyjne, zawierane przez producentów ze swoimi hurtowymi odbiorcami, jako wyłącznymi sprzedawcami danych wyrobów na całym rynku, albo w określonych jego okręgach. Tacy wyłączni sprzedawcy są przy tym często sami zobowiązani do handlowania wyłącznie wyrobami swoich kontrahentów-producentów. Tego rodzaju umowy, jak już wyżej wyjaśniłem, ograniczają wyraźnie bądź swobodę handlu bądź pośrednio także swobodę produkcji. Jako takie stanowią one niejednokrotnie typ umów kartelowych nie tylko „w rozumieniu prawnym”, ale również w znaczeniu ściśle ekonomicznym. Ma to miejsce w szczególności wtedy, ilekroć umowy takie koncentrują na jakimś rynku w sposób mniej lub więcej monopolistyczny handel danymi artykułami w rękach jednego lub kilku wyłącznych reprezentantów; nie muszą oni nawet pozostawać w żadnym wzajemnym porozumieniu, gdyż albo działają w odrębnych, im przydzielonych okręgach terytorialnych, albo otrzymują od swoich producentów-mocodawców równobrzmiące zlecenia co do cen i warunków sprzedaży; w ten sposób mimo braku porozumienia kartelowego między reprezentantami wyłączona jest ich wzajemna konkurencja.

Natomiast także i takie agencyjne (reprezentacyjne) umowy nie będą w myśl nowej definicji (w przeciwieństwie do obowiązującej) poczytane za kartelowe, jeżeli albo w ogóle nie zawierają żadnej klauzuli wyłączności, albo też dana klauzula wyłączności jest bezskuteczna, czyli nie ogranicza w rzeczywistości nawet na rynku lokalnym ani swobody handlu ani swobody produkcji przemysłowej.

Niekiedy poszczególne tego rodzaju umowy, traktowane odrębnie, nie mają charakteru kartelowego, bo pojedynczo nie tylko nie ograniczają, ale nawet nie są w stanie ograniczyć swobody produkcji ani handlu. Te same jednak umowy łącznie mogą tworzyć systematyczną sieć, bardzo skutecznie regulującą i kontrolującą w sposób monopolistyczny (wyłączający konkurencję) daną gałąź handlu, pośrednio i produkcji, w całym kraju lub w jego części. Przy badaniu charakteru gospodarczego tych umów należy dlatego zawsze szczególną zwracać uwagę na ich wzajemną zależność na rynku. Podkreślić należy przy tym, że zależność ta nie musi się opierać na wzajemnym porozumieniu wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw. W praktyce nie są odosobnione wypadki, w których inicjatywa jednego silnego przedsiębiorstwa handlowego (hurtowego), nie poparta żadnym kartelowym porozumieniem zainteresowanych firm producentów, wystarcza do monopolizacji danej dziedziny handlu. Jeżeli jedno przedsiębiorstwo handlowe zawrze szereg samodzielnych umów z poszczególnymi (wszystkimi) producentami, istniejącymi w danej gałęzi przemysłu, o wyłączną sprzedaż komisową (rzadko na własny rachunek) całej ich produkcji, ilościowo i czasowo z góry wiążąco dla stron określonej, zyskuje przez to samo na rynku stanowisko monopolistyczne w danej gałęzi handlu, oddziaływając zarazem na rozmiar produkcji swoich kontrahentów. Specjalnie ta właśnie metoda monopolizacji handlu praktykowana jest w różnych krajach od wieków, znana w historii gospodar-

czej pod nazwą skupów („ingrossing”, „accaparement”, „Aufkauf”, „accaparamento” itp.¹⁾.

Kartelowe umowy o wyłącznej sprzedaży ograniczają pośrednio swobodę produkcji nie tylko samych kontrahentów, ale niekiedy także istniejących lub powstać mających producentów-outsiderów, a to przez umowne zobowiązanie hurtowników-reprezentantów do nieprzyjmowania do sprzedaży wyrobów fabryk konkurencyjnych outsiderów. Jeżeli wszyscy hurtowi sprzedawcy w danej branży będą objęci siecią organizacyjną kartelu, producenci, stojący poza kartelem, nie będą mogli swojej produkcji rozwinąć wobec niemożności znalezienia na rynku hurtowników, którzy przejęliby sprzedaż ich wyrobów.

Dla przykładu przypomnę niedawne uniemożliwienie produkcji dużej outsiderowskiej hucie szkła przez kartel szklany²⁾, który przy pomocy 40 umów o wyłączną komisową sprzedaż wyrobów szklanych skartelizowanych hut, zawartych z 40 hurtownikami w branży szklanej, zabronił im pod rygorem natychmiastowego wstrzymania dostaw przyjmowania do sprzedaży jakichkolwiek wyrobów konkurencyjnych. Ponieważ huta outsiderowska nie wyrabiała wszystkich gatunków szkła, hurtownicy nie mogli zrezygnować z dostaw kartelu, który w ten sposób odciął konkurencyjną fabrykę od rynku i nie pozwolił jej na rozwinięcie produkcji. Dopiero na skutek interwencji Ministerstwa Przemysłu i Handlu kartel skreślił we wszystkich 40 umowach, zawartych z hurtownikami, klauzulę sprzedawania wyrobów wyłącznie fabryk skartelizowanych, przez co huta konkurencyjna odzyskała swobodę ruchów. Z drugiej strony—co nas w tym wypadku jako pouczający przykład szczególnie będzie interesować—wszystkie te 40 umów o wyłączną sprzedaż, mimo wykreślenia przedstawionej klauzuli anty-outsiderowskiej, regulowały wprawdzie w dalszym ciągu zbyt całej produkcji skartelizowanych hut szkła, ale nie ograniczały już w niczym ani swobody produkcji hut ani swobody handlu hurtowników, i dlatego straciły faktycznie swój charakter kartelowy w całości, ale formalnie tylko w ramach nowej definicji kartelu, nie obecnie obowiązującej.

Interpretując w ten sposób, gramatycznie i logicznie usprawiedliwiony, zawarte w nowej definicji kartelu znamię ograniczenia swobody produkcji przemysłowej lub handlu, dalej mając na uwadze, że nowa ustawa nie tylko nie neguje racji bytu karteli, ale—co więcej—w przeciwieństwie do obowiązującej ustawy kartelowej stwierdza wyraźnie, że kartele mogą służyć interesom gospodarki narodowej i muszą im służyć, jeżeli chcą legalnie istnieć—nie dojdziemy nigdy do konkluzji, do jakiej doszły „Śląskie Wiadomości Gospodarcze”. Utrzymują one, jakoby projekt ustawy swym ujęciem prawnym karteli „sugerował opinii symplicystyczny pogląd, że każda szkodliwa działalność gospodarcza jest działalnością kartelową. Kartel i zło to synonimy”.

Gdyby jednak nowa definicja kartelu miała w praktyce istotnie doprowadzać aż do tak nieprawdopodobnych wniosków, uważam, że należałoby ją raczej odpowiednio uzupełnić, zachowując zresztą całkowicie jej obecną trafną konstrukcję, aby tym dosadniej wyrazić, jak należy pojmować „ograniczenie swobody

¹⁾ P. moja praca: „Kartele i trusty”, Warszawa, 1933.

²⁾ Kartel ten rozwiązał się dobrowolnie z dniem 1/III 1939 r. w następstwie konkurencji nowopowstałej huty szkła S. A. „Metan” w C. O. P.

produkcji przemysłowej lub handlu" jako znamię rozpoznawcze kartelu. Sądzę, że uzupełnienie tego znamienia słowami: „w jakiegokolwiek dziedzinie przemysłu lub handlu bądź w całym kraju bądź w jego części”—wyjaśni dostatecznie, że nie każde ograniczenie swobody produkowania czy handlowania dwu lub więcej kontrahentów nadaje ich porozumieniu charakter kartelowy w rozumieniu ustawy, ale tylko takie ograniczenie, które jest skuteczne, chociażby na jakimkolwiek rynku lokalnym w jakiejś dziedzinie przemysłu lub handlu.

Takie uzupełnienie definicji kartelu w szczególności zapobiegłoby chyba ostatecznie plątaniu z kartelami różnych drobnych porozumień przekupek, rzemieślników itp. co do cen lub warunków sprzedaży ich towarów, gdyż tego rodzaju porozumienia mogą ograniczać ich osobistą swobodę handlu czy produkcji, ale w regule nie są one w stanie ograniczyć tej swobody nawet na jednym rynku lokalnym.

Uzupełnienie definicji usunęłoby jednocześnie obawy, podnoszone co do właściwości użytego w definicji określenia „porozumienia ... osób”, jako zbyt szerokiego, obejmującego również przysłowiowe przekupki i wszelkie drobne przedsiębiorstwa. Na Komisji Przemysłowo-Handlowej Sejmu proponowano dlatego zastąpienie słowa „osób” określeniem „kupców rejestrowych” lub „firm rejestrowych”, aby ograniczyć tym samym ustawowe pojęcie kartelu do większych przedsiębiorstw. Komisja odstąpiła jednak od zamiaru przeprowadzenia tej poprawki, biorąc pod uwagę istnienie licznych przedsiębiorstw produkcyjnych i handlowych, które nie mając kwalifikacji „przedsiębiorstwa prowadzonego w większym rozmiarze”¹⁾, nie podlegają tym samym wpisowi do rejestru handlowego i nie są firmami (kupcami) rejestrowymi, a które mimo to mogą niejednokrotnie przy pomocy porozumień kartelowych bardzo skutecznie monopolizować lokalne rynki, zwłaszcza na ziemiach wschodnich w okręgach, pozbawionych łatwych połączeń komunikacyjnych.

Była poza tym jeszcze inna, ważna okoliczność, przemawiająca przeciwko zastąpieniu słowa „osób” określeniem „firm rejestrowych” lub „przedsiębiorstw”, mianowicie obawa nieobjęcia definicją porozumień kartelowych, opartych na wzór anglo-amerykańskich trustów na powiernictwie. Praktycznie łatwe jest skartelizowanie zainteresowanych przedsiębiorstw przemysłowych przez powierzenie ich kierownictwa lub tylko wyłącznej sprzedaży ich wyrobów temu samemu lub kilku tym samym powiernikom, którzy sami mogą nie reprezentować żadnego przedsiębiorstwa. Powstaje wtedy szereg analogicznych umów, w których jedna strona jest przedsiębiorstwem czy firmą rejestrową, ale drugi kontrahent jest tylko zwykłą osobą fizyczną. W praktyce mogłaby w takich razach wyłonić się wątpliwość, czy umowę, w której uczestniczy tylko jedno przedsiębiorstwo (firma), można uznać za umowę dwu lub więcej przedsiębiorstw czy firm.

Poza wyżej przedstawionymi — inne zastrzeżenia, podniesione przeciwko nowej definicji kartelu, nie mają zasadniczego znaczenia, ale i na nie warto zwrócić uwagę. Artykuł w „Przeglądzie Gospodarczym” uważa za pleonazm określenie — „porozumienie dwu

lub więcej osób”—skoro jasną jest rzeczą, że wszelkie porozumienie musi być zawarte między dwiema lub więcej osobami. Wobec często w praktyce powtarzanej opinii Liefmanna, jakoby do powstania kartelu było konieczne zespolenie w nim co najmniej ok. 75% wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw, jest rzeczą wysoce pożądaną stwierdzenie w samej ustawie, że tak nie jest. Ze niejednokrotnie wystarcza nawet skartelizowanie się mniejszości przedsiębiorstw, istniejących w danej branży, do wywierania pożądanego wpływu na określonym rynku, jeżeli właśnie ta mniejszość, chociażby dwa tylko przedsiębiorstwa obejmująca, będzie reprezentować gospodarczy ciężar gatunkowy wyższy od liczniejszych outsiderów, pozostałych poza kartelem.

Tak samo nie nazwałbym „mnogosłowiem” wyraźnego stwierdzenia w ustawie, że porozumienia kartelowe mogą być zawarte „w dowolnej formie prawnej”—mimo, że ustawa nie narzuca kartelom żadnej określonej formy prawnej. Znane są bowiem zarówno w nauce jak i w praktyce, zwłaszcza niemieckiego, ale także i naszego Sądu Kartelowego, sporne zdania co do charakteru kartelowych spółek handlowych z osobowością prawną. Nie są odosobnione głosy, przypisujące tym spółkom własny odrębny byt, oderwany zawsze od istnienia kartelu; zdaniem tej opinii spółki z osobowością prawną mogą jedynie spełniać powierzone im funkcje kartelowe, ale same jako takie kartelami nigdy nie są. Taka ocena prawna ma, oczywiście, nie tylko teoretyczne znaczenie; pociąga ona za sobą doniosłe konsekwencje praktyczne w zakresie możliwości rozwiązywania karteli. Wyraźne stwierdzenie w ustawie, że kartel może zawiązać się w każdej formie prawnej, znacznie ułatwia praktyczne uzasadnienie kartelowego charakteru spółek korporacyjnych jako takich.

Tak samo nie jest przekonywujące twierdzenie, jakoby dotychczasowe określenie: „umowy, uchwały, postanowienia”—miało być bardziej ściśle i doskonałe od określenia „porozumienia”. Wykazałem już raz szczegółowo, dlaczego właśnie słowo „porozumienia” jest znacznie odpowiedniejsze od dotychczasowych „umów, uchwał i postanowień”¹⁾. Skoro dotychczas nikt nie zakwestionował słuszności użytych przeze mnie w tym względzie argumentów, nie widzę potrzeby powtarzania tych samych argumentów.

Na nie dość uważnym wczytaniu się w treść projektu ustawy o porozumieniach kartelowych polega chyba tylko twierdzenie „Przeglądu Gospodarczego”, jakoby dodane w nawiasie na końcu definicji w art. 1 projektu słowa „porozumienia kartelowe” miały przemawiać za tym, że „najwidoczniej autorzy tego tekstu zdawali sobie doskonale sprawę, jak bardzo jest on nie wystarczający, skoro objaśniliśmy, co to są porozumienia kartelowe, dodają w nawiasie dla lepszego wyjaśnienia, że są to.... porozumienia kartelowe”.

Nowa ustawa kartelowa chciała uniknąć błędu kodyfikacyjnego, jaki wkraśl się do obowiązującej ustawy o kartelach, w której tylko w tytule użyto słowo kartel, a w samej ustawie ani nie powiedziano wyraźnie, co przez kartel należy rozumieć, ani też ani razu słowa kartel nie użyto. Dlatego zgodnie z tytułem ustawy wyjaśnia się zaraz we wstępnym artykule, które porozumienia poczytuje ustawa za kartelowe,

¹⁾ Określa je rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 23/X 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 84, poz. 590) w wykonaniu art. 4 Kodeksu Handlowego.

¹⁾ P. artykuł w zesz. 51/1938, str. 1 823.

przy czym określenie „porozumienia kartelowe” jest w tym artykule użyte tylko jeden raz. Można je było użyć na wstępie artykułu, zaczynając go np. od słów: „Porozumieniami kartelowymi w rozumieniu niniejszej ustawy, podlegającymi jej przepisom, są wszelkie porozumienia” ... itd. Uznano jednak, że powie się to samo jaśniej i milej dla ucha polskiego, nadając temu artykułowi brzmienie: „Przepisom niniejszej ustawy podlegają wszelkie porozumienia dwu lub więcej osób, zawarte w dowolnej formie prawnej,

ograniczające swobodę produkcji przemysłowej lub handlu (porozumienia kartelowe)”. Użyta w tej formie na końcu definicji nazwa definiowanego przedmiotu jest w technice kodyfikacyjnej praktykowana. Ułatwia ona powoływanie się na jej przedmiot w następnych artykułach ustawy. Zamiast powtarzać ciągle „porozumienia, określone w art. 1” prościej jest i gładziej językowo operować stale określeniem „porozumienia kartelowe” zgodnie z tytułem ustawy.

Dr Roman Piotrowski

EWOLUCJA PROBLEMU „OBCIĄŻEŃ SPOŁECZNYCH” W TEORII I W PRAKTYCE GOSPODARCZEJ

WPROWADZENIE ubezpieczeń społecznych, co w przodujących krajach Europy nastąpiło na wiele lat przed wojną, było pewnego rodzaju wstrząsem. W dyskusji, która się w związku z tym rozwinęła, zabierały przede wszystkim głos czynniki zainteresowane: przedsiębiorcy, zgrupowani w swych związkach i posiadający własną prasę, związki zawodowe robotników i w ogóle związki pracownicze, sfery naukowe w osobach często swych najwybitniejszych przedstawicieli, ministerstwa pracy, Międzynarodowe Biuro Pracy i w ogóle ci wszyscy, którzy zajmowali się teoretycznie lub praktycznie polityką społeczną. Dyskusja ta w pewnym okresie była bardzo gorąca, a szczególnie interesujący charakter przybrała na terenie Niemiec—kraju, który w zakresie ubezpieczeń społecznych odegrał właściwie rolę pionierską. Przegląd rozwoju tych walk i dyskusyj dać może materiał dla zrozumienia punktów wyjścia stron i zorientować w ewolucji, jakiej ulegały ich stanowiska.

Poczynając od ostatnich lat ub. wieku przemysłowcy rozpoczynają atak, żaląc się na to, że gospodarstwo społeczne ponosi z powodu wprowadzenia ubezpieczeń społecznych poważne straty, staje się niekonkurencyjnym, przy czym gospodarstwo społeczne identyfikują z sumą gospodarstw indywidualnych. Pierwszym tego rodzaju autorem jest Greissl¹⁾. Wywody jego były trochę przedwcześnie; do 1900 r. bowiem ubezpieczenia społeczne, niedawno przed tym wprowadzone, nie dokonały jeszcze poważniejszych przekształceń i właściwie stawały dopiero pierwsze kroki.

Drugim z kolei autorem był A. Tille²⁾, dla którego ubezpieczenia społeczne są urządzeniem „klasowym”, jako skutek gruntującego się przekonania, że niemiecka klasa pracownicza nie posiada sama tych właściwości, które by umożliwiły jej indywidualnie zapewnić sobie egzystencję, a w szczególności—środków gospodarczych na wypadek zdarzeń losowych. Autor wypowiada w dodatku przekonanie, że w tym okresie czasu, w którym pisze, robotnik przestał brać udział w kosztach utrzymania państwa, ponieważ otrzymuje odeń tyle, ile sam świadczy.

Jako trzeciego autora tej samej grupy wymienić trzeba P. Stellera³⁾. Należy on do tych autorów, których nazwisko stało się głośnym w związku z dyskusją, jaką zapoczątkował, a do której wtrącił się Prof. Herkner, zbijając wnioski Stellera. Zdaniem Stellera—rosnące koszty ubezpieczeń zaczęły poważnie zagrażać zdolności produkcyjnej Niemiec i jej gospodarstwu. Znalazł on jakoby potwierdzenie tej tezy, analizując bilanse spółek akcyjnych, jak się jednak następnie okazało, materiał, na którym się oparł, był bardzo słaby, toteż Herkner wytknął mu wiele błędów metodyczno-statystycznego charakteru. Herkner położył nacisk na to, że przemysł niemiecki jest zorganizowany w kartele oraz zabezpieczony przed zagranicą ochroną celną, jest więc w stanie znieść ciężary, wynikające z wprowadzenia ubezpieczeń społecznych—co zresztą znajduje potwierdzenie w normalnej rentowności i ogromnym wzroście wywozu niemieckiego. Zresztą, zdaniem Herknera, przy sądzeniu działalności całokształtu dzieła ubezpieczeń społecznych nie można wychodzić ze stanowiska wyłącznego prywatno-gospodarczego, a to dlatego, że obciążeniem prywatno-gospodarczego charakteru odpowiadają korzyści—trudne do oszacowania—ogólno-gospodarczego i ogólnospołecznego charakteru. Kartele i cła ochronne ułatwiły przemysłowcom przerzucenie ciężarów ubezpieczeń na konsumenta, toteż skargi przemysłowców są nieuzasadnione.

L. Hertz w swej pracy²⁾ mówi o tym, że to, co przemysłowcy nazywają „ciężarami”, słuszniej będzie nazywać „nakładami” społecznymi. Są to kwoty, związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, służące do tworzenia funduszu rezerwowego, który odgrywa analogiczną rolę do przepisanej prawem funduszu amortyzacyjnego dla maszyn i budynków; „materiał” ludzki wszak tak samo podlega zużyciu jak i tamte czynniki produkcyjne i wobec tego słuszne jest, by był „amortyzowany”. Jeżeli przedsiębiorcy nie chcą uważać wydatków tych za podwyżkę płac—to winni je zaliczyć do odpisów.

I drugi z kolei autor — Branchart³⁾ uważa, że składki winny być ujmowane jako składniki płacy, które w ten sposób składają się z 3 części: płacy netto, składki pracownika oraz składki pracodawcy. Również

¹⁾ „Wirtschaftliche Untersuchungen über die Belastung der deutschen Industrie durch die Arbeitsversicherungs- und Schutzgesetzgebung”, 1899.

²⁾ „Die Berufstandspolitik des Gewerbe- und Handelsstandes”, Berlin, 1910.

¹⁾ Das Unternehmertum und die öffentliche Zustände in Deutschland”, Berlin, 1911.

²⁾ „Industrie und soziale Lasten”, 1913.

³⁾ „Zur Frage der Belastung der deutschen Industrie durch die Arbeitsversicherung”, 1914.

Stammler¹⁾ wypowiada się w tym samym kierunku.

Rozpatrując jednakże okres pierwszy dyskusji — przed wojną i w samych jej początkach — na pierwsze miejsce należy postawić prace Zahna. Znany z prac statystycznych, niezwiązany z żadną ze stron, daje w latach 1913÷15 opracowania, które silnie zaznaczyły się w ogólnej dyskusji, pogłębiły ją i do pewnego stopnia wytyczyły drogę tej dyskusji na przyszłość. W ocenie oddziaływania ubezpieczeń społecznych bierze on pod uwagę 4 punkty widzenia, mianowicie oddziaływanie na: 1) budżet gospodarstwa społecznego jako całości, 2) budżet publiczny, 3) budżet pracownika, 4) budżet pracodawcy. Z zasad, podniesionych przez Zahna, wysuwa się na plan pierwszy zasada ekwiwalentu: a więc czy „obciążenie” jest wysokie czy niskie — to zależy przede wszystkim od stosunku tych kategorii wydatków do innych, a nie wyłącznie od absolutnej wysokości wydatków na ubezpieczenia społeczne. Rozpatrując wysokość wydatków na te ubezpieczenia, trzeba jednocześnie brać pod uwagę, jakie powodują te wydatki „odciążenia” w innych dziedzinach oraz korzyści, których poprzednio nie było. Nie ulega dla Zahna wątpliwości, że wraz z wprowadzonym ubezpieczeniem społecznym w Niemczech podniósł się ogólny dobrobyt i poprawił stan zdrowia ludności robotniczej, czego zresztą Zahn nie dowiódł. O ile Zahn ocenia ogólny bilans zmian korzystnie, to nie znajduje dowodu, że są one w korelacji z ubezpieczeniami społecznymi. Nie dowiódł też — bo właściwie jest to nie do dowiedzenia (Boesler) — że budżet robotnika i opłacalność przemysłu nie ucierpiały od nacisku, jaki wywołują ubezpieczenia społeczne. Ubezpieczenia robotnicze nie powinny być uważane jako obciążenia, ale jako korzystny dla całego gospodarstwa „nakład”. Ponieważ aktywa, które powstają dzięki ubezpieczeniom, nie dają się przeważnie ująć liczbowo i przeciwstawić w tej formie „obciążeniom” — trudno dać odpowiedź na zarzuty, skierowane pod adresem ubezpieczeń. Zresztą zarzuty te dotyczyć winny nie wyłącznie ubezpieczeń społecznych, ale także szeregu pozycji w bilansie ogólnym, np. zdrowia ludności, zdolności cielesnych i duchowych itp.

Jedna z prac Zahna ukazała się już w czasie wojny. W tym okresie uwaga odwraca się od zagadnienia ubezpieczeń, inne bowiem problemy zaczynają dominować w opinii publicznej. I okres, który następuje bezpośrednio po wojnie, niczym nowym w tym zakresie się nie zaznacza, przychodzi bowiem inflacja, w czasie której czynniki kalkulacyjne nie wchodzi w rachubę. Dopiero po przeprowadzeniu waloryzacji problemy kalkulacyjne dają znów znać o sobie, a dyskusja na temat obciążeń społecznych wznowia się. W tym okresie czasu inicjują dyskusję związki pracodawców, a w szranki dyskusji wchodzi zamiast pracowników — Ministerstwo Pracy. Tänzler zarzuca Ministerstwu, że składki w porównaniu do okresu przedwojennego wzrosły niepomiernie, co utrzymują także związki przemysłowców, podczas gdy Ministerstwo zbija te argumenty i przytacza liczby na poparcie, że wzrost ten był nieznaczny. Jednocześnie rozpoczyna się walka przemysłowców ze związkami zawodowymi w sprawie finansowania polityki społecznej.

Z chwilą, gdy zabierają głos uczeni, wysuwają się tematy z zakresu zadań polityki społecznej.

Geiringer²⁾ oraz Erdmann²⁾ są głównymi przedstawicielami w tym okresie pracodawców, przy czym pierwszy idzie tak daleko, że przypisuje ubezpieczeniom społecznym wywołanie kryzysu gospodarczego, a wraz z nim — niezdolność produkcji do konkurencji, wzrost bezrobocia, zmniejszenie inwestycji itp. Nie zastanawiał się widocznie nad tym, że wszystkie tego rodzaju zjawiska występowały także w krajach, które albo nie miały ubezpieczeń społecznych, albo dopiero weszły na tę drogę. Nie tylko ze strony gospodarstwa niemieckiego przedsiębiorcy atakują sprawę wpływu obciążeń społecznych; podobnie i w innych krajach toczy się dyskusja, i np. w Anglii w 1926 r. sfery przemysłowe dochodzą do przekonania, że gospodarstwo angielskie bardziej aniżeli inne jest obciążone pod tym względem, co powoduje zmniejszanie się angielskiego eksportu i wzrost bezrobocia. Toteż Rząd zwraca się do Międzynarodowego Biura Pracy z propozycją przeprowadzenia porównań w skali międzynarodowej, które by wyświełiły sprawę wysokości obciążeń społecznych.

Chcąc nieco przeciwdziałać propagandzie przeciwubebezpieczeniowej, Ministerstwo Pracy w Niemczech uznało za stosowne publikowanie liczb, dotyczących wydatków z tytułu całej polityki społecznej, którą podówczas ochrzczono terminem „Sozialetat”. Podobnego typu praca ukazuje się także w Polsce, wydana przez Ministerstwo Pracy. Jak wynika z danych porównawczych, w tym okresie czasu przypadało w Polsce na głowę ludności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne zł 11, przy czym ogółem składki wynosiły zł 314 miln. W stosunku do dochodu społecznego, szacowanego na zł 10 mild. rocznie, obciążenie z tytułu składek wynosiło 3.1%. Dla Niemiec odpowiednie liczby przedstawiały się w sposób następujący: składki ogółem — RM 2 723 miln., na 1 mieszkańca — RM 45, w stosunku do dochodu społecznego, wynoszącego RM 30 mild., składki wynosiły 9.07%. Dla Czecho-Słowacji odpowiednie ciężary wyniosły ok. Kor. 2 mild., na głowę ludności — Kor. 140, dla Austrii: składki — 225 miln. szyl., na głowę — 35 szyl., dla Anglii: obciążenie ogólne — £ 129 miln., na głowę — £ 27, w stosunku do dochodu narodowego w sumie £ 3.9 mild. — 3.3%. Jak widać, obciążenie w Polsce w tym czasie było niższe niż w innych krajach.

W ogóle w tym okresie czasu następuje pewnego rodzaju przełom: bezpłodność dyskusji, która nie może oprzeć się na żadnym poważniejszym materiale dowodowym, powoduje, że wszystkie strony zwracają się w kierunku zbierania tego rodzaju materiału. Przeprowadza się różnorodne badania (w sposób bardziej lub mniej metodyczny), które w rezultacie pogłębiły znajomość ubezpieczeń.

Np. związki zawodowe przeprowadzają pozytywne prace, polegające na dokonaniu spisów za lata: 1924, 1925 i 1926, które mają na celu zbadanie obciążeń, jakie ponoszą pracownicy. Prace te pozwalają na stwierdzenie silnych wahań w zależności od grup zarobkowych oraz różnych zawodów; wraz z wzrastającym zarobkiem składki pracowników wy-

¹⁾ „Die Verteilung der öffentlichen Lasten als Kriesenursache”, 1926.

²⁾ „Der deutsche Sozialetat der Arbeitgeber”, 1926.

³⁾ „Soziale Belastung der deutschen Wirtschaft”, 1925.

kazują tendencję malejącą, podczas gdy w obciążeniach podatkowych zjawisko jest odwrotne.

Idąc za innymi, także Międzynarodowe Biuro Pracy ze swej strony przystępuje do pewnych badań. Zbiera materiały, dotyczące funkcjonowania ubezpieczeń, i publikuje je; na podstawie jednak tych publikacji nie można dokonywać porównań międzynarodowych.

W lecie 1931 r. przeprowadza się badania w Austrii, ze szczególnym uwzględnieniem Wiednia, przy czym chodzi o ustalenie „ciężarów” społecznych w poszczególnych gałęziach przemysłu, z przeprowadzeniem jednocześnie porównań z danymi dla Niemiec i Berlina oraz dla Czecho-Słowacji i Pragi. Badania te miały dowieść względnego przeciężenia przedsiębiorcy austriackiego (15·1%) w porównaniu z niemieckim (10·25%) i czechosłowackim (8·52%).

W Anglii przeprowadzano podobne badania, chociaż ze względu na inne stosunki nadano im nieco inny, szerszy zakres. Powołano Komisję Balfoura, której zadaniem było zbadać, jaki jest stosunek sumy ściąganych składek na ubezpieczenia społeczne do sum podatku komunalnego oraz podatku dochodowego.

Wyżej wymienione i wiele innych jeszcze badań, które były przeprowadzane mniej więcej w tym samym czasie, dostarczają materiałów, pozwalających na głębsze niż dotąd ujmowanie zjawiska, ale z drugiej strony nie prowadzą od razu do takich rezultatów, które by umożliwiły jednej lub drugiej stronie, używanie niezbitych argumentów dla podtrzymywanych dotąd ogólnikowo tez. Strony dochodzą powoli do przekonania, że sprawa jest znacznie trudniejsza, aniżeli się początkowo wydawało, i niełatwo będzie znaleźć dowodów, że któraś z nich ma całkowitą słuszność. Skutek tych badań jest do pewnego stopnia nieoczekiwany, ponieważ prowadzi do wniosków, że nie można stworzyć ani właściwego pojęcia „obciążenia” ani też miary dla tego obciążenia, wobec czego nie istnieje także możliwość dokonania porównań w skali międzynarodowej. Do takich wniosków dochodzi W. Holz¹⁾. Reakcją na dążenia sfer zainteresowanych, które dla korzyści politycznego charakteru dokonują „porównań” obciążeń z pominięciem jednak niezbędnego obiektywizmu, jest także stanowisko, jakie zajmuje Międzynarodowe Biuro Pracy. Komisja do Spraw Obciążeń Społecznych w Międzynarodowym Biurze Pracy próbuje ustalić, co zaliczyć należy do obciążeń z tytułu ubezpieczeń społecznych, a co nie posiada tego charakteru i wobec tego zaliczane do obciążeń być nie powinno. Narady odbywają się na 2 konferencjach: w maju 1929 r. w Genewie oraz w październiku 1930 r. w Brukseli. Na drugiej z nich uznano, że niemożliwe jest oddzielenie pod tym względem wyłącznie ubezpieczeń społecznych, i że wobec tego razem z obciążeniami z tego tytułu należy rozpatrywać także szereg innych składników. Zebrani doszli do wniosku, że ustalenie kosztu „usług społecznych” (services sociaux) w ogóle nie jest możliwe, ponieważ kryteria, którymi można by się tutaj posługiwać, są bądź zupełnie bez wartości bądź wartość ich jest bardzo względna. Na tej podstawie dojść należy do wniosku, że wszelkie porównania międzynarodowe i wyciągane stąd wnioski są pracą chybioną, przy czym—wobec częstego powtarzania się podobnych wysiłków—Międzynarodowe

Biuro Pracy uważa za swój obowiązek przestrzec przed tego rodzaju próbami. Zgodnie z powziętą uchwałą—Międzynarodowe Biuro Pracy postanowiło nawet już przygotowanych w niektórych krajach opracowań monograficznych nie publikować. W rezultacie następuje zupełne odwrócenie się od pojęcia „ciężarów społecznych” (charges sociales); dotyczy to przy tym zarówno samych ubezpieczeń społecznych, jak i pewnych kategorii pokrewnych, a więc różnego rodzaju zasiłków i zaopatrzeń, udzielanych jako pomoc z zakresu polityki społecznej.

Wobec takiego postawienia sprawy przez agendy Międzynarodowego Biura Pracy następuje rewizja w stosunku do pojęć, którymi operowano dotąd, a jednocześnie zjawiają się dążności do wytworzenia pojęć nowych. Wojujące strony bowiem nie mogły wyrzec się walki, samo zresztą życie kierowało je na drogę dalszych zmagañ. Wobec ostatnio zapadłych werdyktów nie było innego sposobu jak tylko sięgnięcie do pewnych podstaw, na których spoczywa całe zagadnienie: sięgnięto do zadań i zakresu polityki społecznej, jako takiej, starając się w ten sposób znaleźć punkt oparcia dla nowotworzonych lub dawniejszych pojęć.

Pracodawcy i pracownicy zwracają się odtąd do komentowania liczb publikowanych, dotyczących całokształtu działalności finansowej, związanej z realizacją polityki społecznej państwa. Dokonywa się w Niemczech coraz to nowych prób szacowania tego budżetu. W 1927 r. dokonywa takiej próby Briefs¹⁾. Ustala on ten budżet na RM 4 mild. rocznie, co w stosunku do dochodu społecznego wynosi 8·2% i w stosunku do sumy płac i zarobków—22·3%. Według danych G. Müllera, który podaje liczby brutto niemieckiego budżetu polityki społecznej i porównywa go z przedwojennym—obciążenia z tego tytułu w stosunku do dochodu społecznego wyniosły w 1913/14 r. 2·7%, w 1925/26 r. 7·3%, w 1926/27 r. 10·1% i wreszcie w 1927/28 r. 9·4%, przy czym zasada ubezpieczeniowa po wojnie w stosunku do stanu przed wojną nie przybrała na sile, ale jest raczej wypierana przez zasadę zasiłkowania i zaopatrzenia.

Dwaj nowi autorzy: Kreil²⁾ oraz A. Egger³⁾—pomimo że prace ich nie odegrały takiej roli jak niegdyś Zahna—starają się pod jego wpływem i wyżej omówionych tendencji operować możliwie obiektywnie zestawionymi materiałami, przy czym w dużym stopniu danymi statystycznymi. O ile Kreil ogranicza się do przedstawienia w sposób bardziej opisowy roli ubezpieczeń społecznych, Egger zajmuje się bardziej teoretyczną stroną tego zagadnienia, przy czym uważa, że ciężary społeczne—to sumy kosztów, obciążających przedsiębiorcę z tytułu ustawodawstwa społeczno-politycznego, a więc ogranicza się do czysto formalnego stanowiska w powyższej sprawie. Podkreśla, że ciężary te winny być porównywane z dochodem surowym, nie zajmuje się jednak tym, jak ten dochód obliczyć, i czy w ogóle jest on do obliczenia.

Do autorów, którzy rozpoczynają dyskusję w nieco innej płaszczyźnie i starają się bardziej uwzględnić postępy nauki, należy G. Colm, który dokonywa

¹⁾ „Die volkswirtschaftliche Bewertung der Sozialversicherung”, Essen, 1929.

²⁾ „Sozialversicherung und Wirtschaft”, Berlin, 1928.

³⁾ „Die Belastung der deutschen Wirtschaft durch die Sozialversicherung”, Jena, 1929.

¹⁾ „Sind internationale Vergleiche steuerlicher Belastung möglich?” Lipsk, 1924.

próby zastąpienia drażliwego i zdyskwalifikowanego pojęcia obciążeń. Dlatego też nie stawia on pytania: „jak wysokie są obciążenia?”, lecz zastępuje je innym, dotyczącym zmniejszenia siły nabywczej, formułując pytanie: „ile siły nabywczej zostało odciążone z rynku?”. Toteż w następstwie nie zapytuje, jak oddziałują obciążenia, ale jak oddziałują to odciążenie na gospodarkę publiczną oraz na gospodarkę prywatną.

Najbardziej stara się przesunąć dyskusję dotychczasową na płaszczyznę pojęć ekonomiczno-społecznych Boesler. A więc przede wszystkim uprzedza strony zainteresowane, które zawsze pragną rezultaty naukowe natychmiast zdyskontować dla wyłącznych celów praktycznej polityki, że nie mogą oni liczyć na to, że wyniki studiów pozwolą na przyznanie racji tej czy innej stronie. Rozstrząsania te nie doprowadzą — i nie mogą w ogóle doprowadzić — do oceny, czy koszty polityki społecznej są, obiektywnie wzięwszy, „za wysokie” czy „za niskie”, ponieważ byłoby to wyjściem poza ramy rozstrząsań naukowych, które pozwalają wyłącznie na przeprowadzenie analizy skutków tego, że koszty — o które chodzi — osiągnęły taki czy inny poziom.

O ile brak dotąd podstaw do określenia, co należy rozumieć pod „obciążeniem społecznym”, to w każdym razie zależeć ono będzie w szczególności od tego, co stanowi „społeczne” w tym pojęciu. Stronami zainteresowanymi są nie tylko pracodawcy i pracownicy, ale także — z jednej strony — państwo, jako takie, a z drugiej strony — ogół konsumentów. Jak dotąd, w literaturze niemieckiej oraz innych brak systematycznych studiów, w których autorzy omówiliby całokształt funkcji tej grupy wydatków, o które chodzi w całokształcie budżetu publicznego; tak samo nie posiadamy historycznie ujętych pod tym punktem widzenia monografii. W dokonywanych zestawieniach statystycznych, przygotowywanych ad hoc dla celów bieżącej polityki, szerzy się niesłychane ignorancja i lekkomyślność, niespotykana w innych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. W dyskusji aż nazbyt często chodziło dotąd stronom o chęć zatajenia prawdy, ekonomiści ograniczali się zaś często do powierzchownego tylko potraktowania przedmiotu. Zdaniem Boeslera, nie ma identyczności między „kosztami” i „ciężarami”, ponieważ koszty, stanowiące pewne sumy pieniędzy, przekształcają się w ciężary dopiero wówczas, gdy powstaje kwestia, kto je będzie pokrywał. W budżecie polityki społecznej (Sozialetat) kompleksowi wydatków na potrzeby społeczne po stronie przeciwnej odpowiadają świadczenia jako kontrwartości, przy czym wobec trudności liczebnej ich ujęcia w niektórych umysłach powstaje przekonanie, że one nie istnieją, tymczasem niewymierzalność czegoś wcale nie świadczy o tym, że to coś nie istnieje. Zresztą taką samą niewymierzalność spotykamy i w szeregu innych wydatków społecznych, jak np. w zakresie budżetu i wydatków na szkolnictwo (Bildungsetat) lub na obronę narodową (Heeresetat), nie można zaś powiedzieć, by tamte rodzaje wydatków wzbudzały takie same wątpliwości. Jak widać z powyższego, sprawa nie daje się sprowadzić wyłącznie do wydatków i do dochodów. Pojęcie samego budżetu polityki społecznej nie pozwala na takie ograniczenie pojęć.

W reakcji na posługiwanie się pojęciami i nadużycia w tym zakresie zwraca uwagę, że niektórych autorów, zwalczających urządzenia przezorności społecz-

nej, w dyskusjach na temat obciążeń społecznych cechuje niczym nieusprawiedliwiony stosunek lekceważenia do ofiar wypadków przy pracy, chorych, starców oraz pozostałych po inwalidach rodzin. Dlatego też nazywanie ciężarami kosztów, jakie powstają w tym zakresie, jest nieodpowiednie. Można by było tak traktować tylko w tym wypadku, gdyby świadczenia z tytułu ubezpieczeń przypadły różnego rodzaju symulantom (F. Okrass), ponieważ zaś tak nie jest, pojęcie ciężarów jest niesłuszne i niesprawiedliwe.

W literaturze, interesującej nas, spotykamy kilka cech, które składają się na owo ujęcie dawniejsze pojęcia ciężarów społecznych: 1) „ciężar” oraz „obciążenie” oznaczają w języku potocznym jednostronny brak korzyści albo też „absolutną” stratę; 2) brak ekwiwalentu — to jest kontrświadczenia — jako kryterium obciążenia; 3) przymusowy charakter obciążenia; 4) zbyteczność jako kryterium obciążenia.

Jak widzimy, w pojęciu obciążeń mieści się szereg cech ujemnych społecznie, które, tkwiąc w samym pojęciu, przy posługiwaniu się nim w życiu codziennym, zostają wprowadzane do świadomości szerokich sfer, które z czasem w ten sposób dochodzą do przekonania, że istotnie te ujemne cechy są niepodzielnie związane z samym systemem ubezpieczeń społecznych.

Boesler podkreśla, że ujęcie ciężarów społecznych wcale nie uwzględnia sprawy „przerzucania” nałożonych na przedsiębiorców ciężarów, a wszak ma to miejsce, przy czym ciężary te zostają przerzucane przede wszystkim na konsumentów. Otóż, pracodawcy, zdaniem Boeslera, przede wszystkim wówczas skłonni są traktować przypadające na nich do płacenia części składek ubezpieczeniowych jako ciężary, gdy nie udaje się im przerzucić ich w całości na stronę trzecią, a przede wszystkim — na pracowników oraz na konsumenta. Toteż w konsekwencji konieczną jest rzeczą ustalić, jaką część owych ciężarów istotnie ponosi przedsiębiorca, a jaka zostaje przerzucona na stronę trzecią, przy czym w jakiej wysokości partycypują w tych ciężarach owe strony. Trzeba ustalić wobec tego, jaka część w ogóle nie zostaje przerzucona i ponosi ją pracodawca, przy czym — czy dzieje się to na drodze obniżania jego poziomu życia. Herkner — zarówno jak i Moldenhauer — uważają, że składki winny być wyrażane w procentach płac, ponieważ tylko w tej formie dają one właściwy materiał do oceny obciążenia gospodarstwa społecznego. Dzisiaj nie podlega już zakwestionowaniu, że część składki, która przypada na pracodawcę, stanowi prawnie część płacy pracowniczej, przy czym buchalteryjnie są one zaliczane także w ten sposób. Ponieważ jednak punkt widzenia czysto prawniczy oraz sposób zaliczania buchalteryjnego kosztów nie stanowią dostatecznych kryteriów dla punktu widzenia czysto ekonomicznego, należy dążyć do znalezienia odpowiednich kryteriów ekonomicznych. Otóż, składki te stanowią i stanowiąc mają o konsumpcji przymusowego charakteru, i to winno przesądzić o charakterze ekonomicznym tych składek. Nie posiadamy dotąd materiałów, które by mogły poinformować nas, czy w braku ubezpieczeń społecznych wydatki, które powstają, wpływają — i jak silnie — na obniżenie płac realnych, oraz w jakim stosunku są one do składek.

Wobec tego że w początkowych okresach dyskusji tak wiele dyskutowano nad wpływem na konkuren-

cyjność przemysłu niemieckiego obciążeń społecznych, Boesler stwierdza, że konkurencyjność Niemiec przed wojną niewątpliwie nie ucierpiała; naturalnie, dowieść tego nie można, jak nie można dowieść, czy np. wzrost gospodarstwa angielskiego nastąpił z powodu stosowanej podówczas polityki wolnohandlowej, i czy wobec tego rozwój ten odbył się z jej pomocą, czy też raczej wbrew niej. Tak samo nie można dowieść, czy robotnik niemiecki uzyskiwałby wyższą płacę, gdyby nie ściągano składek na ubezpieczenia społeczne. Wątpliwe jest także, czy kraje, które ubezpieczeń nie posiadają, uzyskują dzięki temu pewną premię, czy też nie; np. Briefs uważa, że taka premia istnieje i odpada wówczas, gdy ubezpieczenia zostają wprowadzone w obu krajach.

Autorem, który analizuje szczegółowo warunki, w jakich następuje przerzucenie lub niemożność przerzucenia ciężarów ubezpieczeń społecznych, ale bez szczególnego pogłębienia, jest Trčka¹⁾. Możliwość przerzucenia zależy od: 1) istnienia lub braku ceł ochronnych, 2) istnienia konkurencji lub jej braku na rynku wewnętrznym, 3) stopnia elastyczności popytu. Gdy rynek wewnętrzny jest chroniony cłami ochronnymi, sprawa przerzucenia napotyka na znacznie mniejsze przeszkody, aniżeli gdy produkuje się na eksport, zwłaszcza idący na otwarte rynki światowe: w tym ostatnim wypadku każde izolowane dążenie przedsiębiorcy do podniesienia ceny spowoduje wyeliminowanie go z rynku. Możliwość przerzucenia na pracodawcę płatności składek przez pracowników istnieje w tych przedsiębiorstwach, które pracują ze względnie niższymi kosztami własnymi aniżeli koszty krańcowe. Przerzucenie ciężarów na pracodawcę pozwala na społeczne wyrównanie wówczas, gdy pracodawca ograniczy swe spożycie lub poziom życia obniży.

Przy rozpatrywaniu możliwości przerzucania ciężarów z jednej na drugą stronę należy rozpatrzyć działanie różnych czynników. A więc—przede wszystkim ludzkiego. Otóż, w położeniu uprzywilejowanym znajdują się przedsiębiorstwa wielkie, posiadające potężne instalacje maszynowe, które pozwalają ograniczyć personel ludzki do minimum w stosunku do tych, które takich urządzeń nie posiadają i wobec tego dokonują wszystkich prac siłą pracownika. Wielkość przedsiębiorstwa często wiąże się z tymi dwoma typami przedsiębiorstw. Możliwość przerzucenia bądź utrudnienie tego przerzucenia zależy także w pewnym stopniu od wysokości płac: wysokie płace w jednym okręgu przy istnieniu niskich w innych stwarzają różniczkowanie, sprzyjające lub utrudniające to przerzucenie. To samo ma miejsce w zależności od tego, czy mamy do czynienia z bardziej lub mniej kwalifikowanymi siłami pracowniczymi. Autor w końcu dochodzi do przekonania, że nawet takie różnice, jak terytorialne różnice obciążenia, odgrywają swoją rolę, a także już w poszczególnych gałęziach ubezpieczeń, np. zaliczanie do różnych klas niebezpieczeństwa zakładów pracy—w zależności od tego, czy w nich zdarzają się częściej czy rzadziej wypadki przy pracy.

W ten sposób dokonaliśmy bardzo pobieżnego przeglądu historii całego tak skomplikowanego zagadnienia, jakim jest problem obciążeń społecznych, i zatrzymujemy się na chwili obecnej. Dzisiaj wydaje się, że sprawa przeżywa znów okres spokojniejszy: gospodarstwa poszczególnych krajów, pomimo że obciążenia z tytułu ubezpieczeń na ogół wzrastają, dopasowują się do nich, i — co ważniejsze — coraz większą wagę zaczyna się przywiązywać do spraw, związanych z problemami przezorności w ogóle, a społecznej przezorności w szczególności.

E. Arnekker

KRONIKA GOSPODARCZA

WIZYTA PANA MINISTRA HANDLU ZAMORSKIEGO W. BRYTANII R. S. HUDSONA W POLSCE

W dn. 19 b. m. po południu przybył do Warszawy Pan Minister Robert S. Hudson, Podsekretarz Stanu Handlu Zagranicznego Wielkiej Brytanii z Małżonką.

Na dworcu Głównym powitali Pana Ministra Hudsona z Małżonką P. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu Rose z Małżonką, Ambasador W. Brytanii Kennard z członkami Ambasady, członkowie Konsulatu W. Brytanii, wyżsi urzędnicy Ministerstwa Przemysłu i Handlu z P. Dyr. Dittrichem, przedstawiciele Min. Spraw Zagranicznych z P. Radcą Podoskim, przedstawiciele Tow. Polsko-Angielskiego, Izby Handlowej Polsko-Brytyjskiej i Rady Traktatowej. Przybyła również na dworzec Małżonka Pana Ministra Przemysłu i Handlu Romana, która podczas powitania wręczyła Pani Hudson kwiaty.

Wraz z Panem Ministrem Hudsonem przybyli PP.: Quentin Hill, stały Szef Urzędu Handlu Zagranicznego, Ashton Gwatkin, Dyrektor Dep. Ekonomicznej

go angielskiego Min. Spraw Zagranicznych i Radca Lyall, Kierownik referatu polskiego w Urzędzie Handlu Zagranicznego.

W poniedziałek dn. 20 b. m. Goście angielscy złożyli wizytę Panu Ministrowi Przemysłu i Handlu A. Romanowi oraz PP. Wiceministrom: M. Sokołowskiemu i A. Rosemu.

Po wpisaniu się do księgi audiencjonalnej na Zamku i w Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych oraz złożeniu biletu Panu Prezesowi Rady Ministrów, Pan Minister Hudson wraz z towarzyszącymi mu osobami złożył wizytę Panu Ministrowi J. Beckowi i P. Mirosławowi Arciszewskiemu, pełniącemu obowiązki Podsekretarza Stanu w Min. Spraw Zagranicznych, a następnie Panu Wiceprezesowi Rady Ministrów E. Kwiatkowskiemu.

Przed śniadaniem, wydanym przez Radę Traktatową, Pana Ministra Hudsona rewizytowali Pan Wiceprezes Rady Ministrów E. Kwiatkowski, Pan Minister A. Roman, Pan Minister J. Beck i inni.

¹⁾ „Soziale Lasten als Kostenfaktor“, Wien, 1933.

Wieczorem Pan Minister Przemysłu i Handlu A. Roman wydał na cześć Pana Ministra Hudsona i Gości angielskich obiad w hotelu „Bristol”. W obiedzie uczestniczyli ze strony angielskiej PP.: Ambasador Kennard wraz z członkami Ambasady brytyjskiej, Minister R. S. Hudson wraz z towarzyszącymi mu osobami oraz ze strony polskiej PP.: Wiceministrowie Przemysłu i Handlu M. Sokołowski i A. Rose, Wiceminister Rolnictwa i Ref. Roln. M. Wierusz-Kowalski, Wiceminister Komunikacji J. Piasecki, Zastępca Szefa Sztabu Głównego Gen. Malinowski, b. Prezes Banku Polskiego A. Koc, b. Minister August Zaleski, Prezes Cz. Klarner, Dyrektor Gabinetu Min. Spraw Zagr. Michał Łubieński oraz wyżsi urzędnicy Min. Spraw Zagr., Min. Skarbu, Min. Rolnictwa i Ref. Roln., Min. Przem. i Handlu, jak również przedstawiciele sfer gospodarczych.

Podczas obiadu Pan Minister Przemysłu i Handlu Antoni Roman [wygłosił następujące przemówienie:

„Jestem wielce rad, iż przypadł mi zaszczyt witania Waszej Ekscelencji i Pani Hudson w Polsce na samym początku podróży po tej części Europy.

Pozwoli mi Pani uważać, iż obecność jej tutaj jest wyrazem nie tylko oficjalnej uprzejmości, ale rzeczywistego zainteresowania z Pani strony, zarówno jak i ze strony jej Małżonka, Polską, jej życiem, jej ideałami.

Ekscelencjo! Pańska ojczyzna jest powszechnie uważana jako przodujące mocarstwo pod wielu gospodarczymi względami, w szczególności w dziedzinie handlu zamorskiego, którym obecnie Pan tak skutecznie kieruje w swej ojczyźnie.

Można powiedzieć, iż Zjednoczone Królestwo położyło fundamenty pod światowy handel zamorski i rozwinęło jego teorię. Angielskie zwroty gospodarcze zostały powszechnie uznane w terminologii handlowej.

Dzięki rozwojowi handlu i naukowym badaniom w tej dziedzinie przyszliśmy do konkluzji, iż jeżeli jeden kraj wywozi coś do innego kraju, a trzeci kraj czyni to samo, nie należy mu w tym przeszkadzać, lecz należy być zadowolonym z tego z punktu widzenia własnych interesów. Było to często przedmiotem rozważań przodujących ekonomistów. Jeden z najwybitniejszych spośród nich John Stuart Mill (którego wielu z nas przypomina sobie z czasów studenckich) napisał książkę zatytułowaną „Zasady ekonomii politycznej”. W książce tej w bardzo subtelny i ciekawy sposób rozwija on teorię handlu zagranicznego. W swych wywodach wspomina on wielokrotnie o handlu pomiędzy W. Brytanią i Polską (przez Gdańsk).

Jak widzimy, handel polsko-brytyjski posłużył za przykład dla studentów przed 100 laty. Jestem optymistą, lecz obawiam się, iż gdyby John Stuart Mill powrócił na ten świat, być może, iż zmieniłby swe poglądy, lub nawet—być może—pomyślałby, iż umyślnie skomplikowaliśmy nasze piękne, spokojne, pokojowe i bogate życie, ażeby uniknąć nudy. Sądzę, iż oczywiście dotyczyłby nie tylko „przykładu handlu”, tzn. „handlu pomiędzy Anglią i Polską”, ale prawie wszystkich dwustronnych handlowych związków pomiędzy narodami.

W każdym razie jestem przekonany, iż gdyby John Stuart Mill pozostał nieco dłużej obecnie na naszym świecie, zaproponowałby różne metody w celu poprawy obecnego stanu rzeczy. Niewątpliwie uczyniłby on kilka złośliwych uwag na temat istniejących ograniczeń handlowych. Jestem jednak pewien, iż wskazałby również, że w obecnych warunkach gospodarczych świata wysiłki, ograniczone do pobudzania jedynie handlu zagranicznego i do zredukowania jego ograniczeń, nie wystarczyłyby do zapewnienia rozwoju ogólnych stosunków gospodarczych między niektórymi krajami. Wspomniałem

o trudnościach, jakie napotykają międzynarodowe stosunki gospodarcze. Wątpię, czy konieczną jest rzeczą dodawać, iż ogólna atmosfera polityczna poważnie ciąży na stosunkach gospodarczych.

Uważam jednakże, iż bardziej przekonywające niż słowa są czyny. I dlatego Pańska wizyta w Polsce, dając okazję do rozpatrzenia licznych zagadnień i spraw, wywołała wielkie zadowolenie i jest wysoce ceniona przez Rząd polski. Sprawia mi ona osobistą radość, pozwalając na zapoznanie się z Waszą Ekscelencją i z jego poglądami. Pozwoli mi ona usłyszeć Pańskie wysoce kompetentne i cenne uwagi na temat różnych zagadnień gospodarczych. Pomimo licznych różnic w ekonomicznej strukturze naszych obu krajów—mogę powiedzieć, iż są one jednakowo ożywione tym samym duchem prawdziwie pokojowej współpracy. Pozwala mi to wyrazić przekonanie, iż nowy John Stuart Mill również wspomniałby o rozwijających się polsko-brytyjskich stosunkach gospodarczych, jako o „dobrym przykładzie” gospodarczych stosunków pomiędzy jakimikolwiek dwoma krajami.

W tym przekonaniu i ożywiony tymi uczuciami, wnoszę mój kielich na cześć Jego Królewskiej Mości Króla Jerzego VI i za pomyślność Brytyjskiego Imperium. Niech wolno mi będzie również dodać w imieniu mej małżonki i w mym własnym imieniu najserdeczniejsze życzenia dla Pani Hudson i dla Waszej Ekscelencji oraz dla członków pańskiej misji, abyscie mogli wywieźć z Polski miłe i dodatnie wspomnienia”.

W odpowiedzi na toast Pana Ministra Romana Pan Minister Handlu Zamorskiego W. Brytanii R. S. Hudson wygłosił następujące przemówienie:

„Moje osobiste zainteresowanie Polską datuje się od dawna. Przeszło ćwierć wieku minęło od czasu, kiedy uprawiałem sport, ściśle związany z Waszą wsią. Chociaż nigdy nie udało mi się w tych czasach odwiedzić Warszawy, wywarła ona na mnie obecnie głębokie wrażenie, jako wielka rozwijająca się stolica niezależnego narodu, mocnego i zdecydowanego narodu.

Mogę prócz tego zapewnić, iż w Anglii śledziliśmy z wielkim zainteresowaniem i sympatią wysiłki i osiągnięcia, dokonane w Polsce w ciągu ostatnich 20 lat. Jako Minister Handlu Zamorskiego pozostaję, oczywiście, w bliskiej styczności z tym, co się dzieje w Polsce, w szczególności w dziedzinie gospodarczej i handlowej. Znane mi są nie tylko oficjalne depesze z Polski, ale otrzymuję również sprawozdania od wielu moich przyjaciół. posiadających swe interesy, podróżujących w tej części Europy. Obraz, który otrzymuję w ten sposób, jest oczywiście tylko częściowy, ale wywołuje wrażenie dynamizmu, energii i odwagi. Wrażenie to zostało wzmocnione przez to, co dane mi było zobaczyć w 1937 r. w Gdyni—niestety, podczas zbyt krótkiego pobytu. Widzę, iż Polacy usiłują rozwiązać swe przemysłowe i gospodarcze zagadnienia w drodze praktycznych eksperymentów, nie zapominając jednakże o tradycjach swego kraju o tak bogatej historii. Odbudowując swój kraj, nie zadowalaliście się korzystaniem z gotowych wzorów, instytucyj i systemów, które gdzieindziej mogły działać dobrze, lecz staraliście się stworzyć własny plan, dostosowany do Waszych warunków i historycznej przeszłości, dokonywając twórczej pracy powoli, wprowadzając zmiany i poprawki w miarę jej rozwoju.

Jak wiadomo, głównym przedmiotem moich odwiedzin obecnie jest handel. W 1935 r. nasze oba Rządy podpisały układ handlowy, którego głównym celem był wzajemny rozwój handlu w obu kierunkach. Pod tym względem należy uznać, iż traktat był owocny. Obie strony zyskały dzięki niemu poważne korzyści. Układ ten wytrzymał próbę czasu, ponieważ przy dzisiejszym tempie wypadków 4 lata stanowią poważny okres czasu.

Z naszej strony Zjednoczone Królestwo przedstawia poważny rynek dla głównych produktów polskiego eksportu. Co się tyczy naszego eksportu do Polski—jestem rad, widząc wyraźne dowody, że towary brytyjskie są cenione. Zapotrzebowanie Polski na nasze produkty stale wzrasta, i widzimy, że podobnie jak my pragniemy utrzymywać z Polską stosunki handlowe, Polska odplaca nam wzajemnością. Brytyjscy przemysłowcy mówią mi, iż gdyby możliwe było powiększenie naszych kontyngentów, byłiby szczęśliwi, mogąc zadowolić wzrastające zapotrzebowanie, które obecnie tak silnie się ujawnia.

Witamy również współpracę polsko-brytyjską w różnych poważnych dziedzinach o pierwszorzędnym znaczeniu rozwojowym. Jestem wielce rad, iż jeden z mych departamentów—Departament Kredytów Eksportowych—mógł okazać poważną pomoc pod tym względem. Szczerze ufam, iż jest to tylko początek o wiele szerszej współpracy w przyszłości. Współpraca ta—mam nadzieję—będzie łatwiejsza, kiedy zostanie otwarte bezpośrednie połączenie między Londynem i Warszawą za pomocą linii powietrznej „British Airways”.

Mam niepłoną nadzieję, iż żona moja i ja będziemy mieli okazję ponownego odwiedzenia Polski w niedalekiej przyszłości, i ufam, że bez względu na to, kiedy znajdziecie się w Anglii, będziemy mieli okazję odwzajemnienia się za tak wspaniałą i miłą gościnność. Znajdziecie się w kraju, który żywił po wojnie nadzieję, że międzynarodowe spory będą mogły być zawsze wyrównane za pomocą środków pokojowych, i wierząc w to, kraj ten pozwolił na to, iż zbrojenia jego spadły do niebezpiecznie niskiego poziomu. Kraj ten powoli przekonywał się, iż inne kraje nie podzielały tego samego ideału, ale skoro przekonał się o konieczności dozbrojenia, jest zdecydowany przeprowadzić je i już osiągnął poważne przyspieszenie programu ich wykonania. Kraj ten jest świadom również swych wielkich zasobów zarówno gospodarczych, jak i finansowych.

Wierzmy, iż gdyby było możliwe przywrócenie międzynarodowego zaufania i uniknięcie ciągłych wstrząsów, świat byłby gotów do odbudowy handlu, skala obrotów międzynarodowych wzrastałaby coraz bardziej, co w konsekwencji doprowadziłoby do podniesienia poziomu życia we wszystkich krajach.

Nasi przemysłowcy, prowadzący z powodzeniem rokowania w ubiegłym tygodniu, wskazali możliwości pokojowego rozwoju. Uważam, iż tragiczne jest, że tak obiecujące widoki są narażone na ryzyko niepowodzenia z powodu wydarzeń ostatnich kilku dni.

Dlatego uważam, iż osobiste kontakty są obecnie ważniejsze niż kiedykolwiek. Polska jest znana ze swej specjalnej uprzejmości i wdzięku pod tym względem. Fakt ten przyczynił się do rozwoju i wzmocnienia osobistych przyjaźni, jakie powstały między nami w ciągu ostatnich 20 lat. Mamy tak dużo wspólnego, nie tylko jeżeli chodzi o nasze interesy, ale również i w dziedzinie idei. Kraj mój jest historyczną kolebką wolności i swobody. Polacy w wielkiej mierze wykazali w swej historii, iż również w obliczu przytłaczających trudności kochali zawsze te same ideały. Obecnie, kiedy widzimy, iż wolność myśli, wolność działania i wolność sumienia znika w jednym kraju po drugim, nasze oba kraje mają wspólną troskę

Jestem bardzo wdzięczny za Waszą uprzejmość. Wielkie wrażenie wywarło na mnie to, co widziałem, i to, czego się dowiedziałem o Waszych postępach, a przede wszystkim jestem pod wrażeniem siły indywidualności polskiego narodu. Jest moim życzeniem i mam nadzieję, iż nasza gospodarcza współpraca i przyjazne stosunki będą stale rozwijały się w ciągu przyszłych lat, i że razem przeżyjemy naszym dzieciom nie naruszone cenne dziedzictwo wolności, za które nasi ojcowie walczyli i tak często umierali”.

We wtorek dn. 21 b. m. Pan Minister R. S. Hudson odbył szereg konferencji, mianowicie z Panem Ministrem Romanem i PP. Wiceministrami Przemysłu i Handlu: Sokołowskim i Rose, był w Banku Polskim, następnie odbył konferencję z Panem Wicepremierem E. Kwiatkowskim. Po południu—przy licznych udziałach przedstawicieli prasy polskiej i angielskiej—odbyła się konferencja prasowa, na której Pan Minister Hudson oświadczył, co następuje:

„Wielką przyjemnością było dla mojej żony, dla mnie oraz członków delegacji złożenie wizyty krajowi, z którym Zjednoczone Królestwo pozostaje w jak najbardziej zadowalających stosunkach handlowych od szeregu lat.

Głównym celem mojej wizyty było zapewnienie kontynuacji tych stosunków handlowych podług wytycznych, które zostaną zaakceptowane przez oba kraje. Ogólny brak zaufania, który w ub. roku zaważył na międzynarodowych stosunkach handlowych, spowodował duże napięcie w sferze życia gospodarczego we wszystkich krajach, a w szczególności w krajach europejskich. Gdy więc do niedawna umowa, zawarta w 1935 r., była całkowicie zadowalająca, pod koniec ub. roku stało się widocznym, iż w dziedzinie handlowej wyłaniają się w pewnych kwestiach trudności. Sprawy te były przedmiotem korespondencji między obu Rządami, w wyniku czego Rząd mój zdecydował się na delegowanie do Polski przedstawiciela brytyjskiego Ministerstwa Handlu. Rezultaty rozmów naszego delegata miały być mi zreferowane w czasie mojej obecnej wizyty w Warszawie, którą odbywam z polecenia mego Rządu. Jestem zadowolony, iż mogę stwierdzić, że rokowania postępują w sposób całkowicie zadowalający, i że mamy wszelkie dane, iż trudności zostaną usunięte.

Jestem niezmiernie wzruszony nie tylko szczerą gościnnością, okazaną mojej żonie, mnie oraz członkom delegacji w czasie naszego krótkiego pobytu, lecz również uczuciami sympatii, okazywanej przez obywateli polskich, których miałem przyjemność spotkać, w stosunku do kraju, który reprezentuję. Wszystko przemawia za tym, aby między naszymi krajami istniała przyjaźń. Zjednoczone Królestwo zabiera prawie 20% eksportu polskiego, jednocześnie importując do Polski głównie fabrykaty i surowce, niezbędne dla polskiego konsumenta i polskiego przemysłu. Wobec powyższego nasze stosunki handlowe mogą i winny się jak najbardziej wzajemnie uzupełniać.

Mam całkowitą wiarę w stabilizację i wzmocnienie się dobrobytu Polski. Polska—to kraj zdolny do wielkich osiągnięć; naród polski jest krzepki i pracowity i ma mocną wolę osiągnięcia rozbudowy swej ojczyzny wysiłkiem i przeczornością.

Serdecznym życzeniem Rządu i kraju, które reprezentuję, jest, aby Wasze wysiłki odniosły sukces i zapewniły wielką przyszłość Waszemu krajowi”.

Pan Minister Hudson odpowiadał następnie na liczne zapytania, stawiane mu przez zebranych.

W dn. 22 b. m. w godzinach rannych Pan Minister Robert S. Hudson z Małżonką opuścił Warszawę, udając się do Moskwy. Na dworcu Wschodnim odjeżdżającego Ministra angielskiego zegnali: Pan Minister Przemysłu i Handlu Roman z Małżonką, Podsekretarze Stanu: Rose i Sokołowski, P. Dyrektor Łubieński, wyżsi urzędnicy Ministerstwa Przemysłu i Handlu, przedstawiciele Tow. Polsko-Angielskiego, Izby Handlowej Polsko-Brytyjskiej i Rady Traktatowej. Na dworzec przybyli też członkowie Ambasady angielskiej z P. Ambasadorem Kennardem.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

PLENUM SEJMU

W dn. 18 marca b. r. odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym na wstępie przez I czytanie przeszedł rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Następnie Pos. Głowacki referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o rządowym projekcie ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1938/39. Projekt ustawy zwiększa wydatki łącznie o zł 39 360 tys., a wszystkie 7 projektów o dodatkowych kredytach na rok 1938/39 zwiększają wydatki budżetowe o kwotę zł 63 096 tys., podnosząc globalną kwotę całego budżetu do sumy zł 2 583 031 619. Zwiększenie kredytów w zgłoszonym projekcie ustawy spowodowane zostało kosztami zajmowania i zagospodarowania ziem odzyskanych, urealnieniem kredytów w niektórych resortach oraz koniecznością uregulowania zaległości z poprzednich lat budżetowych. Pokryciem zwiększonych wydatków będą zwiększone wpływy budżetowe. Komisja zwiększyła wydatki o kwotę zł 352 285, podwyższając dochody z danin publicznych o zł 351 tys. Poza tym wprowadzony został do projektu ustawy nowy paragraf 4, który daje możliwość Ministrowi Skarbu przenoszenia kredytów na wszystkie paragrafy części 6, 16 i 17 ze wszystkich paragrafów innych części budżetu. Projekt ustawy został z poprawkami Komisji przyjęty w obu czytaniach.

Następnie Pos. Wróblewski referował rządowy projekt ustawy o szczególnych warunkach służby państwowej, związanych z przyłączeniem do Polski ziem odzyskanych. Chodzi o zrównanie funkcjonariuszów państwowych na tych ziemiach w prawach, jakie mieli funkcjonariusze państw zaborczych w chwili przejścia do polskiej służby państwowej. Spod ustawy wyłączeni są pracownicy Polskich Kolei Państwowych, gdyż istniejące przepisy pozwalają na oddzielne unormowanie tych spraw. Projekt przewiduje zaliczanie w pewnych granicach służby prywatnej, np. nauczycieli w szkołach Macierzy Szkolnej, prac w organizacjach niepodległościowych. Komisja wprowadziła szereg poprawek, z których jedna przedłuża do dn. 31/V b. r. termin zgłaszania się nauczycieli do polskiej służby państwowej. W głosowaniu projekt ustawy został w obu czytaniach uchwalony wraz z rezolucją, głoszącą, aby w specjalnych wypadkach były wypłacane różnice między faktycznym wynagrodzeniem, otrzymywanym przez osoby, przyjęte do służby państwowej polskiej, a uposażeniem, określonym w piśmie nominacyjnym, za czas od rzeczywistego objęcia obowiązków. Projekt ustawy został bez dyskusji w obu czytaniach przyjęty.

Następnie Pos. Sikorski referował sprawozdanie Komisji Skarbowej o 3 projektach ustaw: o zatwierdzeniu zmian statutu Banku Polskiego, o rozrachunku między Skarbem Państwa etc. i bankami państwowymi oraz o zmianie ustawy z dn. 24/III 1933 r. o wypuszczeniu biletów skarbowych. Przedłożone 3 projekty ustaw pozostają ze sobą w ścisłym związku, regulując sprawę zadłużenia Państwa w Banku Polskim i rozszerzając podstawy emisji banknotów. W szeregu państw zachodniej Europy były przeprowadzone zmiany statutów banków emisyjnych. Nowe zasady pokrycia złoto opierają się na emisji fiducyjnej i częściowym pokryciu emisji złotem. Emisja fiducyjna jest niższa nawet w swej górnej granicy niż nasz rzeczywisty obieg pieniężny wraz z natychmiast płatnymi zobowiązaniami ostatnich lat, pozostały obieg jest w 40% pokryty złotem, co kładzie tamę nieuzasadnionym i nieodpowiedzialnym poglądom o inflacji. Nowe zasady pokrycia złoto można przedstawić w ten sposób, że emisja fiducyjna pokrywa zapotrzebowanie rynku wewnętrznego, pozostała zaś część obiegu banknotów, pokryta minimum w 40% złotem, odpowiada tej czynności, jaką pieniądź spełnia w stosunkach międzynarodowych. Nowe zasady pokrycia

obiegu dają większe możliwości akcji inwestycyjnej. Skarb Państwa może—już poza portfelem wekslowym—zadużyć się w Banku Polskim do wysokości zł 1 065 miln., do czego dojść może kredyt w formie ulokowania papierów państwowych w maksymalnej wysokości zł 200 miln. Reformę systemu pokrycia obiegu należy uznać za dodatnią. Stworzenie pewnej rezerwy emisyjnej tak dla akcji inwestycyjnej, jak i dla prywatnego życia gospodarczego — uznać należy za nad wyraz pożądane. Wszystkie 3 projekty ustaw zostały w obu czytaniach przyjęte w myśl wniosków Komisji.

Następnie Sejm przyjął w obu czytaniach projekt ustawy o Wojennym Krzyżu i Medalu Ochotniczym.

Został wniesiony na porządek obrad w trybie skróconego postępowania projekt ustawy, złożony przez Pos. Jedynaka i kolegów, o częściowej karencji w zakresie długów rolniczych.

W dalszym ciągu posiedzenia Pos. Filipki referował rządowy projekt ustawy o zasiłkach dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową. W dotychczasowym ustawodawstwie zagadnienie to nie było jednolicie uregulowane. Projekt ustawy reguluje sprawę zasiłków zarówno w czasie pokoju, jak i wojny. Wysokość zasiłków uzależniona jest od wielkości miejscowości, w której mieszka powołany do służby wojskowej, oraz od wielkości jego rodziny. Komisja wprowadziła kilka poprawek do rządowego projektu. Sejm projekt ustawy w obu czytaniach przyjął.

Następnie Pos. Szczepański referował projekt ustawy o sądach ubezpieczeń społecznych. Spory, wynikające na tle ubezpieczeń, powinny być rozpatrywane przez organa, niezależne od zakładów ubezpieczeń. Liczba ubezpieczonych wynosi 4·5 miln. osób, z czego ok. 465 tys. pobierających rentę. Liczba spraw, rozpatrywanych przez dotychczasowe organa, wynosiła rocznie ok. 80 tys. Orzecznictwo w tych sprawach nie było jednolite. Projekt ustawy tworzy sądownictwo o dwóch instancjach, a więc powołuje do życia okręgowe sądy ubezpieczeń społecznych, działające na obszarze województwa, oraz Trybunał Ubezpieczeń Społecznych jako instancję rewizyjną. W sądach okręgowych biorą udział ławnicy pod kierunkiem sędziego państwowego; niektóre sprawy załatwia sędzia bez ławników. Trybunał Ubezpieczeń z siedzibą w Warszawie jest instytucją rewizyjną, posiada kompetencje nadzorcze oraz opracowuje wykładnię przepisów prawnych. Projekt ustawy wprowadza instytucję rzecznika interesów publicznych, którego zadaniem m. in. będzie wnoszenie do sądu skarg na decyzje instytucji ubezpieczeniowych oraz skarg na prawomocne orzeczenie sądu okręgowego w obronie ustawy. Komisja Prawnicza wprowadziła szereg poprawek, m. in. skreślone zostały z projektu ustawy te przepisy, które poddawały właściwości sądów ubezpieczeń społecznych sprawy na tle roszczeń do instytucji zastępczych. Koszty utrzymania tych sądów pokrywa Państwo przy częściowym zwrocie ich przez instytucje ubezpieczeń społecznych; zwroty te obejmą 75% kosztów. Sądy ubezpieczeń społecznych stanowić będą—obok sądów pracy—drugą zdobycz świata pracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości w dziedzinie socjalnej. Sejm przyjął projekt ustawy w obu czytaniach.

W dalszym ciągu posiedzenia Pos. Orłowski referował rządowy projekt ustawy o zastawie rejestrowym na maszynach i aparatach. Projekt ten Rząd wniósł w celu udostępnienia kredytu drobnemu i średniemu przemysłowi, co da asumpt do rozszerzenia działalności inwestycyjnej w tych zakładach i przyczyni się do modernizacji metod produkcji. Możliwość ustanowienia zastawy ogranicza się do nowych aparatów na rzecz sprzedawcy, kupca rejestrowego oraz na rzecz pożyczającego, o ile jest instytucją kredytową; te ograniczenia wynikają m. in. z chęci wykluczenia wszelkich zastawów fikcyjnych. Komisja wprowadziła do projektu

ustawy szereg poprawek. Został on przez Sejm bez zmian w obu czytaniach przyjęty.

Następnie Pos. Rączkowski referował sprawozdanie Komisji Rolnej o rządowym projekcie ustawy o zniesieniu służebności w województwach: krakowskim, lwowskim, stanisławowskim, tarnopolskim i cieszyńskiej części woj. śląskiego. Służebności te obciążają na tych terenach grunty leśne i rolne. Pochodzą one z dawnego ustroju rolnego, a obecnie wpływają hamująco na rozwój gospodarczy tych terenów, toteż zniesienie ich jest konieczne. Projekt ustawy przewiduje, że równoważnikiem zniesienia służebności jest 30-krotna wartość uprawnień służebnościowych. Ustalenie tego równoważnika jest uzasadnione okresem przedawnienia, który w okresie powstania służebności wynosił lat 30. Zniesienie służebności będzie mogło nastąpić w trybie umownym lub przymusowym, przy czym projekt ustawy zmierza do uprzywilejowania znoszenia służebności w trybie umownym. Komisja wprowadziła do projektu ustawy szereg poprawek. W dyskusji zabierali głos Posłowie: Boluch

Karśnicki, poczem Sejm projekt ustawy w obu czytaniach przyjął, odrzucając wniosek Pos. Bolucha, aby przy ustalaniu równoważności za zniesienie służebności ustalić 50-krotną wartość korzyści serwitutowych.

Następnie Pos. Mystkowski referował sprawozdanie Komisji Rolnej o rządowym projekcie ustawy o nadzorze nad niektórymi środkami żywienia zwierząt. Unormowanie jakości znajdujących się w obrocie pasz treściwych posiada szczególne znaczenie; rolnik musi być pewny jakości paszy na rynku, co obecnie nie zawsze ma miejsce. Zafalszowywanie pasz treściwych na rynku prowadzi do utraty zaufania przez rolnika do pasz treściwych w ogóle, co odbija się na rozwoju hodowli. Projekt ustawy dąży do stworzenia racjonalnej kontroli nad produkcją pasz. Sejm projekt ustawy w obu czytaniach uchwalił.

W końcu, Pos. Jabłoński referował sprawozdanie Komisji Komunikacyjnej o rządowym projekcie ustawy o likwidacji Kasy Emerytalnej dla robotników kolei państwowych w b. dzielnicy pruskiej. Referent przedstawił historię powstania tej Kasy. Likwidacja jej jest potrzebna wobec przeprowadzonej unifikacji praw emerytalnych na P. K. P. Komisja wprowadziła szereg poprawek do projektu ustawy. Przemawiał Pos. Zimny, uzasadniając swój wniosek, aby pracownicy najniższych kategorii płac nie otrzymywali niższego zaopatrzenia emerytalnego niż to, do jakiego mieliby prawo na podstawie statutu likwidowanej Kasy Emerytalnej. Sejm wniosek ten odrzucił, uchwalając projekt ustawy w obu czytaniach w brzmieniu komisyjnym.

PLENUM SENATU

W dn. 15 marca b. r. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Katelbach referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu budżetowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Po omówieniu aktualnej sytuacji międzynarodowej referent przeszedł do omawiania zagadnienia Polonii zagranicznej; sytuacja mniejszości polskiej w państwach, graniczących z Polską, nie jest zadowalająca, podczas gdy mniejszości, zamieszkujące Polskę, korzystają z wszystkich swobód obywatelskich, mając możliwość pełnego rozwoju swego życia kulturalnego, politycznego i gospodarczego. W stosunku do zagadnienia kolonialnego zajmujemy stanowisko, wypływające z przesłanek gospodarczych i ludnościowych; nie tylko potrzebujemy kolonij, gdyż nie możemy płacić za surowce dewizami, ale przede wszystkim dlatego, że nadmiar ludności nie znajduje w kraju zatrudnienia, zmuszony jest emigrować na obczyznę, gdzie ulega wynarodowieniu, a nawet prześladowaniom. Problem kolonialny jest jednym z najważniejszych czynników polskiej racji stanu. Mówiąc o sprawie żydowskiej, mówca podkreśla, że istnieje w tej mierze paradoksalna sytuacja: Polska, kraj emigracji rdzennie polskiej ludności — jest terenem imigracji żydowskiej. Jesteśmy zdania, że zagadnienie żydowskie ma charakter ogólnoeuro-

pejski i nie można go traktować jedynie pod kątem widzenia lokalnym, np. pomocy dla Żydów z Niemiec. Żydzi z Polski ze względu na swoją strukturę społeczną stanowią element najlepiej przygotowany do akcji emigracyjno-kolonialnej. Min. Spraw Zagranicznych stale i czynnie współpracuje nad rozwiązaniem sprawy emigracji żydowskiej w skali międzynarodowej. Sprawa żydowska zyskałaby z pewnością na szybkości w jej załatwieniu, gdyby żydostwo polskie zorientowało się zdecydowanie w kierunku masowej emigracji i szczerze współdziałało z Rządem i społeczeństwem.

Przechodząc do liczb budżetowych, referent przytacza, że wydatki Ministerstwa wyniosą zł 42 203 tys., dochody zaś — zł 9 428 200. Sejm na wniosek Komisji Budżetowej podniósł zarówno wydatki, jak i dochody o zł 825 tys. Po stronie dochodów zwiększono w dziale 3—Opłaty konsularne—o zł 825 tys., w wydatkach dz. 3 zwiększono następujące pozycje: na urządzenie III Zjazdu Polaków z Zagranicy zł 100 tys., na utworzenie placówki dyplomatycznej w Chile oraz urzędu konsularnego w Klajpedzie—zł 355 tys., na wzmocnienie etatu osobowego oraz kredytów rzeczowo-administracyjnych w urzędach zagranicznych—zł 295 tys., na Bibliotekę Polską w Paryżu—zł 75 tys.

Na tymże posiedzeniu Sen. Kamiński referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Rolnictwa i Ref. Roln. Posiadamy nadmierny procent gospodarstw o obszarze do 5 ha, a więc niedostatecznie samowystarczalnych. Zbiory z hektara — za wyjątkiem ziemniaków — nie wykazują poprawy, co referent wiąże z faktem brania z biegiem czasu pod uprawę gruntów lichej, serwitutowych. Mówca wyraża opinię, że jest rzeczą niemożliwą oparcie rentowności gospodarstw rolnych tylko na wysokich cenach ziemiopłodów. Chodzi przede wszystkim o zmniejszenie kosztów własnych; należy obniżyć ceny artykułów, nabywanych przez rolników, są nimi artykuły skartelizowane i niektóre monopolowe. Zarówno ze względów na konkurencyjność na rynkach zagranicznych, jak i na rynek wewnętrzny — wysokie ceny na płody rolne nie byłyby pożądane. Uporządkowanie rynku wewnętrznego oraz załatwienie sprawy oddłużenia rolnictwa mogłoby przyczynić się do podniesienia rentowności rolnictwa. Akcja zastępowania surowców importowanych krajowymi postępuje zbyt powoli, a w poszczególnych wypadkach, np. w przemyśle bawełnianym — polityka Państwa nie jest przez przemysł niemal zupełnie realizowana. Brak jest śpichrzów i elewatorów oraz przetwórni rolniczych. Mówca polemizuje z poglądem, że podczas wojny gospodarstwa większe mniej podlegają wstrząsom niż mniejsze, i wyraża pogląd, że rzecz ma się wprost przeciwnie, gdyż gospodarstwa mniejsze mają stosunkowo więcej sił roboczych i inwentarza, licząc na 1 ha ziemi uprawnej. Dotychczasowa akcja przebudowy ustroju rolnego objęła 734 tys. gospodarstw — na ogólną ilość 3 500 tys.; wydała ona niewątpliwie rezultaty i miała znaczenie wielkie dla stosunków na wsi. Zagadnienie przeludnienia wsi musi być rozwiązywane wszechstronnie, równocześnie na wielu odcinkach, wśród których nie można pominąć akcji parcelacyjnej i komasacyjnej. Cena ziemi nie powinna być ani śrubowana w górę, ani spychana w dół. Omawiając osadnictwo na ziemiach zachodnich, mówca podkreśla, że jedynie tam posiadamy jeszcze pewien zapas ziemi, toteż nie wolno tam zaprzestać akcji osadniczej. Osadnictwo wojskowe na terenie Małopolski Wschodniej wymaga opieki ze strony Państwa. Przechodząc do omawiania spraw leśnych w Polsce, referent wyraża opinię, że należy popierać przechodzenie lasów prywatnych w ręce Państwa. Porozumienie prywatnych właścicieli lasów z Lasami Państwowymi jest konieczne — zarówno w odniesieniu do rynku zagranicznego, jak i wewnętrznego. Należy położyć nacisk na znaczenie naszego eksportu drzewnego, gdyż jest on bezpremiowy i kieruje się przeważnie na rynki wolnodewizowe. Sprawą wielkiej wagi o znaczeniu państwowym jest wzmocnienie ochrony lasów w celu zahamowania zmniejszania się powierzchni lasów.

Wydatki, preliminowane na rok 1939/40, wynoszą zł 97 325 tys., dochody zaś — zł 40 548 tys. Wpłata Lasów Państwowych do Skarbu Państwa określona została na zł 61 miln.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Radziwiłł, Stolarski, Barcikowski, Morawski, Hasbach, Ślaski, Malicki, Bundzylak, Malski, Ks. Michay, Wróbel, Giedroyć, Bruski, Łazarski, Dębski, Przedpełski, poczem zabrał głos dla udzielenia odpowiedzi na dyskusję Sen. Kamiński.

W czasie debaty przemawiał również Pan Minister Rolnictwa Ref. Roln. J. Poniatowski.

*

W dn. 16 marca b. r. na posiedzeniu Senatu Sen. Fichna referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Opieki Społecznej. Świat pracy w Polsce odegrać musi doniosłą rolę w przebudowie społecznej. Dla osiągnięcia tego celu ważną jest rzeczą powstanie w Polsce jednolitego ruchu zawodowego w miejsce powaśnionych związków zawodowych. Warunki życia i pracy człowieka pracy w Polsce pozostawiają wiele do życzenia. Dla przykładu przytoczyć można, że np. w stolicy 115 tys. robotników mieszka w warunkach niehigienicznych, a w całej Polsce na 10 dzieci przypada jedno własne łóżko. Wysoka wartość moralna i fizyczna czynnika ludzkiego jest pierwszoplanowym czynnikiem w Państwie, toteż opiekę nad dzieckiem i młodzieżą musimy traktować pod tym kątem widzenia. W naszej polityce społecznej doniosłą rolę odgrywa inspekcja pracy. Sprawa rozciągnięcia na teren całego Państwa ustawy o przymusowym rozjemstwie powinna być jak najrychlej załatwiona. Jeśli chodzi o dziedzinę ubezpieczeń społecznych—to wszelka reforma, jeśli już ma być wprowadzona, musi być gruntownie przygotowana. Referent zwraca uwagę na dwa zagadnienia. Ubezpieczenia emerytalne robotnicze nie obejmują większości robotników rolnych. Drugą sprawą jest przywrócenie samorządu w ubezpieczeniach. Wydatki, przewidziane w preliminarzu na rok 1939/40, wynoszą zł 67 417 tys., dochody zaś—zł 24 067 tys.

Następnie Sen. Malski referował preliminarz budżetowy Funduszu Pracy. W latach 1930/31÷1932/33 gros wydatków Funduszu Pracy było przeznaczane na doraźne zatrudnianie bezrobotnych bez produkcyjnego efektu gospodarczego. W obecnym okresie środki Funduszu Pracy zostały wciągnięte w plan inwestycyjny, przy czym zwraca się przede wszystkim uwagę na roboty, zatrudniające największą liczbę robotników, zwłaszcza niewykwalifikowanych. W latach 1933/34÷1937/38 wybudowano 200 km linii kolejowych, wykończono zaś 316 km. dróg wodnych wybudowano 113 km, nowych dróg bitych wybudowano 1 847 km, uregulowano 1 614 km rzek, ułożono ponad 600 km przewodów kanalizacyjnych, zbudowano 1 106 m³ nowych mieszkań, chłodnie, rzeźnie, nowe ulice itd. Zasadą Funduszu Pracy jest, że udzielając pomocy miastom, instytucjom, urzędom itd.—powoduje uruchomienie przez nie poważnych środków własnych. Referent omawia działalność Towarzystwa Osiedli Robotniczych, które dzięki pomocy Funduszu Pracy przerzuciło swą działalność na ziemię wschodnie. Działalność pośrednictwa pracy Funduszu idzie w kierunku uzyskania wyłączności w zakresie robót publicznych. Na uwagę zasługuje akcja dokształcania zawodowego robotników. Preliminarz budżetowy Funduszu Pracy na rok 1939/40 przewiduje w wydatkach i dochodach kwotę zł 161 410 tys.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Ks. Błaziński, Sujkowska, Stryjeński, Stolarski, Milewicz, Jakubowski, Miłaszewski, Radziwiłł, Pąceśniak, Szelągowska, poczem zabrał głos Pan Minister Opieki Społecznej Kościalkowski, przedstawiając linię polityki społecznej swego resortu oraz osiągnięte rezultaty.

Następnie Sen. Skoczylas referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o projekcie ustawy o dotacjach na rzecz Funduszu Obrony Narodowej i o inwestycjach z funduszy państwowych w okresie 1/IV 1939 r.—31/III 1942 r. Długofalowy plan, przedstawiony przez Rząd, jest życiową potrzebą naszego organizmu gospodarczego. Budżety nasze są zbyt małe i nie mogą zaspokoić potrzeb państwowych. Poza kwotę zł 1 200 miln., przeznaczoną na F. O. N.—kredyty na cywilne inwestycje czynią, zdaniem referenta, wrażeńie zbytniego rozproszkowania przez podzielenie ich na 11 dziedzin pracy. Jeśli chodzi o sfinansowanie planu

inwestycyjnego—to projekt ustawy upoważnia do przeprowadzenia w kraju lub za granicą operacji kredytowych: Ministra Skarbu—do kwoty zł 1 485 miln., Ministra Komunikacji—do kwoty zł 210 miln., Ministra Poczty i Telegrafów—do kwoty zł 45 miln. Pokrycie wydatków na drogi przewidziane jest z wpływów i operacji kredytowych Państwowego Funduszu Drogowego, wydatków zaś na pomoc rolną—w wysokości zł 60 miln.—z wpływów i operacji kredytowych Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Komisja Budżetowa Senatu w uznaniu wielkiej potrzeby funduszy na usprawnienie obrotu artykułami rolniczymi podniosła przewidzianą na ten cel kwotę zł 15 miln. do wysokości zł 30 miln. W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Starzyński i Dębski.

*

W dn. 17 marca b. r. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Klarner referował preliminarz budżetowy Długów Państwowych. Obsługa długów państwowych rozpada się na obsługę długów wewnętrznych, długów zagranicznych i wypłat z tytułu poręki państwowej i wynosi globalnie kwotę zł 225 700 tys. Zadłużenie wewnętrzne wynosi poniżej zł 2·5 mild., zagraniczne zaś nieco powyżej tej kwoty. Obsługa długów Państwa, zawarta w części 18 preliminarza, nie obejmuje całokształtu obsługi długów, gdyż poza nią znajduje się w budżetach przedsiębiorstw, banków, monopolii itd. kwota zł 179 miln., co łącznie stanowi kwotę zł 405 miln. ze środków Skarbu Państwa. W związku z planem inwestycyjnym zadłużenie Państwa będzie rosło. Środki, jakie Państwo czerpie z rynku wewnętrznego, powinny być zużyte na roboty publiczne, które pośrednio lub bezpośrednio będą miały zapewnioną rentowność, to bowiem warunkuje celowość zużycia tych środków z korzyścią dla gospodarki narodowej. Wykorzystanie rynku wewnętrznego przez zużycie przyrostu kapitału rodzimego—musi być dokonywane przez Państwo na potrzeby publiczne oraz przez prywatnych inwestorów na potrzeby życia gospodarczego w równomiernym ustosunkowaniu.

W dalszym ciągu posiedzenia Sen. Drozdowski referował preliminarz budżetowy monopolów; wynosi on 30% wszystkich dochodów Państwa i przedstawia kwotę zł 725 016 700. Po odliczeniu rozchodów—zysk netto wynosi: 30% w monopolu solnym, 42·5% — w monopolu tytoniowym, 39% — w monopolu spirytusowym. Referent omawia działalność monopolów państwowych i wnosi o przyjęcie ich preliminarza w brzmieniu sejmowym.

Następnie Sen. Lechnicki referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Skarbu. Komisja Budżetowa, omawiając podstawy naszej polityki finansowej, zajęła pozytywne stanowisko w odniesieniu do zmian statutu Banku Polskiego, wyrażając przekonanie, że przyczynią się one do rozszerzenia zakresu inwestycji państwowych i pozwolą na stopniowe popieranie przedsiębiorstw prywatnych. Komisja stwierdziła, że koniunktura w Polsce kształtuje się niezależnie od zagranicy. Jeśli chodzi o podatki bezpośrednie, pośrednie i opłaty stemplowe—to dały one w okresie 10 miesięcy wpływ większy od preliminowanego, nie dopisały jedynie cła. Wpływy z podatku gruntowego świadczą o stosunkach w rolnictwie. W odniesieniu do akcyz—mówca wyraża opinię, że akcyzy od cukru, benzyny i piwa w niedalekiej przyszłości będą musiały być obniżone. W sprawie lokowania funduszy obrotowych monopolów tytoniowego i spirytusowego—Komisja wyraziła postulat, aby były one lokowane nie tylko w Banku Polskim, lecz i w Państwowym Banku Rolnym. Komisja przyjęła preliminarz budżetowy Ministerstwa Skarbu z następującymi poprawkami: podatek od energii elektrycznej zmniejszono o zł 1 miln., zwiększono zaś podatek od uboju o zł 500 tys. oraz zwiększono odsetki od zaległości itd. również o zł 500 tys. Dochody skarbowe preliminarzuje się w kwocie zł 1 420 074 300, wydatki zaś wynoszą zł 1 315 540 970. W dyskusji zabrał głos Sen. Klarner.

W końcu posiedzenia Sen. Skoczylas referował projekt ustawy skarbowej. Preliminarz wydatków Skarbu Państwa na 1939/40 r. wykazał, że nie uwzględnił on szeregu doniosłych potrzeb

państwowych. Senat stoi na gruncie naszych możliwości finansowych i dlatego nie proponował podwyżek. W projekcie ustawy skarbowej Komisja Budżetowa wprowadziła poprawkę do art. 6—przez dodanie punktu *h*, przewidującego zwiększenie wydatków ponad kwoty preliminowane na dotacje na popieranie nauki i sztuki z Funduszu Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego. Globalne wydatki budżetowe Państwa na rok 1939/40 wynoszą kwotę zł 2 525 908 560, dochody zaś wynoszą kwotę zł 2 525 945 145; w ten sposób nadwyżka dochodów stanowi kwotę zł 36 585. W głosowaniu Senat projekt ustawy skarbowej wraz z preliminarem budżetowym na rok 1939/40 przyjął oraz uchwalił 5 rezolucyj do budżetów Ministerstw: Sprawiedliwości, W. R. i O. P. i Opieki Społecznej.

*

W dn. 21 marca b. r. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Gnoiński referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o projekcie ustawy o dodatkowych kredytach na rok 1938/39. Według projektu rządowego, dodatkowe kredyty, zawarte w projekcie ustawy, obejmowały niecałe zł 39 miln., Sejm podwyższył tę kwotę do zł 39 350 tys. Około połowa tych kredytów przewidziana jest na pokrycie wydatków, związanych z wypadkami politycznymi w ub. roku. Pozostałe kredyty stanowią urealnienie kredytów, przewidzianych w budżecie, bądź spłatę zobowiązań, bądź pokrycie nowopowstałych potrzeb. Pokrycie przewiduje się w zwiększonych wpływach z niektórych danin, monopolów, bądź przedsiębiorstw. Senat projekt ustawy uchwalił.

Następnie Sen. Wolf referował sprawozdanie Komisji Administracyjno-Samorządowej o projekcie ustawy o szczególnych warunkach służby państwowej, związanej z przyłączeniem do Polski ziem odzyskanych. Projekt ten obejmuje przepisy o ustaleniu stosunku służbowego i praw emerytalnych pracowników państwowych na ziemiach odzyskanych oraz pracowników w instytucjach publiczno-prawnych, mających osobną osobowość prawną. Senat projekt powyższy przyjął, uchwalając rezolucję o dodatkowym wynagrodzeniu dla specjalnie na to zasługujących osób.

Następnie Sen. Siciński referował sprawozdanie Komisji Wojskowej o projekcie ustawy o zmianie ustawy o ochotniczych lotach ćwiczebnych, który został przez Senat bez dyskusji przyjęty w brzmieniu sejmowym.

Z kolei Sen. Drozdowski referował sprawozdanie Komisji Skarbowej o projekcie ustawy o rozciągnięciu mocy obowiązującej przepisów o niektórych daninach publicznych oraz o monopolach państwowych na ziemiach odzyskanych. Na ogół biorąc, opodatkowanie w Czecho-Słowacji było bardziej uciążliwe niż w Polsce. Tylko podatek dochodowy od wynagrodzeń za pracę najemną był w Czecho-Słowacji niższy niż w Polsce, zwłaszcza przy niższych zarobkach. Np. adwokat, który płacił rocznie zł 1 016 podatku, będzie płacił tylko zł 719, kupiec, który płacił rocznie zł 861—będzie płacił zł 471, kupiec większy, który płacił zł 8 404 rocznie—będzie płacił zł 5 345, rolnik małorolny, który płacił zł 16 podatku—będzie w Polsce płacił zł 3, rolnik zaś większy, który płacił zł 3 246—będzie płacił zł 2 877, natomiast robotnik, który zarabiał rocznie zł 2 880 i płacił zł 46 — w Polsce będzie płacił zł 132, urzędnik, zarabiający rocznie zł 13 200—płacił w Czecho-Słowacji zł 965, a w Polsce będzie płacił zł 1 636. Poza urzędnikami i robotnikami wszyscy będą w Polsce płacić mniej. Zastrzeżenie budzi tylko podatek dochodowy z tytułu uposażeń służbowych i wynagrodzeń za pracę najemną za okres 1/I÷31/III 1939 r. Ponieważ stawki czeskie były niższe—okazała się potrzeba dodatkowych potrąceń. Komisja proponuje umorzenie tej nieoprobowanej kwoty. Druga rezolucja wzywa Rząd do umorzenia tej części podatku obrotowego, która została wymierzona na podstawie ustaw czeskich od obrotów za okres 1/X÷31/XII 1938 r. Senat projekt ustawy oraz obie rezolucje uchwalił.

Następnie Sen. Barcikowski referował sprawozdanie Komisji Skarbowej o projekcie ustawy o rozrachunku między Skarbem Państwa, przedsiębiorstwem P. K. P. i Państwowym

Funduszem Drogowym a Bankiem Polskim, B. G. K. i P. B. Rolnym. Rozrachunek Skarbu Państwa z powyższymi bankami z tytułu zadłużenia będzie dokonany przez zarachowanie na rzecz tych banków wierzytelności Skarbu Państwa i uregulowanie różnicy na rzecz banków w kwocie do zł 50 miln. w drodze bądź przekazania zobowiązań dłużnych Skarbu Państwa, bądź 4% obligacji pożyczki konsolidacyjnej.

Przechodząc do referowania projektu ustawy o zatwierdzeniu zmian statutu Banku Polskiego, referent zaznaczył, że według zaproponowanych zmian obieg biletów bankowych wraz z natychmiast płatnymi zobowiązaniami będzie pokryty zarówno złotem, jak i innymi wartościami, stanowiącymi poprzednio tzw. bankowe pokrycie, a ponadto nowym kredytem, udzielonym Skarbowi Państwa, oraz biletami skarbowymi. Bank jest obowiązany do posiadania pokrycia w złocie w wysokości 40% sumy, o jaką obieg biletów bankowych wraz z natychmiast płatnymi zobowiązaniami przekracza kwotę zł 800 miln., względnie zł 1 200 miln. za uchwałą Rady Banku, powziętą przy zgodzie Ministra Skarbu. Przywilej emisyjny został przedłużony do dn. 31/XII 1954 r. Bezprocentowy kredyt Skarbu Państwa podniesiony został do wysokości zł 150 miln. Bank udziela Skarbowi Państwa amortyzacyjnego kredytu do wysokości zł 515 miln. na konsolidację omawianego zadłużenia B. G. K. i P. B. R. w Banku Polskim za oprocentowaniem 3%. Referent wyraża życzenie, aby gospodarstwo publiczne nie wyzyskiwało zbyt wielu swych przywilejów ze szkodą dla gospodarki prywatnej.

Następnie mówca przeszedł do referowania projektu ustawy o zmianie ustawy z dn. 24/III 1933 r. o wypuszczeniu biletów skarbowych. Obieg biletów skarbowych zwiększa się o zł 200 miln. do kwoty zł 650 miln. Faktyczny obieg tych biletów przekroczył kwotę zł 400 miln., rynek na bilety skarbowe staje się chłonniejszy, poza tym bilety skarbowe finansują częściowo plan inwestycyjny.

Wszystkie trzy, referowane przez Sen. Barcikowskiego, projekty ustaw zostały przez Senat bez zmian przyjęte.

W dalszym ciągu posiedzenia Sen. Barcikowski referował projekt ustawy o pożyczkach premiowych. W dotychczasowej praktyce przy emisji pożyczek premiowych kierowano się zasadą, że tylko Skarb Państwa jest upoważniony do ich wypuszczania z mocy specjalnych ustaw z przeznaczeniem na cele państwowe. 4% Pożyczka Premiowa Dolarowa została wypuszczona na nominalną sumę \$ 7 miln., 3% Premiowa Pożyczka Inwestycyjna dwóch emisji emitowana była na sumę zł 230 miln. Zasadą projektu ustawy jest, że tylko i wyłącznie Państwo może emitować pożyczki premiowe i że obligacje tylko takich pożyczek premiowych mogą być przedmiotem obrotu prawnego. Obligacje, wypuszczone przed wejściem w życie projektu ustawy, a nie odpowiadające przewidzianym w niej warunkom, mogą być przedmiotem obrotu pod warunkiem ich ostemplowania. Projekt ustawy przewiduje sprzedaż ratalną pożyczek premiowych, co ułatwi ich rozpowszechnienie. Senat przyjął projekt ustawy bez zmian.

Następnie Sen. Klarner referował sprawozdanie Komisji Komunikacyjnej o projekcie ustawy o zmianie ustawy o oddaniu Francusko-Polskiemu Towarzystwu Kolejowemu, Spółce Akcyjnej w Paryżu, kolei Herby Nowe—Gdynia z odnogą Siemkowie—Częstochowa do eksploatacji oraz o udzieleniu poręki państwowej. Już w kilka lat po wybudowaniu tej kolei jej zdolność przewozowa została całkowicie wykorzystana. 11 pociągów dziennie przewozi węgiel do portów bałtyckich w ilości ok. 600 tys. t miesięcznie. Kolej ta jest przykładem rzetelnej pracy kapitału zagranicznego na warunkach korzystnej rentowności. Początkowo Spółka miała emitować obligacje na sumę fr. fr. 1 100 miln., które miały być płatne w 4 transzach. W rzeczywistości Spółka zrealizowała tylko pierwszą emisję na fr. fr. 400 miln. Zgodnie z układem w Rambouillet z 1936 r., całkowita suma pożyczek ma wynosić fr. fr. 1 296 miln., a więc przekroczy o fr. fr. 196 miln. maksymalną sumę obligacji, przewidzianą w dokumencie koncesyjnym, co wymaga zmiany dokumentu koncesyjnego, a to się stać może jedynie w drodze

nowelizacji ustawy oraz upoważnienia Ministra Komunikacji do zmiany warunków koncesyjnych. Senat projekt ustawy przyjął bez zmian.

W końcu Sen. Hempel referował sprawozdanie Komisji Skarbowej o projekcie ustawy o ustanawianiu prawa zabudowy oraz zbywaniu i zamianie niektórych gruntów państwowych, położonych w obrębie gmin, w których znajdują się polskie porty morskie. Ustawa z dn. 18/II 1932 r. upoważnia Ministra Przemysłu i Handlu do ustanawiania prawa zabudowy oraz zbywania i zamiany gruntów państwowych w Gdyni, a więc dotyczy

miasta i portu Gdyni, gdy zakres działalności polskiej nad morzem rozszerzył się i obejmuje całe wybrzeże. Wniesiony projekt ustawy traktować należy jako nowy dowód troski o postęp pracy na odcinku morskim, jest on właściwie rozciągnięciem ustawy z dn. 18/II 1932 r. na wszystkie porty polskie. Ma ona na widoku ułatwienie rozbudowy portu rybackiego we Władysławowie oraz ew. budowę innego portu celem osiedlenia rybaków z Helu, wobec uznania tego półwyspu za rejon umocniony. Senat projekt ustawy przyjął bez zmian.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

EKSPORT WĘGLA KAMIENNEGO W I POŁOWIE MARCA 1939 R. w porównaniu z przeciętną za połowę lutego — mimo większej (o 1·5) liczby dni roboczych (13 — wobec 11·5) — zmalał o 27 tys. t (4·43%) i wynosił 583 tys. t. Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego łącznie z węglem okrętowym w okresie 1 — 15/III wynosiła 45 tys. t — wobec 53 tys. t w lutym, a zatem spadła o 8 tys. t (15·09%), tj. w znacznie wyższym stopniu niż globalna kwota eksportu. Spadek wywozu nastąpił z rej. śląskiego i dąbrowskiego, eksport bowiem z rej. karwińskiego nieznacznie wzrósł. Z rej. śląskiego wywieziono 380 tys. t, a zatem spadek w porównaniu z przeciętną za połowę poprzedniego miesiąca wyniósł 20 tys. t, z rej. dąbrowskiego o 13 tys. t mniej, a więc 55 tys. t, natomiast z rej. karwińskiego wywóz węgla wzrósł o 6 tys. t i stanowił 148 tys. t.

Wywóz na rynki środkowo-europejskie zmalał o 21 tys. t — w następstwie ograniczenia wysyłek do b. Czecho-Słowacji i Węgier.

Eksport na rynki skandynawskie wynosił 141 tys. t, czyli wzrósł w porównaniu z przeciętną za połowę poprzedniego miesiąca o 2 tys. t. Wzrost ten tłumaczy się wzmożonymi wysyłkami do Szwecji oraz Danii z Islandią, wywóz bowiem do Finlandii i Norwegii kształtował się znikomo.

Wywóz na rynki bałtyckie utrzymał się na poziomie przeciętnej za połowę poprzedniego miesiąca, stanowiąc 4 tys. t.

Wywóz na rynki zachodnio-europejskie zmalał o 9 tys. t i wynosił 90 tys. t; spadek ten tłumaczy się znacznym osłabieniem wywozu do Francji, wysyłki bowiem do pozostałych krajów, objętych tą grupą rynków, nie wykazały poważniejszych odchyłań.

Eksport na rynki południowo-europejskie wynosił 100 tys. t — wobec 92 tys. t przeciętnie za połowę poprzedniego miesiąca. Wzrost wysyłek nastąpił do wszystkich krajów tej grupy rynków — prócz Malty i Portugalii, dokąd w okresie sprawozdawczym nie eksportowano.

Eksport na rynki pozaeuropejskie kształtował się pomyślnie — w związku z uplasowaniem większych transportów na rynku argentyńskim.

Wysyłki do W. M. Gdańska spadły o 4 tys. t i wynosiły zaledwie 8 tys. t.

Odbiór węgla okrętowego spadł o 13 tys. t — do 57 tys. t, co tłumaczy się częściowo trudnościami natury żeglugowej, częściowo zaś ogólnym spadkiem eksportu węgla w okresie sprawozdawczym.

Przeladunek węgla w portach Gdynia/Gdańsk w I połowie marca w porównaniu z przeciętną za połowę lutego zmalał o 20 tys. t i stanowił 410 tys. t, z czego na Gdynię przypada 279 tys. t, czyli o 11 tys. t więcej, a na Gdańsk — 131 tys. t, czyli o 31 tys. t mniej w porównaniu z przeciętną za połowę lutego.

STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W LUTYM 1939 R.

Sezonowe ożywienie w przemyśle węglowym wskutek wyjątkowo łagodnej zimy miało przebieg spokojny, nagromadzone w jesiennych i zimowych miesiącach zapasy węgla zaciążyły w lutym na rynku, wpływając na znaczne osłabienie zamówień ze strony rynku krajowego. Również eksport, chociaż z innych przyczyn, w miesiącu sprawozdawczym kształtował się znikomo. W rezultacie ogólne wydobycie węgla kamiennego w lutym spadło o 12·04%, natężenie zaś produkcji, tj. przeciętne dzienne wydobycie — w związku z mniejszą (o 2) liczbą dni roboczych w porównaniu ze styczniem — zmalało w znacznie słabszym stopniu niż ogólne wydobycie, mianowicie o 4·37%, i wynosiło ok. 158 tys. t. W przemyśle koksowym zaznaczyło się silne osłabienie — zarówno w zakresie produkcji, jak i zbytu ogólnego. W przemyśle brykietowym — przy nieznacznym wzroście produkcji — nastąpiła lekka poprawa zbytu ogólnego.

Liczbowa stan przemysłu węglowego w lutym — według danych z t m c z a s o w y c h — ilustruje poniższe zestawienie (w tys. ton):

Rejony węglowe	Wydobycie	Zbyt w kraju ¹⁾	Ekspert	Zapasy na zwalach ²⁾
Śląski	2 294	1 259	801	992
Karwiński	580	240	283	362
Dąbrowski	528	353	136	259
Krakowski	221	191	—	122
Razem:	3 623	2 043	1 220	1 735
Styczeń 1939	4 118	2 407	1 372	1 662
Luty 1938	3 075	1 843	847	1 007
Styczeń ÷ luty 1939	7 742	4 450	2 591	1 652—1 735
„ ÷ „ 1938	6 455	4 020	1 741	825—1 007

Z zestawienia tego wynika, że wydobycie węgla kamiennego w lutym spadło w porównaniu ze styczniem o 495 tys. t (12·02%). Z porównania wydobycia węgla kamiennego w lutym w dawnych granicach Rzplitej, tj. bez rej. karwińskiego, z wydobyciem w analogicznym miesiącu 1938 r. wynika, że zmalało ono o 32 tys. t (1·04%). Spadek wydobycia nastąpił we wszystkich rejonach węglowych — prócz rej. karwińskiego, w którym wydobycie utrzymało się prawie na poziomie ze stycznia b. r.

Ogólne wydobycie węgla kamiennego w okresie styczeń ÷ luty 1939 r. wzrosło w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. o 1 287 tys. t (19·94%), co tłumaczy się głównie odzyskaniem kopalń w rej. karwińskim.

Ogólny zbyt węgla kamiennego w lutym zmalał o 516 tys. t (13·65%). Ponieważ zbyt krajowy spadł w nieco wyższym stopniu niż eksport, przeto w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło pewne przesunięcie na korzyść tego ostatniego; udział zbytu krajowego w ogólnym zbytku węgla w lutym spadł do 62·61%, a udział eksportu wzrósł do 37·39% (odpowiednie liczby dla stycznia wynosiły: 63·69% i 36·31%).

Zbyt w kraju węgla kamiennego w lutym spadł o 364 tys. t (15·12%). Z porównania ze zbytem w lutym 1938 r. wynika, że zbyt ten wzrósł o 200 tys. t (10·85%); ponieważ zbyt krajowy z rej. karwińskiego wynosił 240 tys. t — przeto zbyt krajowy węgla w lutym 1939 r. w porównaniu z analogicznym miesiącem 1938 r. — bez uwzględnienia rej. karwińskiego — zmalał o 40 tys. t (2·17%).

Udział poszczególnych grup odbiorców w zbytku krajowym węgla kamiennego w lutym w porównaniu ze styczniem ilustruje poniższe zestawienie:

	Styczeń		L u t y	
	tys. ton	%	tys. ton	%
Przemysł	1 272	52·84	1 130	55·31
Koleje żelazne	367	15·25	434	21·24
Pozostali odbiorcy (przeważnie węgiel dla opału domowego)	768	31·91	479	23·45
Razem:	2 407	100·00	2 043	100·00

Spadek zbytu węgla na rynku krajowym został wywołany silnym zmniejszeniem zapotrzebowania na węgiel na cele opału domowego oraz pewnym osłabieniem odbioru węgla ze strony przemysłu, natomiast dostawy węgla dla kolei żelaznych w związku z wzrastającymi przewozami wykazują znaczną poprawę.

Zapotrzebowanie na węgiel ze strony przemysłu wynosiło w miesiącu sprawozdawczym 1 130 tys. t — wobec 1 272 tys. t w styczniu, czyli spadło o 142 tys. t (11·16%). Spadek ten został wywołany

1) Bez zużycia własnego kopalń i deputatów.

2) Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalń, na deputaty oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

silnym zmniejszeniem odbioru węgla ze strony hutnictwa żelaznego, elektrowni oraz rolnictwa łącznie z jego przemysłami przetwórczymi. Również pewne osłabienie w odbiorze węgla wykazują przemysły: papierniczy, włókienniczy, koksowniczy oraz gazownie. Wzrosły jedynie dostawy węgla dla przemysłu cementowego, ceramicznego łącznie z cegielniami i wapiennikami—w następstwie rozpoczęcia sezonu produkcyjnego, oraz dla przemysłu cynkowego—w związku z zarysowującymi się możliwościami rozszerzenia eksportu cynku. Pozostałe gałęzie przemysłowe nie wykazują w odbiorze węgla w lutym poważniejszych odchyleń w porównaniu ze styczniem.

W okresie styczeń—luty 1939 r. zbyte węgla na rynku krajowym wzrósł o 430 tys. t (10·70%) w stosunku do analogicznego okresu ub. r. Zaznaczyć jednak należy, że w 1939 r. zachowany został również zbyte węgla z kopalń rej. karwińskiego, który wynosił w tym okresie 485 tys. t.

Eksport¹⁾ węgla kamiennego w lutym zmalał o 152 tys. t (11·08%), przy czym spadek wywozu nastąpił ze wszystkich rejonów eksportujących.

Ponieważ ogólny zbyte węgla łącznie z zużyciem na cele techniczne kopalni i na deputaty był nieco mniejszy od bieżącej produkcji, przeto zapasy węgla na zwalach kopalnianych wzrosły, mianowicie o 73 tys. t, i wynosiły z końcem miesiąca sprawozdawczego 1 735 tys. t.

Liczba robotników, zapisanych w kopalniach węgla kamiennego, z końcem lutego wzrosła w porównaniu ze stanem na koniec stycznia o 670 i wynosiła 95 476. Jak widzimy z poniższego zestawienia, liczba robotników wzrosła w rej. karwińskim oraz w znacznie słabszym stopniu w rej. śląskim, zmalała natomiast w rej. dąbrowskim, co tłumaczy się tą okolicznością, że wydobycie węgla w tym rejonie spadło stosunkowo w znacznie wyższym stopniu niż w innych rejonach węglowych.

Rejony	Styczeń	Luty
Śląski	54 566	54 819
Karwiński	14 292	15 057
Dąbrowski	18 348	18 014
Krakowski	7 600	7 586
Razem:	94 806	95 476

Ceny węgla w kraju pozostały niezmiennione. Zapotrzebowanie na sortymenty przemysłowe utrzymało się na poziomie poprzedniego miesiąca, natomiast zbyte sortymentów opałowych—wskutek wyjątkowo łagodnej zimy—wykazał znaczne osłabienie. Grube sortymenty węgla górnośląskiego notowano sh 15/6÷20/- za tonę fob Gdynia/Gdańsk—w zależności od kraju przeznaczenia.

Sytuacja na rynku frachtowym kształtowała się pod wpływem dużej podaży tonażu, co spowodowało zniżkę frachtów na Bałtyku. Również dało się zauważyć zniżkę frachtów do Francji oraz do portów Afryki Północnej. Za statek ok. 3 000 ton płacono—w sh: Klajpeda 4/6, Riga 4/6, Tallinn 5/-, Abo, Helsingfors 4/9, Gefle 4/9, Sztokholm 5/10, Słiska 3/11, Malmö 4/-, Göteborg 4/1, Oxelösund 5/-, Oslo 4/9, Stavanger 4/3, Bergen 3/9, Trondheim 5/3, Tromsø, Hammerfest 5/6, Aarhus 4/-, Kopenhaga 4/1, Amsterdam 5/-, Rotterdam 4/6, Antwerpia 3/10, Bruksela 4/6, Gandawa 3/10, Boulogne 6/10, Rouen 5/10, Lorient 6/3, Nantes 5/3, Bordeaux 6/9, Bayenne 5/6, Nice 9/6, Dakar 7/6, Oran 8/3, Alger 8/3, Bona 8/-, Tunis 8/3, Sfax 7/9, Dubrovnik 8/3, Split 8/-, Pireus 8/3, Valetta 8/-, Chekka, Beyrouth 8/6, Alexandria 8/1, Port Said 8/6, Buenos Aires 14/-, Rio de Janeiro 14/6.

Produkcja koksu wynosiła w lutym 231 tys. t, czyli zmalała o 30 tys. t (11·49%), natężenie zaś produkcji, tj. przeciętna dzienna wytwórczość—wskutek mniejszej (o 3) liczby dni pracy w lutym w porównaniu ze styczniem (28—wobec 31)—wzrosła o 2·21% i wynosiła ok. 8 tys. t. Z ogólnego zbytu koksu, wynoszącego 211 tys. t, na zbyte krajowy przypada 171 tys. t, czyli o 29 tys. t (14·50%) mniej, a na eksport 40 tys. t, a zatem o 10 tys. t (20·00%) mniej w porównaniu ze styczniem. Spadek zbytu koksu na rynku krajowym spowodowany został zmniejszonym odbiorem koksu ze strony przemysłu, jak również na cele opału domowego, a także zmniejszonymi dostawami dla kolei żelaznych.

Ekspert koksu do poszczególnych krajów w lutym w porównaniu ze styczniem obrazuje poniższe zestawienie (w tys. ton):

	Styczeń	Luty
Szwecja	21	19
Niemcy (b. Austria)	8	2
Węgry	5	5
Czecho-Słowacja	5	3
Inne	7	9
W. M. Gdańsk	4	2
Ogółem:	50	40

¹⁾ Dane, dotyczące eksportu, omówiliśmy szczegółowo w zes. 10/1939, str. 432.

Z powyższego zestawienia wynika, że spadek eksportu koksu nastąpił do wszystkich krajów—oprócz Węgier, dokąd wywóz utrzymał się bez zmian.

Zapasy koksu z końcem miesiąca sprawozdawczego wynosiły 356 tys. t—wobec 336 tys. t w styczniu, a więc wzrosły o 20 tys. t.

Zaloga robotnicza w koksowniach w miesiącu sprawozdawczym zmalała o 136 robotników i wynosiła z końcem lutego 4 347 robotników.

Produkcja brykietów w lutym wynosiła 27 tys. t, czyli wzrosła w porównaniu z produkcją w styczniu o 1 tys. t. Z ogólnej produkcji—na rej. śląski przypada 20 tys. t i na rej. karwiński 7 tys. t. Ogólny zbyte brykietów wynosił 26 tys. t, przy czym na rynku krajowym ulokowano 22 tys. t, a na rynkach zagranicznych—4 tys. t. Ponieważ ogólny zbyte brykietów łącznie z zużyciem własnym odpowiadał mniej więcej bieżącej produkcji, przeto zapasy brykietów utrzymały się na poziomie stycznia i wynosiły 1 tys. t.

Zaloga robotnicza w brykietowniach w lutym zmalała o 22 robotników i wynosiła na dz. 28/II b. i. 187 robotników.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

PRZEMYSŁ NAFTOWY W GRUDNIU 1938 R. Wydobycie ropy w grudniu 1938 r. wyniosło 42 700 t brutto—wobec 42 240 t w listopadzie. Przeciętna dzienna produkcja wynosiła zatem 1 377 t—wobec 1 408 t w listopadzie.

Ropy na kopalniach boryslawskich wydobyto o 6% mniej w porównaniu z grudniem 1937 r., udział zaś tych kopalń w ogólnej produkcji stanowił 46%, a więc był o 3% mniejszy. Na terenach pozaboryslawskich znacznie większą nadwyżkę w porównaniu z grudniem 1937 r. uzyskano na kopalniach w Krygu—905 t. Według wielkości produkcji ropy kolejność była następująca (ilości—w tonach): Boryslaw 22 761, Schodnica 3 323, Kryg 3 231, Bitków 1 718, Wańkowa 1 610, Torosówka 943, Lipinki 825, Rypne 716, Grabownica 774, Urycz 629, Harkłowa 606, Potok 559 i inne produkujące poniżej 50 t miesięcznie—5 005.

W rejonie boryslawskim większą produkcję ropy nawiercono w Mrążnicy w otw. „Nina”—3 t na dobę na głęb. 1 555 m, 1·5 t—w otw. „Union IV” na głęb. 1 633 m i 2 t—na głęb. 1 570 m w otw. „Violetta I”.

Na terenach pozaboryslawskich większe dowieńczenie—w ilości 4 t na dobę—uzyskano w „Ropicy Polskiej” na głęb. 324 m w otw. „Zawisza XVIII”. W Krygu, wyróżniającym się najintensywniejszym ruchem wiertniczym, uzyskano dowieńczenia: 2—po 2 t w otworach: „Elżbieta 53” na głęb. 311 m i „Jerzy 234” na głęb. 443 m, ok. 1÷1·5 t w otw. „Jerzy 238” na głęb. 375 m, „Petrol V” na głęb. 272 m i „Szczęście Boże XV” z głęb. 453 m. Szereg innych nawierceń o produkcji ok. 1 t, bądź nieznaczne ilości ropy, nie przedstawiające na razie większego znaczenia przemysłowego, uzyskano: w Perehińsku, Pasiecznej, Bitkowie, Rypnem, Majdanie, Lipinkach, Bystrzem, Paszowej i Schodnicy.

Ilość ropy, zużytej na opał i manko, wynosiła 3·8%—wobec 3·6% w listopadzie.

Ekspedycja ropy do rafinerii wyniosła 40 850 t (41 500).

Zapasy ropy, zamagazynowanej na kopalniach i tłoczniach, wzrosły do 21 560 t (19 900).

W ruchu wiertniczym nie zaszły poważniejsze zmiany. W wierceniu znajdowały się 194 otwory (196). Nowych otworów przybyło 26 (34). W rejonie jasielskim zaczęto wiercenie 14 nowych otworów (16): w Białobrzegach (Nr 1 kop. „Białobrzegi”), Dominikowicach („Eugenia 8”, „Dominikowice 2” i „Union LXVIII”), Iwoniczu („Michał Radziwiłł 1”), Grabownicy („Gaten XXVIII”), Krygu („Elżbieta 52”, „Joasia 2”, „Maria 4” i „9” i „Anna 2”), Lipinkach („Lipa LXXX”), Trześniowie („Magnes 2”) i w Tyrawie Solnej („Artur XVII”). W rejonie okr. drohobyckiego zaczęto wiercenie 9 otworów (6): w Boryslawiu („Ekwiwalent 15”), Schodnicy („Pulaski” kop. „Muchowate-Gazy”), „Łucjan 10” i „Tryumf 15”), Lityni („Mieczysław I”), Brzozowcu (Nr 4 kop. „Sanocka S-ka”), Brelikowie („Karpaty 142”), Stańkowej („Gmina 6”) i w Strzelbicach („Strzelbice 76”). W okr. stanisławowskim zaczęto wiercenie 3 otworów (10): w Bitkowie („Dąbrowa 150”), Niebyłowie („Pionier-Ślązak 56”) i w Perehińsku („Baszty 17”).

Z wierceń pionierskich na szczególne wyróżnienie zasługuje wiercenie otworu „Pionier Nr 5” na kop. „Przemysł IIIA” w Chodnowicach (pow. Przemysł) typem ciężkiego „Rotary” do głębokości 2 000 m dla zbadania występowania ropy na przedgórzu. Wiercenie zaczęto w I połowie listopada ub. r., osiągając w miesiącu sprawozdawczym głęb. 480 m—przy objawach gazu, zbierającego się w głowicy ponad płóczką, i ciśnieniu 9·5 atm.

Produkcja i obrót ropą w grudniu 1938 r. (w cysternach 10-tonowych)

OKRES	J A S Ł O				D R O H O B Y C Z				S T A N I S Ł A W Ó W				R A Z E M			
	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca
Listopad 1938	1 125	9	1 121	477	2 641	138	2 579	1 379	358	8	360	134	4 224	155	4 150	1 990
Grudzień 1938	1 250	10	1 108	615	2 654	150	2 645	1 378	366	6	332	163	4 720	166	4 085	2 156
Cały rok 1938	13 645	188	13 450	615	32 536	1 699	32 508	1 378	4 534	82	4 425	163	50 715	1 969	50 383	2 156
„ „ 1937	11 770	189	11 656	453	33 714	1 716	33 780	1 324	4 647	83	4 589	136	50 131	1 988	50 025	1 913

Produkcja i zużycie gazów ziemnych w grudniu 1938 r. (w tys. m³)

OKRES	J A S Ł O				D R O H O B Y C Z				S T A N I S Ł A W Ó W				R A Z E M			
	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtoczono	Manko	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtoczono	Manko	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtoczono	Manko	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtoczono	Manko
Listopad 1938	17 588	2 123	14 895	570	32 104	6 647	25 386	71	5 837	3 604	1 555	678	55 529	12 374	41 836	1 319
Grudzień 1938	21 377	2 553	18 340	484	31 568	6 863	24 642	63	6 222	4 037	1 720	465	59 167	13 453	44 702	1 012
Cały rok 1938	183 610	30 436	149 520	3 654	330 909	74 304	255 798	807	69 990	43 885	18 235	7 870	584 509	148 625	423 553	12 331
„ „ 1937	152 497	32 903	115 860	3 734	311 914	79 054	231 863	997	66 096	41 699	16 489	7 908	530 507	153 656	364 212	12 639

Liczba otworów wiertniczych na kopalniach ropy i gazów ziemnych w grudniu 1938 r.

OKRES	L i c z b a o t w o r ó w													Ilość otworów produktowych	Przeciętna dzienna produkcja otworów — w kg	
	Montowane	Zmontowane	Wiercone			Instrumen- towe	Wyłączone gazowe	Samopłynące	Łyżkowane	Pompowane	Tłokowane	Rekonstrukc.	Likwidacja			Razem
			Tłoko- wane	Bez pro- dukcji	Razem											
Listopad 1938	15	3	53	143	196	18	221	21	588	2 669	319	49	18	4 117	3 650	385
Grudzień 1938	19	6	55	139	194	18	226	20	588	2 690	315	46	20	4 142	3 668	375

W Suchodole, po nawierceniu słabych śladów ropy na głęb. 450 i 506 m oraz po osiągnięciu ostatecznej głęb. 523 m, rozpoczęto przygotowania do likwidacji otworu.

Z innych wierzeń pionierskich—otwór „Minister Kwiatkowski” osiągnął głęb. 1 975 m, otwór w Skorodnem 884 m, w Wierzbowcu „Hucul I” — 1 550 m, „Juliusz” w Staruniu w ruchomych ilolupkach z wkładkami żylnymi wosku ziemnego—364 m.

Ceny ropy nie uległy zmianie: na ropę b. utwową marki boryslawskiej ustalono—jak i w listopadzie—zł 1 700 za cysternę 10-tonową.

Wydobycie gazów ziemnych wyniosło w grudniu 59 167 tys. m³—wobec 55 529 tys. m³ w listopadzie. Przeciętnie dziennie wydobywano 1 908 tys. m³—wobec 1 850 tys. m³ w miesiącu poprzednim. Największą ilość gazów dostarczyły (w tys. m³): Daszawa z 14 otworów—11 229, Roztoki z 11 otworów—10 880, Boryslaw z 229 otworów—9 964, Oleksice Nowe z 7 otworów—6 630, Sądkowa z 5 otworów—5 102, Bitków z 104 otworów—3 241, Chodowice z 4 otworów—2 609, Kafusz z 3 otworów—1 413, Męcinka z 7 otworów—1 361, Rypne z 75 otworów—1 029, Białkowska z 10 otworów—1 023 i inne, dostarczające poniżej 1 tys. m³—z 1 788—4 686.

Manko gazowe wynosiło 1,7% produkcji (2,3%).

Cena gazu boryslawskiego wynosiła gr 4,61 za m³ (4,52). W rejonie jasielskim za gaz płacono gr 6,0, doliczając za tłoczenie gr 0,64 dla zakładów przemysłowych i gr 0,94 dla miast.

Liczba robotników, zatrudnionych na kopalniach ropy i gazów ziemnych, wynosiła 10 722 (10 876).

W grudniu było czynnych 27 rafinerii nafty oraz 28 zakładów gazolinowych, przerabiających gaz ziemny w celu otrzymania lekkiej benzyny (gazoliny), które zatrudniały ogółem 3 605 robotników i majstrów (w listopadzie 3 686); z tej liczby—3 593 robotników było zajętych przy pracach, związanych bezpośrednio z ruchem zakładów.

Przeróbka ropy w rafineriach wyniosła 42 360 t (w 1937 r. przeciętnie miesięcznie 41 580 t). Przerobiono ropy boryslawskiej (standard) 20 925 t, specjalnej małoparafinowej 16 217 t, specjalnej bezparafinowej 5 218 t.

Produkcja wytworów naftowych wyniosła ogółem w rafineriach 38 815 t, w gazolinarniach 3 676 t. Strata przy przeróbce ropy w rafineriach stanowiła 8,3% (przeciętnie w roku 1937 8,56%).

Produkcja benzyny wyniosła ogółem 11 527 t, nafty 13 178 t.

Konsumpcja produktów naftowych w kraju wyniosła 41 333 t (w tym wewnętrzne spożycie rafinerij 983 t) i przedstawiała się następująco (w tonach—bez spożycia rafinerij):

	Grudzień 1937	Grudzień 1938	Przec. mies. 1937
Benzyna	6 143	8 356	7 165
Nafta	18 281	19 052	11 220
Oleje: gazowy i opałowy	5 716	5 895	5 160
Oleje smarowe i lekkie	4 007	4 164	4 000
Parafina	819	875	780

Eksport produktów naftowych (właściwie wysyłka z rafinerij, przeznaczona na zapotrzebowanie W. M. Gdańska oraz bunkrów w Gdyni) wyniósł 2 783 t (przeciętny eksport miesięczny w 1937 r. wyniósł 10 530 t). Z poszczególnych produktów wywieziono za granicę oraz do Gdańska/Gdyni (w tonach):

	Grudzień 1938	Przec. mies. 1937
Benzyna	712	3 910
Nafta	125	870
Oleje: gazowy i opałowy	903	2 290
Oleje smarowe i lekkie	142	1 605
Parafina	674	1 430

Produkcja i obrót wytworami naftowymi w rafineriach i gazoliniarniach w grudniu 1938 r.
(w tonach)

Produkt	Produkcja	Wysyłka do spożycia w kraju	Spożycie własne	Eksport ²⁾	Import	Zapasy w dn. 31/XII 1938 r.
Benzyna i gazolina	11 527 ¹⁾	8 356	3	712	—	28 919
Nafta	13 178	19 052	—	125	—	17 796
Olej gazowy	4 020	5 476	1	197	—	7 530
Oleje lekkie o c. g. do 0'890 . .	1 062	1 197	—	10	—	2 489
„ napędowy i opalowy . . .	593	419	—	706	—	1 788
Oleje smar. o cięż. gat. pow. 0'890:						
maszynowe V 50 ⁰ C do 3 E . .	630	83	—	1	—	6 897
„ „ „ „ pow. 3 E	1 011	1 370	9	72	—	33 128
cylindrowe do pary nasyconej .	281	204	2	6	—	976
„ „ „ przegrzanej	268	192	3	10	—	849
Olej kompresorowy	92	6	—	6	—	72
„ transformatorowy	4	—	—	—	—	237
„ turbinowy	36	31	—	20	—	200
„ samochodowy	602	407	4	17	—	1 701
„ wagonowy letni	—	10	—	—	—	2 811
„ „ zimowy	419	653	—	—	—	1 826
Olej lotniczy	13	7	—	—	—	12
Oleje inne	36	4	—	—	—	89
Razem oleje smarowe:	2 380	2 967	18	132	—	48 798
Wazelina	39	32	—	—	—	167
Smary stałe	275	244	—	1	30	393
Parafina	1 968	875	—	674	—	3 000
Asfalt	2 572	1 281	15	43	—	12 306
Koks	364	197	79	171	—	982
Produkty atypowe	67	51	5	11	—	170
„ uboczne	148	147	—	1	—	509
Olej parafinowy	1 008	—	—	—	—	23 734
Gacz i oleje potne	51	—	—	—	—	2 665
Slops	759	—	841	—	—	872
Pozostałości	2 480	56	21	—	—	13 883
Ogółem:	42 491	40 350	983	2 783	30	165 001
Płynne gazy naftowe	163	176	—	12	—	71

Eksport produktów naftowych do poszczególnych krajów w grudniu 1938 r. (w tonach)

Kraj przeznaczenia	Benzyna Gazolina	Nafta	Olej gazowy	Oleje lekkie o c. g. do 0'890	Oleje napędowe i opalowe	Oleje smarowe	Parafina	Asfalt	Koks	Smary stałe, mydło naftenowe	Świece	Półprodukty	Pozostałości destylacyjne	Razem
Czecho-Słowacja	—	—	—	—	—	—	45	—	—	—	—	—	—	45
Jugosławia	—	—	—	—	—	—	243	—	—	—	—	—	—	243
Niemcy	—	—	—	—	—	—	300	—	156	—	—	—	—	456
Szwajcaria	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Węgry	—	—	—	—	—	—	45	—	15	3	—	—	—	63
Włochy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem:	—	—	—	—	—	—	633	—	171	3	—	—	—	807
Gdańsk	640	103	157	8	—	108	41	43	—	10	—	—	—	1 110
Gdynia	72	22	40	2	706	24	—	—	—	—	—	—	—	866
Ogółem:	712	125	197	10	706	132	674	43	171	13	—	—	—	2 783

¹⁾ W tym wytwórczość gazoliny 3 676 t.

²⁾ Łącznie z wysyłką na zapotrzebowanie W. M. Gdańska oraz bunkrów dla Gdyni.

Ruch zapasów produktów naftowych w rafineriach i gazolinarniach przedstawiał się następująco (w tonach):

	I/XII 1938	I/I 1939	I/I 1938
Benzyna	25 703	28 919	12 836
Nafta	23 799	17 796	14 953
Oleje: gazowy i opalowy	14 132	9 318	10 894
Oleje smarowe i lekkie	49 891	51 287	47 078
Parafina	2 570	3 000	3 138
Inne produkty	50 726	54 681	51 212
Razem:	166 821	165 001	140 111

Produkcja gazoliny w zakładach gazolinowych wyniosła w grudniu 3 676 t (przeciętnie miesięcznie w roku 1937—3 255 t). Z ogólnej ilości 59 167 tys. m³ gazu ziemnego, wyprodukowanego na kopalniach—przerobiono w gazolinarniach 25 101 tys. m³, czyli 42,4%. Ze 100 m³ przerobionego gazu otrzymywano przeciętnie 14,7 kg gazoliny (w 1937 r.—przeciętnie 14,5 kg). Do rafinerij nafty wysłano jako domieszkę do benzyn ciężkich celem otrzymania benzyny motorowej 3 033 t gazoliny. W ruchu było 28 zakładów gazolinowych, które zatrudniały 372 robotników. Czynnych zakładów gazolinowych było: w okr. górniczym drohobyckim 15 (w tym w Boryslawiu 10), w okr. jasielskim 8, w okr. stanisławowskim 5.

KOPALNICTWO WOSKU ZIEMNEGO W GRUDNIU 1938 R.—

Wydobycie wosku ziemnego w grudniu wyniosło 3 t—wobec 18 t w listopadzie. Wyeksportowano 11 t (55) wosku ziemnego, w tym: 5 t—do Stanów Zjedn. i 6 t do Niemiec. Zapasy zamagazynowane wosku ziemnego spadły do 13 t (37).

W okresie strajku, który został zakończony w dn. 24/XII ub. r., było zatrudnionych 52 robotników, z czego na kopalni, nie objętej strajkiem—13.

Ceny wosku ziemnego nie uległy zmianie, płacono za 100 kg—za-
leżnie od gatunku zł 300—270—150 loco kopalnia.

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY

SYTUACJA PRZEMYSŁU KONFEKCYJNEGO

Przemysł konfekcyjno-galanteryjny okręgu łódzkiego wchodzi w okres intensywnej produkcji i przygotowań do sezonu wiosenno-letniego.

Bilans sezonu jesienno-zimowego w przemyśle konfekcyjnym Łodzi, poza nielicznymi wyjątkami, ocenić należy na ogół jako pomyślny. Rozmiary produkcji w poszczególnych działach przemysłu konfekcyjnego kształtowały się na poziomie o kilka procent wyższym aniżeli w ub. r. Na ogół rozmiary wytwórczości przystosowane były do chłonności rynku, co zabezpieczyło produkcję przed niespodziankami w postaci nadmiernych pozostałości towarowych. Wobec tego zaś, że spożycie artykułów konfekcyjnych nie wykazało wydatniejszego spadku, a w niektórych ośrodkach, jak np. w Centralnym Okręgu Przemysłowym i na terenach, cięższych do tego okręgu lub z nim związanych, nastąpił wzrost zapotrzebowania—zapasy towarów po sezonie są stosunkowo niewielkie. Czynnikiem ujemnym, hamującym częściowo w pewnych okresach sezonu poważniejszy wzrost obrotów, były warunki atmosferyczne. Ciepła na ogół jesień opóźniła częściowo transakcje, które dopiero w okresie silniejszego oziębienia mogły przekroczyć rozmiary z sezonu zeszłorocznego. Dotyczyło to np. palt męskich i damskich, ciepłej bielizny, ciepłych artykułów dzianych i trykotażowych itd. W dziale kapeluszy na poprawę zbytu wpłynęło przerzucenie się producentów na produkcję męskich czapek futrzanych oraz kapturów damskich. Poziom cen w okresie całego sezonu jesienno-zimowego nie wykazał poważniejszych zmian, co również stanowiło jeden z dodatnich elementów na rynku. Wyplacalność—poza nielicznymi załamaniem odbiorców prowincjonalnych—nie nasuwała poważniejszych zastrzeżeń.

Spośród poszczególnych branż przemysłu konfekcyjnego wymienić należy szczególnie pomyślną sytuację pończosznicstwa, która już od szeregu sezonów w latach ostatnich kształtuje się zdecydowanie korzystnie. Podaż artykułów pończoszniczych, przystosowana do rozmiarów zwiększającego się popytu, wpływa na utrzymywanie się cen na stałym poziomie. Unormowane na ogół warunki pokrycia, sprwadające się w okresach szczególnie wzmoczonego zapotrzebowania na wyroby pończosznicze do pokrycia gotówkowego, również stanowią czynnik stabilizacji rynkowej. Poza tym jako zjawisko niezwykle charakterystyczne wymienić należy stały i systematyczny wzrost spożycia droższych gatunków pończoch z jedwabiu naturalnego. Nadmienić przy tym trzeba, że pończochy pod względem gatunków nie ustępują bynajmniej produkcji zagranicznej, co przypisywać należy niewątpliwie dokonany w latach ostatnich przez przemysł pończosz-

niczy poważnym inwestycjom. Objęły one import maszyn tzw. jednolitych, przystosowanych specjalnie do produkcji pończoch z jedwabiu naturalnego najwyższych gatunków. Wzmocniony zbył tych artykułów świadczyłby więc o poprawie stopy życiowej ludności miast, stanowiącej główną masę odbiorców tych wysokogatunkowych artykułów. Korzystny przebieg sezonu jesienno-zimowego, który wyraził się również zwiększonym spożyciem pończoch i skarpetek wełnianych, umożliwił niemal całkowitą likwidację zapasów towarowych, wyprodukowanych dla potrzeb tego sezonu.

Podobnie kształtowała się sytuacja w sezonie jesienno-zimowym w branży dzianej i trykotażowej. Również i tutaj nasilenie chłódów pociągnęło za sobą poważny wzrost obrotów w artykułach, których zbył związany jest z kształtowaniem się warunków atmosferycznych. Na korzystny przebieg sezonu wpłynęły również niewielkie rozmiary zapasów towarowych, zwłaszcza zaś ciepłej bielizny trykotowej. Wiązało się to z kolei z ostrożnym planowaniem produkcji przemysłu dziano-trykotażowego, uzależnionego w swych dyspozycjach produkcyjnych również i od polityki reglamentacyjno-importowej na odcinku surowcowym. Warunki pokrycia tej branży kształtowały się dla dostawców mniej korzystnie aniżeli w pończoszniczwie. Większość transakcyj skuteczniejsza była na rachunek otwarty—z tym, że po upływie 30 dni należność pokryta zostanie gotówką. Na ogół jednak odbiorcy prowincjonalni pokrywali należność dopiero przy pierwszych wpływach gotówki, uzyskanej za sprzedany towar. Również i tutaj występuje charakterystyczne zjawisko zwiększonego zapotrzebowania na lepsze gatunki artykułów dzianych i trykotażowych. W związku z tym zanotować należy przesunięcia strukturalne w produkcji przemysłu dziano-trykotażowego. Wyższe gatunki bowiem w szerszym zakresie produkuje wielki przemysł, który z tego właśnie względu wzmocnił się na rynku, powodując częściowe ograniczenie produkcji przemysłu średniego i drobnego. Zwłaszcza przemysł drobny nastawiony jest—z uwagi na charakter swego aparatu technicznego—na produkcję artykułów tańszych, których zbył nie doznał wzrostu.

W dziale galanterii przebieg sezonu zimowego był również korzystny. Mniej korzystnie kształtował się na tym odcinku jedynie okres przedświąteczny, co jest normalnym objawem, występującym na rynku galanteryjnym zazwyczaj w grudniu. Okres mrozów zwiększył zapotrzebowanie na swetry, rękawiczki, getry itd. Wyjątek stanowiła produkcja i zbył rękawiczek skórzanych, gdzie nastąpiło pewne załamowanie koniunktury. Nie wpłynęło ono jednak na ostateczny bilans sezonu w dziale galanterii—ani jeżeli chodzi o rozmiary zapotrzebowania, ani też o wyplacalność odbiorców. Zwiększenie produkcji artykułów galanteryjnych w okresie mrozów spowodowało po okresie wzrostu zapotrzebowania zwiększenie zapasów towarowych, co uznać należy za jedyne bodaj niepomyślnie zjawisko, jakie wystąpiło w okresie sezonu jesienno-zimowego na tym rynku.

Okres obecny znamionują już intensywne prace we wszystkich działach przemysłu i handlu konfekcyjno-galanteryjnego, związane z sezonem letnim. Rozmiary wytwórczości w poszczególnych działach kształtują się na poziomie zeszłorocznym, zwłaszcza w wielkim przemyśle. Przemysł ten nie posiada poważniejszych pozostałości towarowych z zeszłorocznego sezonu letniego, co w równej mierze da się powiedzieć o hurtownikach prowincjonalnych. Nowe cenniki letnich artykułów konfekcyjnych i trykotażowo-dzianych uległy niewielkiej redukcji, co przy ustabilizowanych na ogół placach, powinno stanowić dodatni moment przy ocenie koniunktury sezonu wiosenno-letniego. W warunkach pokrycia nie zanotowano poważniejszych zmian, co ułatwi niewątpliwie odbiorcom prowincjonalnym racjonalną politykę sprzedaży. Jako charakterystyczne zjawisko wymienić należy zupełny brak zapasów towarowych w handlu detalicznym, co wzmocniło winno podstawę finansową tego handlu.

W przemyśle konfekcyjnym początkowe transakcje z odbiorcami prowincjonalnymi dla potrzeb sezonu wiosenno-letniego wypadły pomyślnie. Korzystny przebieg sezonu uzależniony jest w dużej mierze od rozmiarów zbytu gotowej konfekcji. Oceny są tutaj pozytywne, co wiąże się w dużej mierze z poprawą jakości wyrobów konfekcyjnych, które w latach ostatnich w zakresie gatunków wykazują dodatnią ewolucję. Podobnie jak na odcinku wyrobów pończoszniczych i galanteryjnych—również w konfekcji zaobserwować się daje ostatnio wzrost zapotrzebowania ze strony odbiorców na artykuły lepszych gatunków. Charakterystycznym wskaźnikiem dodatniej oceny sytuacji przez producentów jest fakt, że wskaźnik wytwórczości artykułów wełnianych i półwełnianych, przeznaczonych dla wyrobu konfekcji, jest w sezonie tegorocznym o 25÷30% wyższy aniżeli w analogicznym okresie ub. r. Pociągnięto za sobą również zwiększenie produkcji przemysłu konfekcyjnego. Zwiększona produkcja będzie mogła być uplasowana na rynku, o ile konsumpcja nie dozna jakiegoś zahamowania.

ROLNICTWO

WYPŁACALNOŚĆ ROLNICTWA W ROKU 1938

Z punktu widzenia wypłacalności rolnictwa rok 1938 był o tyle charakterystyczny, że potwierdził tezę o stosunkowo wysokiej moralności płatniczej polskiego rolnika, który nawet w sytuacji gospodarczo mniej pomyślnej stara się z dużym wysiłkiem regulować w terminie swe zobowiązania. W ub. roku zaznaczył się bowiem w porównaniu z rokiem 1937 spadek dochodowości rolnictwa w dziale produkcji rolniczej w wyniku niepomyślnej zmiany cen i klęsk żywiołowych, a jednocześnie z różnych przyczyn ogólna kwota obciążeń wzrosła (w dn. 1 października ub. r. przypadła pierwsza spłata kapitałowa przedkryzysowych zadłużeń prywatnych). Mimo to wypłacalność rolników kształtowała się w 1938 r. na ogół nie gorzej lub tylko nieznacznie gorzej w dziale kredytów starych i regulacji należności publiczno-prawnych, w dziale zaś kredytów nowych utrzymała się na wysokim poziomie dobrej spłacalności z roku poprzedzającego.

Ogólna sytuacja gospodarcza w Polsce kształtowała się w 1938 r. w dalszym ciągu pomyślnie—mimo zachwianej koniunktury światowej. Dalsze pogłębianie się procesów inwestycyjnych dało w wyniku dalszy wzrost produkcji przemysłowej, a w związku z tym i wzrost zatrudnienia do poziomu nienotowanego od 1928 r. Udział Polski w handlu światowym wzrósł w 1938 r. w porównaniu z rokiem poprzedzającym o 15%, a specjalnie w handlu europejskim—o 10%.

Natomiast rolnictwo nie może nazwać ub. roku pomyślnym. Po klęsce nieurodzaju pasz, która zmusiła rolników, zwłaszcza w drobnych gospodarstwach rolnych, do częściowej wyprzedazy inwentarza żywego w jesieni 1937 r. i w pierwszych miesiącach 1938 r., znaczna część gospodarstw rolnych nawiedzona została klęską pryszczycy, która spowodowała utrudnienia w obrocie zwierzętami. Lekka wyżka cen na rynku mięsny, zaznaczająca się w II półroczu 1938 r., nie była prawdopodobnie w stanie strat tych wyrównać. Gorzej jeszcze sytuacja kształtowała się na rynku zbożowym. Obserwowany od połowy 1938 r. poważny spadek cen zbóż na rynkach światowych odbił się niekorzystnie na cenach krajowych, jakkolwiek Rząd—kosztem znacznych ofiar w formie podwyższonych premii wywozowych i kredytów, mających na celu zwiększenie popytu i powstrzymanie podaży—zdołał w rezultacie utrzymać ceny krajowe na poziomie wyższym od światowego, do czego przyczyniło się również w pewnym stopniu zwiększenie się konsumpcji wewnętrznej. Spadek cen żyta dochodził w niektórych miesiącach 1938 r. do 40% cen z 1937 r., spadek zaś cen pszenicy przekraczał 30% tych cen, nie tylko niwelując całkowicie nadwyżki dochodów, jakich rolnictwo mogło się spodziewać w związku z większymi urodzajami w 1938 r., lecz powodując spadek przychodów w tym dziale.

Również stosunek hurtowych cen artykułów rolnych, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników, do cen artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolników, przedstawiał się mniej pomyślnie dla rolników w 1938 r. niż w 1937 r. (jak to wynika z zestawienia odpowiednich wskaźników, opracowywanych przez Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen), czyli znowu obserwowaliśmy rozwarcie się słynnych już „nożyc cen”. Wprawdzie powyższy wskaźnik dla cen przemysłowych (przy podstawie: 1928 r.=100) obniżył się nieznacznie: z 66·1 w 1937 r. do 65·0 w 1938 r. (spadek o niecałe 2%), lecz w tymże czasie wskaźnik dla artykułów rolnych spadł o 11% (z 49·2 do 43·8) dzięki spadkowi wskaźnika dla zbóż prawie o 21% i dla zwierząt rzeźnych o 3%.

Wszystkie te momenty wpłynęły niewątpliwie na pewne powiększenie się w ub. r. trudności płatniczych rolników, i zdawało się, że słuszną jest rzeczą liczyć na poważniejsze pogorszenie się wypłacalności rolnictwa—zwłaszcza wobec zwiększonych płatności w kredytach przedkryzysowych. Tymczasem liczby wskazywałyby na stosunkowo dobrą w ub. r. procentowość spłat rolniczych, a nawet

na pewien spadek zadłużenia rolniczego. Wyniki ankietowych badań nad zadłużeniem drobnych gospodarstw, opracowywane przez P. A. S. Brodę, wskazywały na dz. 1/VII 1938 r. pewien spadek zadłużenia na 1 ha w drobnych gospodarstwach rolnych, wynoszący przeciętnie dla całego kraju ok. 4%, w czym mieści się spadek zadłużenia w dziale kredytów finansowych o ok. 4% i w spłatach rodzinnych o ok. 8%. Największy spadek zadłużenia wykazują—według powyższych danych—gospodarstwa o obszarze do 5 ha, gdyż o ok. 12%, w czym w dziale spłat rodzinnych o 41% i w dziale kredytów finansowych o ok. 4%. Powyższy spadek zadłużenia winien być w rzeczywistości większy, gdyż w tym samym czasie nastąpił, jak wykazuje ankietę, stosunkowo znaczny wzrost kwoty nowych kredytów, zaciągniętych w ciągu roku, wynoszący na 1 ha w 1937/38 r. o ok. 60% więcej niż w 1936/37 r., przy czym w grupie gospodarstw o obszarze do 5 ha zanotowano największy wzrost, gdyż o ok. 100%, a w grupie gospodarstw 10÷20 ha—o ok. 77%. Charakterystyczne jest, że zużycie nowozaciągniętych kredytów na spłatę długów i procentów spadło, zużycie tych kredytów na zapłatę podatków i składek ubezpieczeniowych utrzymało się na tym samym poziomie co w roku poprzedzającym, natomiast wzrósł i tak już znaczny procent kredytów, zużytych na spłaty rodzinne.

Wnioski, wyprowadzane na podstawie danych ankiet, znajdują w pewnym stopniu potwierdzenie w informacjach poszczególnych instytucji kredytowych, jakkolwiek informacje te są mniej optymistyczne. Analizując liczbowe dane instytucji kredytowych, stwierdzić na ogół można, że wypłacalność w dziale zadłużenia przedkryzysowego nieznacznie się pogorszyła, jakkolwiek wpłaty, wyrażone w liczbach bezwzględnych, wzrosły mianowicie głównie dzięki przyznanym rolnikom bonifikatom przy spłatach długów papierami wartościowymi i przy spłatach przedterminowych. Jednocześnie jednak notuje się większe w liczbach absolutnych kwoty wpływów w niektórych działach tych kredytów.

Wpływy w podatku gruntowym sięgały w 1938/39 r. 90% wymiarów—wobec 93% w 1937/38 r. Ten nieznaczny spadek wypłacalności tłumaczyć można z jednej strony zwiększonymi wpłatami w końcu I kwartału 1938 r., dokonywanymi na poczet zaległości podatkowych, wobec expirującego w tym czasie rozporządzenia Ministra Skarbu o ulgach w spłacie zaległości podatkowych, z drugiej zaś strony—częściowo spóźnionymi wymiarami I raty podatku gruntowego, co łącznie z zawieszeniem egzekucji podatkowej w dłuższym okresie letnim spowodowało przeniesienie płatności I raty kwietniowej na październik i jej zbieg z ratą październikową, a w konsekwencji obniżenie się wypłacalności.

W dziale kredytu długoterminowego wypłacalność rolnictwa charakteryzują spłaty zadłużeń w Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej, w Państwowym Banku Rolnym i w ziemstwach kredytowych. Otóż, Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej notuje w dziale tzw. funduszy czynnych (na które składają się głównie należności z tytułu pożyczek parcelacyjnych na kupno gruntu, zakredytowanej reszty ceny sprzedażnej, oraz należności za scalanie gruntów) nieznaczną tylko poprawę wpływów, uiszczanych za pośrednictwem Państwowego Banku Rolnego, za 3 ostatnie kwartały 1938 r.—w porównaniu z takimże okresem 1937 r., natomiast znaczniejszą wyżkę wpływów, uiszczanych za pośrednictwem urzędów wojewódzkich (o 32%) w tym samym okresie. Ta nieznaczna tylko wyżka wpływów w Państwowym Banku Rolnym ma za przyczynę spadek wpływów w ostatnich 2 kwartałach roku sprawozdawczego, tłumaczony powstrzymaniem się niektórych dłużników od wpłat, w oczekiwaniu, że zostaną włączeni do akcji umorzeniowej na mocy art. 16 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. o obniżeniu zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Styczeń b. r. wykazuje już w funduszach czynnych poprawę wpływów w stosunku do stycznia 1938 r. o przeszło 30%, skąd

można wnioskować, że w b. r. nastąpi dalsza poprawa spłacalności.

W dziale tzw. funduszy likwidowanych (do których należą wierzytelności, przejęte po b. pruskiej Komisji Kolonizacyjnej i z tytułu rent w b. zaborze pruskim oraz wierzytelności po b. rosyjskich bankach: Szlacheckim i Włościańskim) Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej wykazuje przeszło 8%-ową zniżkę wpływów za omawiane 3 kwartały 1938 r. w porównaniu z rokiem poprzedzającym. I tu również przyczyną jest spadek wpływów w ostatnich 2 kwartałach ub. r.—spadek, jak się wydaje, przejściowy, gdyż styczeń b. r. wykazuje również poprawę wpływów w tym dziale o 25% w porównaniu ze styczniem 1938 r.

W dziale kredytów emisyjnych Państwowego Banku Rolnego należności z tytułu pożyczek melioracyjnych wykazują w 1938 r. spłacalność 74·2% w porównaniu z 69·6% w roku poprzedzającym, faktyczna jednak spłacalność jest wyższa, ponieważ powyższa procentowość uzyskana została przez porównanie wpływów z wymiarami rat, nie zmniejszonymi jeszcze o kwotę przyznanych ostatnio umorzeń kapitałowych. Wpływy z tytułu należności w listach zastawnych wykazują wprawdzie w 1938 r. wyższe kwoty, lecz obliczona w stosunku do wyższych w tym roku wymiarów rat (z racji obniżonej dopłaty Skarbu Państwa z 1·5% na 1%) spłacalność spadła z 88·4% w 1937 r. do 83·5% w 1938 r.

W ziemstwach kredytowych—mimo pewnej zwyczajnej ogólnej kwoty należnych rat na skutek prowadzonej akcji konwersyjnej — wpływy w 1938 r. utrzymały się na ogół na poziomie z roku poprzedzającego dzięki niespodziewanej, a bardzo poważnej poprawie wpływów w grudniu ub. r., gdy uprzednio—w okresie wrzesień÷listopad—nastąpił spadek wpływów przeciętnie o około 20%.

W dziale krótkoterminowych kredytów przedkryzysowych spłacalność nieznacznie się pogorszyła, jak tego dowodzą dane, dotyczące wpływów w kredytach obrotowych Państwowego Banku Rolnego (spłacalność w 1938 r. oblicza się na 80%, gdy w roku poprzedzającym wynosiła 85%). W dziale należności z tytułu układów konwersyjnych spodziewane jest również pogorszenie spłacalności, lecz dokładne obliczenia nie zostały jeszcze przez Bank Akceptacyjny zakończone. Spłaty przedterminowe układów konwersyjnych wzrosły, chociaż posiadacze gospodarstw wiejskich grupy A wpłacili w 1938 r. przedterminowo mniej niż w roku poprzedzającym.

W dziale kredytów nowych spłacalność w stosunku do 1937 r. nie pogorszyła się w 1938 r. i można ją określić jako bardzo dobrą, zwłaszcza w dziale kredytów celowych. Kredyty na budownictwo wiejskie wykazują spłacalność do 100%. Kredyty na spłaty rodzinne wykazują spłacalność 97%, przy czym zaległości na początek b. r. wyniosły zaledwie zł 2 380, co uznać należy za spłacalność doskonałą—zwłaszcza, gdy wziąć pod uwagę okoliczność, że rata roczna wynosi w tym kredycie 5·04%, gdy rata z tytułu pożyczek w skonwertowanych listach zastawnych Państw. Banku Rolnego wynosi—dzięki dopłacie Skarbu Państwa—5·0%. W nowych kredytach krótkoterminowych i średnioterminowych Państw. Bank Rolny notuje w roku sprawozdawczym spłacalność 90%, a w niektórych rodzajach kredytów—nawet 98%. Spłacalność niezwykle popularnych kredytów zbożowych, uruchamianych corocznie dla rolników pod zastaw zbóż, pogorszyła się nieznacznie w roku sprawozdawczym, wynosząc 95% w kredycie rejestrowym i 95·5% w kredycie zaliczkowym—wobec 95% w kredycie rejestrowym i 98% w kredycie zaliczkowym w roku poprzedzającym, co uznać należy za stan bardzo dobry—wobec strat, poniesionych przez rolników na skutek spadku cen zbóż.

Reasumując, podkreślić trzeba, że liczby spłacalności za ubiegły rok wskazują na znaczne wysiłki rolników w kierunku pokrycia ze zmniejszonych dochodów zwiększonych wymiarów rocznych spłat—co musiało odbić się niekorzystnie na wzrastających ostatnio nakładach inwestycyjnych, a w drobnych gospodarstwach rolnych—prawdopodobnie również na konsumpcji własnej rolników. Wielką niewiadomą stanowią przy tym spłaty przedkryzysowych zadłużeń w tzw. kredycie prywatnym; stan spłacalności I raty kapitałowej w tych kredytach, przypadającej w październiku 1938 r., okaże się dopiero w kwietniu b. r., gdy po nieuiszczeniu II raty kapitałowej wierzyciele prywatni przystąpią do egzekucji całej należności. Z tych chociażby względów w b. r. staje się koniecznym dokładne zbadanie sytuacji. Doświadczenia kryzysowe pouczają, że rolnik polski, zwłaszcza drobny rolnik, płaci swe zobowiązania z największym wysiłkiem dotąd, póki nie przekona się, że zobowiązania znacznie przekraczają jego możliwości płatnicze.

H. Olsienkiewicz

HANDEL

TRAKTATY I KONWENCJE

ROKOWANIA HANDLOWE POLSKO-WŁOSKIE

W dniu 16/III b. r. zakończone zostały w Rzymie rokowania handlowe polsko-włoskie. W wyniku 2-miesięcznych negocjacji podpisany został protokół kontyngentowy, ustalający nowe listy kontyngentowe; nowy układ turystyczny oraz protokół dodatkowy do układu rozrachunkowego. Układ turystyczny wchodzi w życie z dniem 15/IV b. r., protokół kontyngentowy oraz protokół dodatkowy do układu rozrachunkowego—z dniem podpisania, czyli z dniem 16/III b. r., przy czym nowe kontyngenty liczyć się będą wstecz, tj. od dn. 1/I b. r.

Podpisane układy omówimy obszerniej w następnym zeszycie tygodnika.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

—Ruch cen zbóż w okresie 6÷18/III 1939 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	6÷11/III	13÷18/III	Różnica %
Pszenica			
Warszawa . . .	21·50	21·50	—
Poznań	18·50	18·50	—
Lwów	20·50	20·50	—
Średnia	20·17	20·17	—
Ż y t o			
Warszawa . . .	14·56	14·57	+ 0·06
Poznań	14·37½	14·47½	+ 0·6
Lwów	13·62½	13·62½	—
Średnia	14·18½	14·22	+ 0·2
O w i e s			
Warszawa . . .	15·56	15·76	+ 1·2
Poznań	14·61	14·92½	+ 2·1
Lwów	15·44	15·52	+ 0·5
Średnia	15·20	15·40	+ 1·3
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	18·25	18·37½	+ 0·6
Poznań	18·75	19·00	+ 1·3
Lwów	18·58	18·58	—
Średnia	18·53	18·65	+ 0·6

Jęczmień browarny			
Warszawa . . .	19'46	19'50	+ 0'2
Poznań	—	—	—
Lwów	21'50	21'25	— 1'2
Średnia	20'48	20'37½	— 0'6

—Okres sprawozdawczy (od 13 do 18 marca) na rynku zbóż i przetworów minął pod znakiem lekkiego wzmocnienia nastroju; obroty na wszystkich giełdach krajowych nieco wzrosły. Na giełdzie warszawskiej I i II standart owsa zwiększył o zł 0-25 na 100 kg, wszystkie gatunki otrąb pszenicznych z przemiału standartowego o zł 0-25 na 100 kg, otręby żytnie—o zł 0-50 oraz otręby jęczmienne—o zł 0-25; na giełdzie poznańskiej—zwyżki kursowe kształtowały się następująco (w zł na 100 kg): żyto 0-10, oba standarty owsa 0-15, otręby pszenne (grube i średnie) 0-25, otręby żytnie 0-25 oraz otręby jęczmienne 0-75.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 18 613 t, w tym 8 067 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednio liczby wynosiły: 17 953 i 7 951).

Warszawa.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 22-25 ÷ 22-75,—jednolita 21-00 ÷ 21-50,—zbierana 20-50 ÷ 21-00, żyto I standart 14-50 ÷ 15-20,—II standart 14-25 ÷ 14-50, jęczmień browarny 19-25 ÷ 19-75,—I standart 18-50 ÷ 18-75,—II standart 18-25 ÷ 18-50,—III standart 18-00 ÷ 18-25, owies I standart 16-00 ÷ 16-50 (15-75 ÷ 16-00),—eksportowy 478 ÷ 488 grl bez obrotów,—II standart 15-25 ÷ 15-75 (15-00 ÷ 15-50), mąka pszenna: I gat. 0 ÷ 30% 40-50 ÷ 41-50,—I gat. 0 ÷ 35% 38-50 ÷ 40-50,—I gat. 0 ÷ 50% 35-50 ÷ 38-50,—I gat. A 0 ÷ 65% 34-00 ÷ 35-50,—II gat. 35 ÷ 50% bez notowań,—II gat. A 30 ÷ 65% 30-50 ÷ 32-00,—II gat. B 35 ÷ 65% bez notowań,—II gat. C 50 ÷ 60% bez notowań,—II gat. D 50 ÷ 65% 26-00 ÷ 27-00,—III gat. 65 ÷ 70% 19-50 ÷ 21-50,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastwana 16-00 ÷ 17-00, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 30% 25-75 ÷ 26-75,—I gat. 0 ÷ 55% 24-25 ÷ 24-75,—razowa 0 ÷ 95% 19-25 ÷ 19-75, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13-25 ÷ 13-75 (13-00 ÷ 13-50),—średnie z przemiału standartowego 12-25 ÷ 12-75 (12-00 ÷ 12-50),—miąłkie z przemiału standartowego 12-25 ÷ 12-75 (12-00 ÷ 12-50), otręby żytnie z przemiału standartowego 10-25 ÷ 11-00 (9-75 ÷ 10-50), otręby jęczmienne 10-25 ÷ 10-75 (10-00 ÷ 10-50).

Poznań.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18-25 ÷ 18-75, żyto 14-35 ÷ 14-60 (14-25 ÷ 14-50), jęczmień 638/650 grl bez notowań,—nowy 673/678 grl 18-00 ÷ 18-50,—700/720 grl 18-75 ÷ 19-25,—browarny bez notowań, owies I standart 15-00 ÷ 15-40 (14-85 ÷ 15-25),—II standart 14-40 ÷ 14-90 (14-25 ÷ 14-75), mąka wraz z workiem: pszenna I gat. 0 ÷ 35% 36-00 ÷ 38-00,—I gat. 0 ÷ 50% 35-25 ÷ 35-75,—I gat. A 0 ÷ 65% 30-50 ÷ 33-00,—II gat. 35 ÷ 50% 29-25 ÷ 30-25,—II gat. 35 ÷ 65% 26-25 ÷ 28-75,—II gat. 50 ÷ 60% 24-75 ÷ 25-75,—II gat. A 50 ÷ 65% 23-75 ÷ 24-75,—II gat. 60 ÷ 65% 22-25 ÷ 23-25,—III gat. 65 ÷ 70% 18-25 ÷ 19-25,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastwana bez notowań, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 30% 25-00 ÷ 25-75,—I gat. A 0 ÷ 55% 23-25 ÷ 24-00,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—II gat. 30 ÷ 55% bez notowań,—II gat. A 50 ÷ 55% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13-00 ÷ 13-50 (12-75 ÷ 13-25),—średnie z przemiału standartowego 11-50 ÷ 12-25 (11-25 ÷ 12-00), otręby żytnie z przemiału standartowego 10-50 ÷ 11-50 (10-25 ÷ 11-25), otręby jęczmienne 11-75 ÷ 12-75 (11-00 ÷ 12-00).

BYDŁO I MIĘSO

—W lutym na krajowych rynkach zbytu panował na bydło i mięso nastrój ożywiony. Obroty były średnie lub nawet duże przy tendencji utrzymanej i mocnej. W początku miesiąca dawał się wyczuwać brak sztuk należycie dopasionych, ale już w połowie miesiąca nastąpiła pewna poprawa w jakości nadsyłanych sztuk. W styczniu przeważał towar, pochodzący z województw wschodnich, w lutym natomiast nadsyłany towar pochodził już z różnych dzielnic Polski.

W całym okresie sprawozdawczym podaż cieląt na rynek warszawski była duża—tak, że w I połowie miesiąca zapanowała wskutek tego tendencja zniżkowa. Tendencja na trzodę chlewną była utrzymana, nastrój panował ożywiony przy dość dużych obrotach, spowodowanych dokonywaniem zakupów świń, przeznaczonych na szynki wielkanocne. W Poznaniu tendencja na bydło była utrzymana, pomimo że jakoś towaru pozostawała dużo do zyczenia. Tendencja na trzodę chlewną była w ciągu całego okresu mocna, a świnie na bekony i szynki były w poszukiwaniu. We Lwowie na wszystkie kategorie zwierząt utrzymywała się tendencja dość silna. W Krakowie w omawianym okresie tendencja na bydło była utrzymana.

W Łodzi—wskutek zbyt małej podaży cieląt przy zwiększonym zapotrzebowaniu—nastąpiła gwałtowna zwyżka cen cieląt.

Ceny bydła w lutym w porównaniu z końcem stycznia kształtowały się na krajowych rynkach następująco: w Warszawie zwyżkowały ceny wołów i buhajów o gr 3 ÷ 4, ceny krów — o gr 4 ÷ 8 na 1 kg żywej wagi, ceny cieląt—wskutek dużej podaży—zniżkowały o gr 5 ÷ 7 na 1 kg żywej wagi. Dość poważnej zwyżce uległy ceny wszystkich gatunków świń. W Poznaniu ceny na wszystkie rodzaje zwierząt nieznacznie zwyżkowały.

Warszawa.—Urzędowe notowania bydła i mięsa z końca miesiąca—w zł za 100 kg żywej wagi loco targowica: woły I kl. dobrze opasione: a) 83 ÷ 91, b) 78 ÷ 82, II kl. średnio opasione: a) 68 ÷ 77-50, b) 62 ÷ 70, III kl. mało opasione: a) 52 ÷ 61-50, b) 40 ÷ 50, krowy I kl. dobrze opasione: a) 83 ÷ 90, b) 77 ÷ 83, II kl. średnio opasione: a) 69 ÷ 77, b) 63-50 ÷ 67, mało opasione: a) 51 ÷ 62, b) 45 ÷ 51-50, byczki mało opasione b) 41, buhaje dobrze opasione: I kl. b) 71 ÷ 74, II kl. średnio opasione: a) 63 ÷ 68, b) 62-50, cielęta ekstra powyżej 60 kg 80 ÷ 105, I kl. pełno mięsiste powyżej 40 kg 68 ÷ 78, II kl. mało mięsiste powyżej 30 kg 60 ÷ 70,—poniżej 30 kg 50, świnie słońinowe powyżej 180 kg 117,—powyżej 150 kg 112 ÷ 116,—poniżej 150 kg 107 ÷ 111, mięsne powyżej 110 kg 105 ÷ 106,—80 ÷ 110 kg 95 ÷ 104, bydło wychudzone 33.

Poznań.—Urzędowe notowania bydła z końca miesiąca—w zł za 100 kg żywej wagi loco targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi: woły mięsiste wytuczzone nieoprzęgane 62 ÷ 68, mięsiste tuczzone do lat 3 50 ÷ 58,—starsze 44 ÷ 48, miernie odżywione 36 ÷ 40, buhaje wytuczzone pełno mięsiste 60 ÷ 66, tuczzone mięsiste 50 ÷ 56, nietuczzone dobrze odżywione 42 ÷ 48, miernie odżywione 36 ÷ 40, krowy wytuczzone pełno mięsiste 62 ÷ 68, tuczzone mięsiste 46 ÷ 56, nietuczzone dobrze odżywione 40 ÷ 42, miernie odżywione 22 ÷ 30, jałowice wytuczzone pełno mięsiste 62 ÷ 68, tuczzone mięsiste 50 ÷ 58, nietuczzone dobrze odżywione 44 ÷ 48, miernie odżywione 36 ÷ 40, młódzież dobrze odżywiona 36 ÷ 40,—miernie odżywiona 32 ÷ 34, cielęta najprzerodniejsze tuczzone 80 ÷ 90,—tuczzone 70 ÷ 78, dobrze odżywione 60 ÷ 68,—miernie odżywione 50 ÷ 58; owce I gat. 64 ÷ 74,—II gat. 56 ÷ 60,—III gat. 48 ÷ 50, świnie pełno mięsiste 120 ÷ 150 kg żywej wagi 108 ÷ 110,—100 ÷ 120 kg 104 ÷ 106,—80 ÷ 100 kg 100 ÷ 102, mięsiste świnie ponad 80 kg 90 ÷ 100, maciory i późne kastraty 90 ÷ 100.

MASŁO

—Na krajowym rynku masła w lutym sytuacja utrzymywała się bez zmiany. Poprawa cen, jaka nastąpiła już w II połowie stycznia, została utrzymana, a w końcu lutego ceny zwyżkowały ponownie o gr 5 ÷ 20 na 1 kg —zależnie od mięsości. W Warszawie i Sosnowcu zwyżka cen masła była największa, we Lwowie ceny masła nie uległy żadnym zmianom, a w Wilnie nastąpiła pewna zniżka. Produkcja masła, która w ostatnim kwartale ub. roku uległa znacznemu ograniczeniu na skutek zmniejszonej wydajności mleka u krów, które przechorowały pryszczycę, nie wykazała zwiększenia. Ponieważ konsumpcja masła wzrosła, więc też i ceny masła wykazują tendencję zwyżkową.

Warszawa.—Hurtowe notowania masła z końca miesiąca według Komisji Notowań Cen Nabiału m. st. Warszawy—w zł za 1 kg: wyborowe I gat. w beczkach i skrzynkach 3-60,—w opakowaniu firmowym 3-60 ÷ 3-70, mleczarskie deserowe II gat. 3-30, mleczarskie solone 3-00, oselkowe 2-70.

Poznań.—Hurtowe notowania masła z końca miesiąca wg Zw. Gospod. Spółdz. Mlecz., podane przez Zachodnio-Polskie Spółdzielce Centralne Handlowe—w zł za 1 kg franko stacja nadawcza: a) notowania eksportowe: standaryzowane 3-50, b) notowania krajowe: I gat. 3-40, II gat. 3-30, III gat. 3-20.

Lwów.—Notowania masła wg Małop. Zw. Mlecz.—w zł za 1 kg w hurcie: deserowe 3-40.

Sosnowiec.—Notowania masła z końca miesiąca wg Małop. Zw. Mlecz. Oddział Śląsko-Dąbrowski—w zł za 1 kg w hurcie: wyborowe I gat. 3-60, stołowe II gat. 3-40, kuchenne III gat. 3-20.

JAJA

—W lutym panowała na krajowych rynkach jaj tendencja zdecydowanie słaba. Wobec utrzymującego się ciepła i braku opadów śnieżnych produkcja jaj świeżych rozpoczęła się w tym roku znacznie wcześniej. Duże dowozy jaj świeżych do ośrodków miejskich oraz niewystarczający wywóz jaj za granicę spowodowały zniżkę cen jaj na wszystkich rynkach krajowych. W Warszawie różnica cen na początki i w końcu lutego wyniosła gr 60 na 1 kg, w innych miastach—zniżka nie była tak duża, wahając się w granicach gr 20 ÷ 40 na 1 kg jaj.

W lutym wznowiona została kontrola jaj, wywozonych z Polski, na stacjach granicznych; w ziemie kontrola taka dokonywana była w terenie.

Warszawa.—Notowania jaj z końca miesiąca wg Komisji Notowań Cen m. st. Warszawy—w zł za 1 kg: świeże I gat. 1·25, II gat. 0·90, wapnowane 0·90.

Łódź.—Notowania jaj z końca miesiąca wg Zw. Spółdz. Mleczarskich i Jajczarskich — w zł za 1 kg: świeże wyborowe 1·10, świeże 1·05.

Poznań.—Notowania jaj z końca miesiąca wg Zw. Gospodarczego Spółdz. Mlecz. wspólnie z Zachodn.-Pol. Zrzeszeniem Eksport. Jaj, Drobiu i Dziczyny—w zł za 1 kg: gwarantowane 1·25÷1·35, oryginalne 1·15.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 13 do 18 marca 1939 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej utrzymywał się w dalszym ciągu słaby nastrój; obroty nieco wzrosły, przy czym bardziej interesowano się akcjami towarzystw metalowo-przetwórczych. Zniżki kursowe (w zł) poszczególnych akcji kształtowały się następująco: Banku Polskiego 0·50, Warsz. Tow. Fabryk Cukru 1·25, Warsz. Tow. Kopalń Węgla 2·25, Lilpopa 3·25, Modrzejowa 1·25, Norblina 0·50, Ostrowca (ser. B) 2·75, Starachowice 2·75, Tow. Zakładów Żyrardowskich 3·00 oraz Haberbuscha i Schielego 0·50; jedynie akcje Banku Zachodniego odnotowały zysk w wysokości zł 0·50. Z dniem 15/III b. r. akcje Tow. Zakładów Chemicznych „Strem” są notowane bez kuponu dywidendowego za rok 1937/38 wartości zł 2·00.

Na giełdach prowincjonalnych—przy minimalnym zainteresowaniu—zawierano jedynie drobne transakcje.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
w zł za akcję				
Bank Handlowy w Warszawie	zł 100	58·00	58·00	58·00
Bank Polski	zł 100	130·50	130·00	130·00

Bank Zachodni	zł 100			40·00
Częstocice	zł 100			43·00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	42·25	39·50	39·50
				-41·00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	43·25	40·50	41·00
Lilpop	zł 100	95·00	92·00	93·00
Modrzejów	zł 50	23·25	21·00	21·00
				-22·00
Norblin	zł 100	103·50	103·00	103·00
Ostrowiec ser. B	zł 100	83·50	81·25	81·75
				-80·75
Starachowice	zł 100	62·00	59·00	59·25
				-59·00
				-59·25
Lilpop. Maszyn, Kotłów i Wagon. Zieleniewski i Fitzer-Gamper	zł 100	79·75	77·50	78·00
Tow. Zakładów Żyrardowskich	zł 100	67·50	65·00	65·00
Haberbusch i Schiele	zł 100	71·00	70·50	70·50

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje—w zł: Galicja 52·00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 130·50 (132·00), H. Cegielski 75·00, Lubań-Wronki 43·50 (45·00 — 43·00).

CŁO ORAZ REGLEMENTACJA

WZNOWIENIE TERMINOWYCH ZNIŻEK CELNYCH, PRZYZNANYCH W. BRYTANII.—W „Dz. Ust. R. P.” Nr 19/1939, poz. 127 ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 10/III 1939 r., wprowadzające tymczasowo w życie postanowienia porozumienia polsko-angielskiego, dotyczącego cienia pewnych wyrobów chemicznych.

Jak wiadomo, umowa handlowa z W. Brytanią zawiera m. in. zniżki celne na niektóre towary, ograniczone indywidualnymi terminami obowiązywania. W miarę wygasania tych terminów, omawiane zniżki były już w ubiegłych latach parokrotnie wznawiane, przy czym wznowieniu nie ulegały zniżki na te artykuły, których produkcja została już uruchomiona w kraju.

Obecnie wznawione zniżki celne obowiązywać będą do końca b. r. i przedstawiają się, jak następuje:

Poz. taryfy celnej	Nazwa towaru	Cło zł od 100 kg
z 311	Chlorek cynowy do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu	22·50

z 334	Cremor tartari (oczyszczony kwaśny winian potasu)	b. c.
339	Kwas benzoesowy—za pozwoleniem Ministra Skarbu	60
393 z p. 1.	Chlorek benzalu	9
p. 2.	Inne chloropochodne węglowodorów aromatycznych oprócz osobno wymienionych	9
397 z p. 1.	Ksylydyna (również w formie octanu)	15
z p. 3.	Kwas orto-anilinosulfonowy	52·50
z p. 4.	Tioanilina	52·50
z p. 9.	Kwas naftyloaminosulfonowy 2·6 (Bronner)	75
398 p.1a	Rezorcyna	20
399 z p. 1.	Dwu-metyloaminofenol	105
z p. 6.	Dwuaminofenol (amidol), siarczan monometylo-para-amidofenolu (metol)	105
z 401	Keton Michlera	105

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

ZMIANY W POLSKO-RUMUŃSKICH TARYFACH ZWIĄZKOWYCH.—Kilkakrotnie już omawiane w tygodniku wybudowanie na terytorium Rumunii nowej linii kolejowej, łączącej Bukowinę z Siedmiogrodem, przynosi obecnie dalsze skutki taryfowe, a to wobec wprowadzonej w ostatnich dniach zmiany dotychczasowego sposobu obliczania przewoźnego, które w pierwszych miesiącach po oddaniu nowej linii do eksploatacji obliczane było osobno za kilometr nowego odcinka, przez co znaczne skrócenie drogi przewozu nie znajdowało odpowiedniego wyrazu w obniżeniu stawek przewozowych. Obecnie Zarząd kolei rumuńskich zmienił ten sposób—w kierunku łącznego obliczania stawek za całą drogę przewozu, co dało możliwość natychmiastowego wprowadzenia w ramach taryfy węglowej nowych stawek dla poszczególnych stacji siedmiogrodzkich, które w porównaniu ze stawkami, ostatnio opublikowanymi, przynoszą w ramach

taryfy artykułowej I na węgiel obniżkę w relacjach do Cluj, Copsa Mica, Dambau, Diciosanmartin, Sibiu, Uicara o ok. gr 80÷93 na 100 kg, w ramach zaś taryfy artykułowej II na koks w szeregu relacji obniżkę o gr 26÷66 na 100 kg.

Należy wreszcie zaznaczyć, iż równocześnie częściowo zmieniono najwyższy dopuszczalny nacisk osi, uwidoczony przy poszczególnych stacjach. Powyższe zmiany weszły w życie z dniem 17/III b. r. („Dz. Tar. i Zarząd. Kolej.” Nr 11).

Wobec licznych poprawek i uzupełnień, jakie przeprowadzono, zwłaszcza w ostatnim czasie, a to w związku ze zmianami po przesunięciu granicy polsko-czesko-słowackiej, omawiana taryfa węglowa, obowiązująca od dn. 1/1 1939 r., stała się mało przejrzystą, co spowodowało rozpoczęcie prac nad nowym jej wydaniem, które ukaże się przypuszczalnie z dniem 1 maja b. r. Jak się dowiadujemy, za-

mierzane jest nadto wprowadzenie w nowym wydaniu taryfy pewnych uproszczeń.

Z ważnością od dn. 24/III b. r. wprowadzono w cz. I taryfy zmianę postanowień, regulujących sposób opłacania przewoźnego, a to w formie przymusu uiszczania na stacji nadania 50% przewoźnego przy przesyłkach w kierunku z Polski do portów rumuńskich, w kierunku zaś odwrotnym dopuszczając frankowanie najwyżej do tej samej wysokości. Odchylenia przewidziano dla przesyłek, przy których kolej może żądać opłacania z góry należności za całą drogę przewozu („Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” Nr 10).

Do opracowywanego obecnie nowego wydania taryfy zamierzone jest wprowadzenie postanowień, umożliwiających bezpośrednie nadawanie przesyłek z Polski do portów Bliskiego Wschodu i Levantu, jak również w kierunku odwrotnym, a więc bez potrzeby posiadania w porcie Constanza specjalnego spedytora dla przeprowadzania formalności przeładunku przesyłek na statek wzgl. ze statku. Takie postanowienie będzie ogromnym ułatwieniem dla sfer kupieckich, powodując obniżkę kosztów przewozu, a w każdym razie usuwając niepewności co do kosztów przeładunku, jak również umożliwiając łatwiejszą kalkulację kupiecką z uwagi na zafiksowanie całkowitych kosztów przewozu.

W ramach taryfy związkowej cz. II wprowadzono z ważnością od dn. 20/III b. r. taryfę specjalną 201, stanowiącą pewne novum, gdyż zawierającą stawki globalne na szereg towarów od przejścia granicznego polsko-niemieckiego pod Chorzowem do stacji rumuńskiej Plopeni, do której niżej wywiezione towary będą w większych ilościach nadawane. Stawki te zawierają zsumowaną opłatę za przebieg polski oraz rumuński, jak również 15%-owy dodatek do przewoźnego za przebieg kolejowy rumuński. Wspomniana taryfa specjalna obejmuje następujące artykuły: instrumenty precyzyjne do urządzeń specjalnych, jak: do mierzenia temperatury, wyrównywacze, pyrometry itp. oraz ich części, aparaty wszelkie i wagi osobno niewymienione, motory elektryczne, kompresory, akumulatory, baterie i ich części, kable, przewody elektryczne, ich części, drut miedziany, miedź profilowa, rezerwoary wszelkiego rodzaju i ich części, szkło taflowe różnego rodzaju, meble z drewna drzew sosnowych w strefie umiarkowanej, przybory budowlane, używane łącznie z kotłami i maszynami, przy czym dla tych ostatnich taryfa obowiązuje również w kierunku odwrotnym („Dz. Tar. i Zarządz. Kolej.” Nr 11).

Przesunięto również ważność wprowadzenia w życie Tabeli C do taryfy artykułowej Nr 1 na towary wszelkiego rodzaju—z dn. 20/III na dz. 1/IV b. r.

Wreszcie, sprostowano szereg błędów drukarskich, jakie się wkładły do Dodatku III do powyższej taryfy, i to w taryfach artykułowych: Nr 43—na skóry i skóry, Nr 162—na wyroby ceramiczne ogniotrwałe, Nr 180 G—na maszyny i przybory sztuczne, Nr 180 C—na obrabiarki

do metali z żelaza i stali, Nr 180 J—na maszyny, aparaty i pompy z żelaza i stali, i wreszcie w taryfach aneksowych Nr 213 i 214.

Brz.

POLSKO-WĘGIERSKA TARYFA NA PRZEWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO, BRYKIETÓW WĘGLOWYCH I KOKSU Z WĘGLA KAMIENNEGO.—Z dniem 15/III b. r. wszedł w życie załącznik do powyższej taryfy, który zawiera bezpośrednie stawki od wszystkich brykietowni i kopalń oraz koksowni karwińskiego zagłębia węglowego na razie jednak tylko do ważniejszych stacji węgierskich, mianowicie: Baja, Buda-Csaszarfürdő, wszystkich dworców Budapesztu, Debrecen, Győr, Jolsva, Kassa, Miskolc, Sopron deli p. u. i Sopron Gy. S. E. V., Szeget-Rokus, Szekesfehervar, Szambathely. Przy opracowaniu stawek uwzględnione zostały zaszłe zmiany granic między Węgrami i b. Czecho-Słowacją z jednej strony, jakoteż między b. Czecho-Słowacją i Niemcami z drugiej strony.

Dla przesyłek, adresowanych do gazowni lub zakładów przemysłu żelaznego, które posiadają wysokie piece lub piece Martina, zaliczone zostały za przebieg kolei węgierskich specjalne niższe stawki.

POLSKO-WĘGIERSKA TARYFA NA PRZEWÓZ DREWNA I WYROBÓW Z DREWNA.—Z dniem 20/III b. r. została powyższa taryfa uzupełniona nową pozycją „r” dla przesyłek drewna do wyrobu klepek (klepki i dna beczkowe) z drewna iglastego i liściastego, mianowicie: surowych, ciosanych, gładko piłowanych, tartych i den beczkowych—z opłatami na przebiegu kolei węgierskich takimi samymi, jak dla obecnych pozycji c1, d1, f2, oraz wrębywanych, heblowanych itd.—z opłatami obecnych pozycji c2, d2.

Dla przewozu powyższego rodzaju wyrobów przewidziano stawki od st. Radom do następujących stacji węgierskich: Buda—Csaszarfürdő, wszystkich dworców Budapesztu, Filatorigat, Kőbanya Also, Obuda i Rakos rendező.

Poza tym włączone zostały do powyższej taryfy, jako nowe stacje nadawcze: Czarny Dunajec, Halicz i Radom oraz jako nowe stacje przeznaczenia: Górszabadhegy i Zagyvapalfalva.

Wreszcie, w formie tabeli stacynnej opłat przewozowych włączona została stacja Jabłonków ze stawkami dla poz. „o” do węgierskich stacji przeznaczenia: Dorog, Felsőgalla, Ormoszpuszta, Salgotarjan, Tokad i Zagyvapalfalva.

POLSKO-WĘGIERSKA TARYFA NA PRZEWÓZ TOWARÓW (Z WYŁĄCZENIEM DREWNA I WĘGLA).—Z dniem 20/III b. r. włączone zostały do taryfy Nr 113 (wino)—węgierska stacja nadawcza Tapolca, do taryfy Nr 118 (słoma—cirok)—Jasło, jako stacja przeznaczenia, oraz do taryfy Nr 122 (nasiona dyni)—węgierskie stacje nadawcze Kisujszallas i Tiszafüred oraz polska stacja przeznaczenia Chelm.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

ROZBUDOWA POLSKIEJ FLOTY HANDLOWEJ

Rok 1939 będzie dla rozbudowy naszej floty handlowej, niewątpliwie, rokiem przełomowym. Poza bowiem szeregiem już w tym roku nabytych używanych statków handlowych, jak np.: m/s „Morska Wola”, m/s „Stalowa Wola”, s/s „Narocz” i s/s „Wigry” (o łącznej pojemności blisko 10 tys. brt)—ok. 10 nowych statków handlowych, m. in. takie, jak: m/s „Sobieski”, m/s „Chrobry”, m/s „Bielsko”,

m/s „Łódź” i szereg innych mniejszych—właśnie w bieżącym roku obejmie służbę pod banderą polską. Przewidziane jest zamówienie również w bieżącym roku jeszcze kilku dalszych statków handlowych, co w sumie da osiągnięcia tak poważne, jakich żaden rok dotychczas nie przyniósł.

Poniżej podajemy zestawienie wszystkich polskich statków handlowych, będących w chwili obecnej w budowie, które pozwoli zorientować się w stanie obecnych inwestycji żeglugowych.

Nazwa statku	Typ statku	Rodzaj statku	Szybkość węzł./godz.	Miejsce budowy i stocznia	Tonaż		Biurowy klasyfikacyjny	Termin ukończenia budowy	Właściciel
					brutto	dw.			
„Sobieski”	motor.	pasaż.-tow.	17	Newcastle (Anglia), Swan Hunter & W. Richardson	11 500	7 200	Lloyd's Register of Shipping	maj 1939	Tow. „Gdynia-Ameryka L. Ż.” Warszawa
„Chrobry”	motor.	pasaż.-tow.	17	Nakskov (Dania), Nakskov Skibsvaerft	10 800	7 200	Lloyd's Register of Shipping	maj 1939	Tow. „Gdynia-Ameryka L. Ż.” Warszawa
„Łódź”	motor.	towar.	16	Gdańsk, Stocznia Gdańska	4 660	6 500	Lloyd's Register of Shipping	wrzesień 1939	Tow. „Gdynia-Ameryka L. Ż.” Warszawa
„Bielsko”	motor.	towar.	16	„ „ „	4 660	6 500	Lloyd's Register of Shipping	listopad 1939	Tow. „Gdynia-Ameryka L. Ż.” Warszawa
„Olza”	parow.	towar.	11	Gdynia, Stocznia Gdynska	1 080	1 250	Lloyd's Register of Shipping	listopad 1939	S. A. „Żegluga Polska” Gdynia
„Warszawa II”	motor.	pasaż.-towar.	14	Alblasserdam (Holandia) Werf „De Noord”	2 000	1 450	Lloyd's Register of Shipping	marzec 1940	Polsko-Brytyjskie Tow. Okr. Gdynia

Statek towarowy (coaster)	motor.	towar.	10	Westerbroek (Holandia), Smit & Zoon's	400 590	Lloyd's Register of Shipping	sierpień 1939	Rothert i Kilaczycki Gdynia
Statek towarowy (coaster)	motor.	towar.	10	Westerbroek (Holandia), Smit & Zoon's	400 590	Lloyd's Register of Shipping	wrzesień 1939	Warsz. Tow. Transportowe Gdańsk
Statek towarowy (coaster)	motor.	towar.	10	Westerbroek (Holandia), Smit & Zoon's	400 590	Lloyd's Register of Shipping	październ. 1939	Tow. „Warta” Gdynia
Luger rybacki	motor.	rybacki	10	Gdynia, Stocznia Gdynińska	250 200	Bureau Veritas	listopad 1939	Min. Przemysłu i Handlu
Inspekcyjny rybacki	motor.	rybacki	11	Gdynia, Stocznia Gdynińska	150 —	” ”	marzec 1939	Min. Przemysłu i Handlu

Godny podkreślenia jest fakt, że spośród 11 budujących się nowych statków, wyszczególnionych w powyższym zestawieniu—3 wykonywane są przez stocznię krajową, mianowicie S. A. „Stocznia Gdynińska” w Gdyni.

G. N.

NOWY STATEK POLSKI S/S „WIGRY”.—„Bałtycka Spółka Okrętowa” w Gdyni, jedno z 4 niedawno powstałych prywatnych przedsiębiorstw armatorskich, zakupiła obecnie drugi już z kolei (po s/s „Narocz”) —używaną statek handlowy. Jest nim parowiec spod bandery angielskiej ex „River Dart” o nośności ok. 2 500 t DW, pojemności brutto—1 859, pojemności netto—1 052.

Statek ten po przejęciu oraz przemianowaniu (otrzyma nazwę s/s „Wigry”) —zostanie uruchomiony w żegludze trampowej dla przewozu artykułów masowych.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Zapotrzebowanie na tonaż powrotny do Europy w większości portów zamorskich jest nadal bardzo małe. Prywatni kupcy zbożowi powstrzymują się w dalszym ciągu z zawieraniem transakcji, oczekując na ujawnienie zamierzeń w zakresie zakupu zboża przez zainteresowane rządy. Zamierzenia te jednak są trzymane w tajemnicy.

Na rynku La Platy czarterowane były statki na dalsze terminy na okres aż do czerwca w wypadkach, gdy armatorzy godzili się na warunki, odbiegające od stawek minimalnych w rozmiarach sh 2/6÷3/6.

Ostatnie wydarzenia polityczne w Europie sprawiły, że armatorzy całkowicie wycofują się z jakichkolwiek pertraktacji, zajmując pozycję wyczekującą. Odnosi się to do wszystkich portów i ośrodków załadowniczych i świadczy o dużym napięciu i zasięgu niepokoju, tym bardziej, że tonaż, oczekujący zatrudnienia, jest wszędzie bardzo znaczny i tylko w portach La Platy szacowany jest w okresie do połowy maja na ok. 1 miln. ton nośności.

Na rynku północno-amerykańskim również brak ładunków zboża—tak, iż do czasu wspomnianych wydarzeń politycznych działalność rynku ograniczała się do kontraktowania statków pod złom, wysyłany do Japonii z portów Pacyfiku, i do Włoch—z portów atlantyckich.

Dotychczas utrzymywała się tendencja mocniejsza na rynkach wschodnich—i to głównie wskutek stosunkowo małej podaży statków na podróże do Europy.

W europejskich ośrodkach załadowniczych dają się najbardziej odczuwać ostatnie wydarzenia polityczne. Zarówno armatorzy, jak i załadownicy zajmują pozycję wyczekującą.

W SPRAWIE UBEZPIECZENIA RYZYKA WOJENNEGO.—W artykule pod tym tytułem, zamieszczonym w zesz. 11 tygodnika (str. 482)—w kilku miejscach wydrukowane zostało omyłkowo wyrażenie „ubezpieczający” zamiast „instytucje” względnie „zakłady ubezpieczeń”.

Z treści artykułu, co prawda, można było domyśleć się, że chodzi tu właśnie o te instytucje, udzielające ochrony ubezpieczeniowej dla ryzyka wojennego klientom innych krajów, m. in. i polskim sferom gospodarczym, dla dokładności jednak uważamy za pożądane sprostować tę nieścisłość.

POCZTA I TELEGRAF

OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W GRUDNIU 1938 R. — W obrocie krajowym wpłacono w grudniu przekazów pocztowych 2 100 369 szt. i przekazów telegraficznych 19 488 szt. na kwotę zł 171 515 773, wpłacono zaś przekazów pocztowych 2 040 523 szt. i przekazów telegraficznych 19 035 szt. na kwotę zł 168 834 879. W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 617 szt. na kwotę zł 34 477, wpłacono zaś przekazów pocztowych 152 684 szt. i telegraficznych 86 szt. na kwotę zł 5 838 605.

Poważniejszy obrót przekazów pocztowych i telegraficznych mieliśmy z następującymi państwami:

K r a j	Wpłacone przekazy:		Wpłacone przekazy:	
	pocz- towe	telegra- ficzne	pocz- towe	telegra- ficzne
	liczba	zł	liczba	zł
Argentyna	5	821	145	7 694
Belgia	61	6 085	4 083	11 149 626

Czecho-Słowacja	88	—	3 916	471	—	15 998
Dania	4	—	160	190	3	5 556
Egipt	4	—	159	58	—	1 877
Estonia	15	—	700	442	—	17 814
Finlandia	3	—	29	30	—	1 019
Francia	93	1	2 469	28 534	36	1 166 990
W. M. Gdańsk	7	—	162	1 352	4	23 159
Holandia	11	—	428	667	8	19 823
Kanada	9	—	2 062	5 060	—	231 200
Litwa	36	—	781	931	—	11 978
Luksemburg	1	—	21	304	2	20 676
Niemcy	45	—	738	51 946	19	1 189 773
Portugalia	—	—	—	68	—	3 233
Stany Zjedn.	77	—	9 692	57 434	—	2 918 818
Szwecja	8	—	318	127	3	6 951
W. Brytania	57	—	2 098	763	—	42 935

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

Zmiana ustawy o samoistnym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich—ust. z dn. 10/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 21/1939, poz. 132).

Nabywanie na własność Państwa nieruchomości ziemskich, pozbytych w drodze egzekucji—ust. z dn. 10/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 21/1939, poz. 133).

Dalsze zjednoczenie ziem odzyskanych z Rzplita Polska—ust. z dn. 15/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 22/1939, poz. 136).

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA:

Przyznanie XVIII Międzynarodowemu Targom w Poznaniu, Wystawie Wynałazków Polskich w Łodzi, XI Targom Katowickim w Katowicach, Wystawie Polskiego Przemysłu, Handlu i Rzemiosła Zagłębia Dąbrowskiego w Sosnowcu, Wystawie Elektromechanicznej w Katowicach, Targom Meblowym w Nowem, Targom Północnym w Wilnie i XIX Międzynarodowemu Targom Wschodnim we Lwowie—ulg w zakresie ochrony wynalazków, wzorów i znaków towarowych—rozporz. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 9/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 22/1939, poz. 139).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH

3 kwietnia:

— „Danziger Privat-Actien-Bank” — o g. 12 w lok. B-ku w Gdańsku, Langgasse 34.

7 kwietnia:

— **Warsz. Fabr. Drutu i Gwoździ „Gwóźdź”, S. A.** — o g. 12 w kanc. Not. Jamontta w W-wie, Senatorska 6.

11 kwietnia:

— **Łódzka Huta Szklana „Geha”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Nowa 24/26.

— **„Grand-Hotel w Łodzi”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 72.

12 kwietnia:

— **„Warsz. Zakł. Przem. Wyr. Drożdży Pras., Słodu i Spirytusu”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Prózna 14.

— **Fabr. Szkl. „Ujście” dawn. Fr. Siemens, S. A.** — o g. 14 w lok. Bazaru w Poznaniu, al. Marcinkowskiego.

— **„Paweł Koprowski i S-ka”, S. A.** — o g. 16 w W-wie, Morningski 9 m. 26.

13 kwietnia:

— **S. A. Bud. Domów „Osada”** — o g. 18 w hot. Centralnym w Gnieźnie, Mieczysława 7.

— **„Agrad”, S. A.** — o g. 16 w lok. P. Jarosza w Grodzisku Poznańskim.

— **Browar. Parowy „Grodziec” A. Troppauer, S. A.** — o g. 20 w kanc. Not. W. Kowalczewskiego w Będzinie, Małachowskiego 13.

14 kwietnia:

— **„Górnośl. Hurt. Piwa i Wódek”, S. A.** — w lok. S-ki w Katowicach.

— **T-wo Wyr. Dzianych i Tkanych „R. Lipszyc”, S. A.** — o g. 15½ w lok. S-ki w Łodzi, Piramowicza 11/13.

15 kwietnia:

— **T-wo Kop. i Hut Miedzi i Ołowiu „Zofia”, S. A.** — o g. 11 w kanc. Not. Colonna Walewskiego w gmachu Hipoteki w Kielcach.

— **Przedz. Baw. „Teodor Steigert”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Milionowa 35/37.

— **Fabr. Maszyn „S. Waberski i S-ka”, S. A.** — o g. 14 w kanc. Not. R. Jelnickiego w W-wie, Kapucyńska 6.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

FALSZYWE ZARZUTY

POD ADRESEM POLITYKI PODATKOWEJ

Mamy świeży przykład, jak słaba jest znajomość i rozumienie zagadnień podatkowych. „Przegląd Elektrotechniczny” Nr 4/1939 podał przebieg dyskusji na temat naturalnych dróg rozwoju elektryfikacji, jaka się toczyła w Stow. Elektryków Polskich. W dyskusji tej — według relacji cytowanego pisma — zabierał głos P. Inż. Gosiewski, wypowiadając takie apodyktyczne twierdzenia:

„Najbardziej aktywny w elektryfikacji jest, oczywiście, kapitał prywatny, o ile ma zapewnioną jaką taką rentowność. Szczególnie pełne inicjatywy są prywatne spółki akcyjne. Otóż, stwierdzić muszę, że warunki fiskalne w Polsce zabijają inicjatywę i chęć do elektryfikacji. Mówię tu o podatku dochodowym, który — poza innymi podatkami, obciążeniami socjalnymi itp. — powoduje, iż inicjatywa kapitału prywatnego zanikła. Najlepiej ilustruje to następujący przykład: dwie lub trzy elektrownie okręgowe tworzą np. akcyjną spółkę sieciową z kapitałem 20 milionów złotych. Przypuśćmy, że zysk w roku operacyjnym wyniósł 1 milion złotych, tj. 5%. Podatek dochodowy wynosi ok. 40%, pozostaje więc do podziału pomiędzy właścicieli spółki sieciowej ok. 600 000 złotych. Suma ta podnosi, oczywiście, zysk bilansowy właścicieli spółek akcyjnych, firmy te muszą więc zapłacić również 40% podatku dochodowego. Prócz tego wg dotychczasowego ustawodawstwa akcjonariusze wspomnianych elektrowni — założyciele spółki sieciowej — również płacą podatek dochodowy od dywidendy, którzy — o ile ci akcjonariusze są np. (jak to często bywa) jakąś spółką akcyjną — również opłacają 40% podatku. W tych warunkach otrzymamy następujące opodatkowanie:

40% od zł 1 000 000 — zł 400 000 podatku
40% od zł 600 000 — zł 240 000 podatku
40% od zł 360 000 — zł 144 000 podatku

Razem: zł 784 000 podatku

Od zł 1 000 000 zysku zabiera więc Państwo 78,4%, gdy tymczasem dla właścicieli przedsiębiorstwa pozostaje zaledwie 21,6%. Oczywiście, znalezienie kapitałów na elektryfikację w takich warunkach jest zupełnie niemożliwe. Nowela do ustawy o podatku dochodowym przewiduje zwolnienie od podatku dochodowego od dywi-

dend jedynie osób fizycznych, nie prawnych. W przytoczonym więc przykładzie, nawet po wprowadzeniu w życie wspomnianej noweli do ustawy, nic się nie zmieni!”

Przytoczyliśmy powyższe wywody dosłownie, aby usunąć wątpliwość, że coś podobnego mogło być wypowiedziane; cały ten wywód powtórzył pod odpowiednim tytułem tygodnik „Depsza”.

Tymczasem w wywodzie tym — od początku do końca — wszystko jest niezgodne z istotnym stanem rzeczy.

I tak, nieprawdą jest, że ostatnia nowela do ustawy o podatku dochodowym („Dz. Ust. R. P.” Nr 26/1938, poz. 226), zwalniająca od podatku dywidendy od akcji, dotyczy jedynie osób fizycznych, podczas gdy w rzeczywistości dotyczy zarówno osób fizycznych, jak i prawnych.

Autor twierdzi, że podatek dochodowy wynosi ok. 40%, tymczasem według art. 23 ustawy podatek przy dochodzie ponad zł 200 tys. u osób prawnych wynosi dokładnie 35%.

Przykład i wnioski, oparte na takich założeniach, są, oczywiście, błędne. W rzeczywistości dochód zł 1 miln. jest obciążony nie trzy razy, tylko jeden raz, a podatek wynosi 35%, czyli Państwo otrzymuje zł 350 tys., a właścicielom kapitału przypada zł 650 tys.

Jest godne zastanowienia, że wielka pewność w formułowaniu zarzutów pod adresem polityki skarbowej idzie zazwyczaj w parze z kompletną nieznajomością rzeczy i lekkomyślnością. I dlatego można chyba wyrazić przekonanie, że ten, co innych poucza, nie powinien popełniać błędów tak rażących, że trudno je odróżnić od świadomej złośliwości.

Wreszcie, wypada nadmienić, że piszącemu te słowa nie zdarzyło się jeszcze czytać sprostowania błędnych wywodów w zakresie podatków.

J. L.

PIENIĄDZ I KREDYT

OBRÓT PŁATNICZY Z Z. S. R. R.

Na podstawie art. 3 ust. ust. 2, 4 i 8 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi („Dz. Ust. R. P.” Nr 86/1938, poz. 584) oraz w związku z porozumieniem z dn. 19/II 1939 r., zawartym pomiędzy Rządem Rzplitej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Rad — Komisja Dewizowa okólnikiem Nr 49 z dn. 16/III 1939 r. postanowiła, co następuje:

§ 1. Należności z następujących tytułów mogą być przekazywane tylko w drodze rozrachunku polsko-sowieckiego za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego:

a) za import towarów pochodzenia sowieckiego do Polski, przy czym do rozrachunku będzie przyjmowana wartość towaru franco granica polsko-sowiecka lub fob port załadowania;

b) za przewóz z tytułu obrotu towarowego;

c) za koszty, związane z obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym polsko-sowieckim;

d) za rabaty, bonifikaty, procenty, kary konwencyjne, kary za niedotrzymanie umów, odszkodowania, koszty procesowe i arbitrażowe, dotyczące operacji handlowych;

e) za opłaty i wydatki, dotyczące operacji handlowych (np. koszty bankowe, opłaty stemplowe itp.);

f) za opłaty portowe i inne wydatki, związane z obsługą polskich statków handlowych i ładunków w portach Z. S. R. R., oraz zaopatrzenie takich statków w portach Z. S. R. R.—z wyjątkiem bunkru.

§ 2. (1) Zapłata należności od kontrahentów sowieckich z tytułu świadczeń, wymienionych w § 1, może być przyjmowana w drodze rozrachunku polsko-sowieckiego, nie wyłączając opłat portowych i kosztów obsługi sowieckich statków handlowych i ładunków w portach polskich oraz zaopatrzenia takich statków w portach polskich z wyjątkiem bunkru.

(2) Należności od kontrahentów sowieckich z tytułu frachtów morskich, kosztów bunkru i przewozu towarów kolejami tranzytem przez Polskę winny być regulowane w wolnych dewizach lub z rachunku zagranicznego wolnego.

§ 3. Przekazy na rzecz osób, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Z. S. R. R., z wszelkich innych tytułów niż wyszczególnione w § 1 wymagają każdorazowego zezwolenia Komisji Dewizowej—z wyjątkiem przekazów z tytułu frachtów morskich, kosztów bunkru i przewozu towarów kolejami tranzytem przez Z. S. R. R., które mogą być dokonywane na zasadach ogólnych.

§ 4. Przepisy, zawarte w niniejszym zarządzeniu, obowiązują również przedsiębiorstwa i organizacje, którym Komisja Dewizowa udzieliła generalnego upoważnienia do samodzielnego dysponowania posiadanymi zapasami dewiz (autonomie dewizowe, rachunki walutowe „E” itp.).

Omawiane zarządzenie weszło w życie z dniem 17/III 1939 r.

WYPŁACALNOŚĆ ROLNICTWA W ROKU 1938 — p. str. 514.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 13 do 18 marca 1939 r.

W wyniku utrzymującego się w dalszym ciągu słabego nastroju na rynku dewiz—kursy kształtowały się, na ogół biorąc, zniżkowo; obroty nieco spadły, wzrosły jedynie obroty funtami angielskimi i dolarami. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem plus—zwyżka, ze znakiem minus—zniżka) kształtowały się następująco: franki francuskie +0.01, franki szwajcarskie —0.30, belgi +0.35, floreny holenderskie +0.10, korony szwedzkie —0.05 oraz korony norweskie —0.15; poza tym dolary gotówkowe straciły zł 0.00¼ na \$ 1, dolary telegraficzne zwyżkowały o zł 0.00⅛ na \$ 1, a funty szterlingi odnotowały spadek o zł 0.03 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5.30¼	5.30	5.30
„ „ „ telegr. . .	\$ 1	5.30⅜	5.30¼	5.30⅜
Funty szterlingi . . .	£ 1	24.90	24.85	24.86
Franki francuskie . . .	100 fr.	14.08	14.07	14.07
Franki szwajcarskie . . .	100 fr.	120.65	120.25	120.25
Belgi	100 blg.	89.40	89.10	89.40
Marki niemieckie . . .	100 RM	—	—	—
Korony czesko-słow. . .	100 K	—	—	18.10
Liry włoskie	100 lir.	—	—	—
Floreny holenderskie . .	100 fl.	282.10	281.30	282.10
Guldery gdańskie . . .	100 guld.	100.00	100.00	100.00

Korony szwedzkie . . .	100 kor.	128.15	128.05	128.05
Korony duńskie	100 kor.	111.20	111.00	111.00
Korony norweskie . . .	100 kor.	125.10	124.95	124.95

Zniżka kursów papierów lokacyjnych państwowych objęła wszystkie notowania; jeśli chodzi o obroty—to wrosły obroty premiówkami, a nieco spadły pozostałymi pożyczkami. Straty kursowe (w zł) pożyczek premiowych były następujące: sztuki I emisji 3% Poż. Inwestycyjnej—2.75, serie I emisji i sztuki II emisji teże pożyczki—3.50, serie II emisji—4.50, 4% Poż. Dolarowa—1.50; wśród pozostałych pożyczek—4% Poż. Konsolidacyjna, 4½% Poż. Wewnętrzna oraz 5% Poż. Konwersyjna obniżyły się o 1.50% nom., a 5% Poż. Konwers. Kolejowa—o 0.50% nom.

Obroty papierami lokacyjnymi prywatnymi były ograniczone; przy słabej tendencji—poszczególne papiery okres sprawozdawczy zamknęły następującymi stratami (w % -ach nominalu): 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie—0.88, 4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt.—1.50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r.—1.00, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.—0.63, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.—0.25 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.—1.00.

Papiery państwowe	Wartość nominalna (waluta)	Kurs		Ostatni kurs w tygodniu
		najwyższy	najniższy	
w zł za sztukę				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	97.25	93.50	93.50
„ „ serie	„ „ „ „	101.00	96.50	97.50
II „ sztuki	„ „ „ „	97.00	92.50	92.50
„ „ serie	„ „ „ „	98.00	95.50	95.50
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ ¹⁾	44.00	42.75	42.50 -43.00
w % % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	68.25	67.00	67.00
4½% „ Wewnętrzna	zł	66.88	66.00	66.00
5% „ Konwersyjna	zł	71.00	70.00	70.00
5% „ Konwers. Kol.	zł	69.00	69.00	69.00

Listy zastawne

i obligacje banków

5½% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5% ²⁾ L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5% ³⁾ „ „ „ „	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
7½% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
8½% „ „ „ „	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5½% Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5½% L. Z. „ „ „	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5½% Obl. Kom. B. Gosp. „	zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
6% Obl. B. Gosp. Kraj.	zł	97.00	97.00	97.00

Listy zastawne i obligacje

towarzystwu kredytowym

8% ⁴⁾ L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ⁸⁾	£			85.50
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie	zł	65.50	64.50	64.50
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego we Lwowie	zł			64.50
4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. . .	zł			63.00 -64.25 ⁴⁾
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r.	zł	77.00	76.00	76.00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	73.88	71.75	72.75 -72.00 -73.00 -73.50 ⁴⁾

¹⁾ \$ 5 = zł 44.57.

²⁾ Na zasadzie dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 18/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 89/1938, poz. 607) oprocentowanie zostało obniżone na 5½%, począwszy od daty płatności drugiego kuponu, płatnego po wejściu w życie wspomnianego dekretu.

³⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

⁴⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

5%	L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	72·75	72·00	72·00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	67·00	66·00	66·00 -66·25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	62·25	62·25	62·25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł			62·00

Obligacje miast

V 4½% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	63·75	63·75	63·75
VIII i IX 6% Poż. „ „ „	zł	81·25	81·00	81·00

POŻYCZKI POLSKIE

NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum — minimum — ultimo; w nawiasach — obroty)

	27/II ÷ 4/III	6 ÷ 11/III	13 ÷ 18/III
New York			
6½% dolarowa	—	35 ¹ / ₈ —34—35 ¹ / ₈ (4 000)	36—34—34 (9 000)
4½% dolarowa	—	32—31—32 (3 000)	34 ⁷ / ₈ —33 ³ / ₄ —33 ³ / ₄ (3 000)
8% Dillon	33 ³ / ₄ —33 ³ / ₄ —33 ³ / ₄ (5 000)	35 ⁷ / ₈ —33 ³ / ₄ —35 ⁷ / ₈ (16 000)	37—36—37 (16 000)
7% stabiliz.	—	43½—43½—43½ (1 000)	43 ³ / ₄ —43¼—43¼ (3 000)
4½% stabiliz.	42 ¹ / ₈ —42 ¹ / ₈ —42 ¹ / ₈ (3 000)	42—40—42 (20 000)	42—42—42 (2 000)
7% Warszawy	—	bez obrotów	31—31—31 (2 000)
4½% Warszawy	31—31—31 (1 000)	bez obrotów	27 ¹ / ₈ —27—27 (7 000)
7% Śląska	—	bez obrotów	33—29½—29½ (2 000)
4½% Śląska	27—20 ³ / ₈ —26 (7 000)	bez obrotów	27—26—26 (11 000)
London			
4½% stabiliz.	—	52·70—52·70— —52·70	51·87—47·12— —48·12
Zurych			
4½% stabiliz.	—	—	—
Paryż ²⁾			
7% stabiliz.	39·45—38·13	39·75—38·12	39·47—38·56
Mediolan			
7% włoska	—	98·39—98·39— —98·39 (175)	99·56—99·31— —99·46 (275)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 10 MARCA 1939 R.—Obroty walutowe zwyczajne Banku Polskiego kształtowały się w I dekadzie marca—jak na ogół i w poprzednich dekadach—lekką deficytowo. W związku z tym również redukcji uległy rezerwy walutowe Banku, obniżając się o zł 2·4 miln. Rezerwy te skurczyły się w stosunku do stanu przed miesiącem (na ultimo I dekady lutego) o zł 2·5 miln. i w stosunku do stanu przed rokiem (na ultimo I dekady marca ub. r.) o zł 8·2 miln.

Dalszą zwykłą wykazały stale prawie rosnące—w związku z drobnym skupem, dokonywanym przez oddziały Banku—rezerwy złota. Podniosły się one w dekadzie sprawozdawczej o zł 0·1 miln. i osiągnęły kwotę zł 446·9 miln. — o zł 0·4 miln. wyższą niż przed miesiącem (dn. 10/II b. r.) i o zł 9·3 miln. wyższą niż przed rokiem (dn. 10/III ub. r.).

¹⁾ Kursy — w % -ach nominału; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

²⁾ Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

Rezerwy złota Banku stanowią pokrycie sumy obiegu biletów bankowych i części natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie przewyżki ich ponad zł 100 miln., które statut Banku uznał za pewne nigdy nieprzekraczalne w dół minimum tych rezerw. Otóż, w stosunku do tej sumy rezerwy złota wynosiły ra ultimo I dekady marca 30·13% (bardzo niewiele więc ponad statutowe minimum — wg dotychczas jeszcze obowiązującego statutu); było to więcej niż na ultimo lutego, mniej jednak niż przed miesiącem i o wiele mniej niż przed rokiem, jak to widzimy z następującego zestawienia wahań procentowego pokrycia złotem obiegu i zobowiązań:

		%
10/II	1939	30·79
28/II	„	30·04
10/III	„	30·13
10/III	1938	36·35

Wzrost procentu pokrycia w dekadzie sprawozdawczej nastąpił częściowo na skutek wzrostu sumy pokrycia, tj. rezerw złota, częściowo zaś na skutek tego, że lekkiej niższe uległa podlegająca pokryciu suma obiegu biletów bankowych oraz natychmiast płatnych zobowiązań Banku, a właściwie części ich, uwzględnianej przy obliczaniu pokrycia, mianowicie z zł 1 587·5 miln. do zł 1 583·3 miln. (względnie z zł 1 487·5 miln. do zł 1 483·3 miln.).

Lekki spadek sumy obiegu i zobowiązań w I dekadzie marca był rezultatem dość znacznej niżki jednego składnika, mianowicie obiegu biletów bankowych (z zł 1 354·1 miln. do zł 1 315·6 miln.), przy jednocześnie nieco mniejszym wzroście drugiego składnika, tj. natychmiast płatnych zobowiązań (z zł 233·4 miln. do zł 267·6 miln.).

Wzrost zobowiązań w I dekadzie marca powstał częściowo na skutek zwykłej salda pozycji „różne rachunki”—z zł 52·1 miln. do zł 55·8 miln. (w pozycji tej m. in. figurują konta zablokowane wierzycieli zagranicznych i stąd też spadek salda tej pozycji w okresie rocznym—o zł 14·0 miln.—częściowo tłumaczy się podjęciem w ub. r. obsługi szeregu pożyczek); główną jednak przyczyną zwiększenia się zobowiązań był dopływ lokat żyrowych do Banku, których suma podniosła się z zł 181·3 miln. do zł 211·8 miln.

Spośród lokat żyrowych zwiększyły się zarówno lokaty kas państwowych, jak i tzw. pozostałe (banków państwowych i prywatnych). Lokaty kas państwowych w b. r. mają znowu dość silną tendencję zwykłą, ale na ultimo dekady sprawozdawczej nie stanowiły nawet połowy stanu przed rokiem; lokaty „pozostałe” wzrosły dość poważnie, bo o ok. 1/7, w stosunku do stanu przed miesiącem, ale były jednocześnie jeszcze o jakieś 4% niższe niż przed rokiem. W liczbach absolutnych ruch lokat żyrowych przedstawia poniższe zestawienie (w miln. zł):

		Lokaty żyrowe:	
		kas państwowych	pozostałe
10/II	1939	12·5	162·4
28/II	„	17·4	163·9
10/III	„	26·5	185·3
10/III	1938	54·3	193·0

Spadek obiegu biletów bankowych w I dekadzie marca (jak zwykle na początku miesiąca) był większy niż w I dekadzie lutego b. r. i niż w analogicznej dekadzie ub. r., lecz jednocześnie znacznie mniejszy niż w I dekadzie stycznia b. r. (co jest zrozumiałe jako reakcja po ultimo rocznym); odpowiednio liczby przedstawiają się następująco: zł 38·5 miln. wobec zł 22·9 miln., zł 29·1 miln. oraz zł 80·8 miln. Ta poważniejsza niżka obiegu spowodowała, że na ultimo dekady sprawozdawczej osiągnął on poziom niższy niż przed miesiącem, choć jednocześnie (wobec gwałtownego wzrostu w II półroczu ub. r.) był oczywiście znacznie wyższy niż przed rokiem, jak to wykazuje następujące zestawienie (w miln. zł):

10/II	1939	1 325·3
28/II	„	1 354·1
10/III	„	1 315·6
10/III	1938	986·8

Spadek obiegu w I dekadzie marca znalazł przede wszystkim odpowiednik w dopływie lokat żyrowych do Banku, poza tym był częściowo związany z odplywem dewiz i z bardzo drobnym skurczeniem się działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi o 3 główne formy kredytów Banku, to niższe uległy tylko pożyczki zastawowe i portfel skupionych przez Bank biletów skarbowych, natomiast portfel wekslowy—wbrew normalnej tendencji na początku miesiąca—wykazał w dekadzie sprawozdawczej wzrost, mianowicie o zł 6·9 miln.; należy zauważyć, że w I dekadzie lutego b. r. portfel wekslowy skurczył się o zł 17·8 miln., a w I dekadzie marca ub. r.—o zł 11·1 miln. Pożyczki zastawowe, które po silnym spadku w I dekadzie roku, wykazują ostatnio stosunkowo niewielkie wahania, obniżyły się w dekadzie sprawozdawczej o zł 5·8 miln. (w I dekadzie

lutego o zł 3·3 miln.). Portfel biletów skarbowych—po silnych waha- niach w styczniu—od końca tego miesiąca również pozostaje na stosun- kowo niewiele zmniejszającym się poziomie; w I dekadzie marca skur- czył się on o zł 2·4 miln. (w I dekadzie lutego o zł 0·3 miln.).

W okresie miesięcznym, tj. od końca I dekady lutego do końca I de- kady marca, kredyty przeważnie wzrosły, z wyjątkiem pożyczek zasta- wowych, które nieznacznie spadły. Stosunkowo dość silny (o ok. 5%) był wzrost portfela wekslowego. W liczbach absolutnych zmiany w stanie kredytów w tym okresie przedstawiały się następująco (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe . . .	+ 35·5
Pożyczki zastawowe . . .	— 3·4
Bilety skarbowe . . .	+ 2·3

W okresie rocznym 10/III 1938÷10/III 1939 nastąpiło gwałtowne zwiększenie się stanu kredytów, co oczywiście nie daje jeszcze obrazu rozwoju i rozmiarów działalności kredytowej Banku w ciągu tego okresu. Portfel wekslowy wzrósł o przeszło $\frac{1}{3}$, portfel biletów skarbowych— blisko 4-krotnie, suma pożyczek zastawowych—przeszło 3 $\frac{1}{2}$ -krotnie. W liczbach absolutnych ten silny wzrost kredytów Banku w ciągu roku przedstawiał się następująco (w miln. zł):

	Wzrost
Kredyty dyskontowe . . .	204·4
Pożyczki zastawowe . . .	64·7
Bilety skarbowe . . .	49·8

Jeśli chodzi o inne—poza wyżej omówionymi operacje czyn- ne Banku, to zmiany w tym zakresie w I dekadzie marca były bardzo niewielkie. Zapas skupionych przez Bank na własność monet srebr- nych i bilonu zwiększył się zaledwie o zł 0·6 miln., portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego pozostał prawie

niezmieniony, kurcząc się o zł 0·03 miln. Zupełnie bez zmiany po- został w dalszym ciągu dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy).

Całe bankowe pokrycie obiegu, obejmujące rezerwy wa- lutowe i wszystkie wyodrębniane w bilansach dekadowych pozycje kredytowe, przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	10/II	28/II	10/III
Waluty i dewizy	17 060	16 903	14 541
Weksle krajowe	727 861	756 402	763 314
Bilety skarbowe	64 416	69 110	66 698
Polskie monety srebrne i bilon	43 551	42 645	43 234
Pożyczki, zabezpieczone zastaw.	94 793	97 231	91 389
Papiery proc. własne	132 825	132 189	132 158
Dług Skarbu Państwa	45 000	45 000	45 000

Razem: 1 125 506 1 159 480 1 156 334

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, skurczył się w I dekadzie marca tylko o zł 0·6 miln., tj. o niewielki ułamek procentu, a więc znacznie słabiej niż obieg bile- tów, emitowanych przez Bank Polski, który skurczył się o blisko 3%. Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego przedstawiały się następująco (w miln. zł):

	28/II	10/III
Monety srebrne (10 - 5 - i 2-złot.)	360·1	359·8
Bilon niklowy i brązowy	85·8	85·5

Razem: . . . 445·9 445·3

W okresie miesięcznym 10/II÷10/III b. r. obieg bilonowy wzrósł o zł 0·4 miln. a w ciągu roku 10/III 1938÷10/III 1939—o zł 26·3 miln.

Całkowity obieg pieniężny, obejmujący bilety Banku Pol- skiego oraz bilon z emisji skarbowej, wynosił na ultimo I dekady mar- ca b. r. zł 1 760·9 miln., gdy na ultimo I dekady marca ub. r. sta- nowił tylko zł 1 405·8 miln.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

STANY ZJEDN. AM.

PRZECIWNIEMIECKIE SANKCJE GO- SPODARCZE.—Zajęcie przez Trzecią Rze- szę terytoriów dawnej Czecho-Słowacji wy- wołało w Stanach Zjedn. reakcję również w postaci szeregu zarządzeń gospodarczych, skierowanych przeciw Niemcom, a zwłaszcza niemieckiemu handlowi.

Najważniejszym posunięciem jest wprowa- dzenie tzw. ceł antydumpingowych. Cła te, zgodnie z brzmieniem odnośnego rozporzą- dzenia, obciążać mają przywóz z krajów, stosujących premie wywozowe—jawne lub ukryte. Nie jest to, oczywiście, żadne no- vum, gdyż podobne dodatkowe cła przewi- dywał już Tariff Act z 1930 r., istotną jednak w danym wypadku rzeczą będzie duch ostat- niego zarządzenia oraz sposób jego stosowa- nia.

Nowe opłaty, w wysokości 25% ad valo- rem w stosunku do cen fob, pobierane będą od wszystkich towarów niemieckich, przy- wożonych do Stanów Zjedn.—z wyjątkiem towarów, figurujących na liście zwolnionych od ceł przywozowych. Opłata ta ma być uiszczana niezależnie od cła, stanowiąc jak- by rodzaj kaucji. Importerzy bowiem zmusze- ni będą jednocześnie do przedkładania dowo- dów, stwierdzających że przywiezione towary nie korzystały z żadnych premii wywozo- wych. W wypadku udowodnienia braku tych premii—pobrana opłata będzie zwracana. W razie natomiast gdyby okazało się, że przywożone towary korzystają z większej premii, władze mają prawo nakładania do- datkowych opłat do wysokości rzeczywistej premii.

Ciekawe rozszerzenie pojęcia premii eks- portowej stanowi potraktowanie jako równo- znaczne z premiowaniem transakcyj kompen- sacyjnych, dających szczególne korzyści wy-

wozowi niemieckiemu. Według bowiem da- nych, zebranych przez władze amerykańskie, kompensacyjny przywóz bawełny i miedzi ze Stanów Zjedn. przez Niemcy korzysta z—33%-owej w pierwszym, a wyższej w dru- gim—premi, przyznawanych eksporterom niemieckim. Ponadto opinia amerykańska uważa za szkodliwe dla handlu blokowanie, przez kompensatę, dewiz, które normalnie powinnyby być stawiane do dyspozycji sprzedawców amerykańskich, oraz uniemożli- wianie swobodnego wyboru kupowanych w Niemczech towarów.

Według oceny prasy angielskiej wprowa- dzenie ceł antydumpingowych w Stanach Zjedn. umożliwi im całkowitą kontrolę obro- tu towarowego z Niemcami, w praktyce zaś doprowadzić może do sparaliżowania wywozu niemieckiego. Jak zaś posunięcie to może być dla Niemiec dotkliwie, świadczą najlepiej fakt, że w ub. r. wywóz niemiecki do Stanów Zjedn. wyniósł \$ 65 miln. przy imporcie ze Stanów w wysokości \$ 108 miln.

Pobór nowych ceł rozpocznie się z dniem 23/IV b. r.

Jednocześnie z tym posunięciem, od dawna właściwie zapowiadanym i mającym w zasa- dzie charakter ogólny—wszak odzywają się w Stanach Zjedn. głosy za zastosowaniem podobnej metody do importu z Japonii—wydane zostały zarządzenia, wymierzone bez- pośrednio przeciwko Niemcom, w najbliż- szych zaś dniach można spodziewać się dal- szych zarządzeń tego rodzaju. Tak więc pa- nuje w sferach handlowych opinia, że traktat handlowy z b. Czecho-Słowacją uznany będzie oficjalnie za wygasły. Świadczą o tym zresztą podjęte w Departamencie Handlu Zagra- nicznego rozmowy na temat zatrzymania na rzecz państw trzecich ulg, z których korzy- stały one, jednocześnie z b. Czecho-Słowacją,

z tytułu klauzuli największego uprzywilejo- wania. Z drugiej strony Departament Handlu Zagranicznego zalecił eksporterom amerykań- skim wstrzymanie wysyłki towarów odbior- com w dawnej Czecho-Słowacji, a nawet zatrzymanie w portach europejskich trans- portów, będących już w drodze. Wreszcie, brana jest pod uwagę ewentualność całko- witego zakazu przywozu do Stanów Zjedn. towarów, pochodzących z terytoriów czes- kich, zabranych ostatnio przez Niemcy.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻO- WYCH.—Ceny w okresie 6÷18/III 1939 r. kształtowały się następująco (w walucie dane- go kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Ham- burgu—w \$ — za 100 kg):

	6÷11/III	13÷18/III	Różnica
Pszenica			
Berlin	21·10	21·10	—
Praga	169·56	169·56	—
Chicago	2·64	2·62	— 0·8
Buenos Aires	2·32	2·32	—
Liverpool	—	—	—
Hamburg	3·15	3·12	— 1·0
Żyto			
Berlin	19·30	19·30	—
Praga	140·62½	140·62½	—
Chicago	1·76	1·66	— 5·7
Hamburg	2·27	2·23½	— 1·8
Owies			
Berlin	—	—	—
Praga	124·20	124·20	—
Chicago	2·23	2·22	— 0·5
Buenos Aires	1·48	1·51½	+ 2·0

Liverpool . . .	—	—	—
Hamburg . . .	2'18	2'17	— 0'5
Jęczmień browarny			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	137'00	137'00	—
Chicago . . .	2'48	2'57	+ 3'6
Hamburg . . .	—	—	—

METALE

ŻELAZO.—W I połowie lutego panował na światowym rynku żelaza nastrój chwiejny i niepewny, do czego się w znacznym stopniu przyczyniła naprężona sytuacja polityczna. obroty nie tylko się nie zwiększyły, ale nawet cokolwiek skurczyły. Dostawa 50 tys. t półwyrobów i blach do Japonii nie doszła do skutku z powodu trudności płatniczych. Zaznacza się stosunkowo niezły popyt na blachę grubą, a znacznie słabszy — na cienką. Mimo wszystko porozumienia międzynarodowe starają się utrzymać ceny na dotychczasowym poziomie. Konkurencja amerykańska daje się odczuwać w bardzo silnym stopniu, dotyczy to zwłaszcza Holandii i Szwecji. W ostatnich czasach zastrzyła się ona jeszcze bardziej i obejmuje już nie tylko blachę okrętową, ale i inne wyroby. Zarząd E. I. A. na swym ostatnim posiedzeniu w końcu stycznia ustalił zniżki dla Imperium brytyjskiego (dla Anglii ceny zostały obniżone już wcześniej) w następujących rozmiarach: na blachę grubą sh 17.6 ÷ £ pap. 2, na żelazo kształtowe sh pap. 7.6 ÷ 25 i na żelazo handlowe sh pap. 12.6.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach przedstawiał się następująco:

W Stanach Zjedn. rynek żelaza nie wykazał istotniejszych zmian. Widoki na rozwój tego rynku są dosyć korzystne, gdyż zapasy u najważniejszych konsumentów, jak fabryki samochodów i opakowań blaszanych, są na wyczerpaniu i muszą być w najbliższym czasie uzupełnione. Zaznacza się również pewne ożywienie w przemyśle budowlanym i maszynowym. Stan zatrudnienia w hutach żelaznych wynosił w ostatnim tygodniu sprawozdawczym 54.8% zdolności wytwórczej — wobec 53.4% w tygodniu poprzednim i 31% w odpowiednim tygodniu ub. r. Wywóz wyrobów hutniczych ze Stanów Zjedn. w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. zmniejszył się z 3 475 tys. t wartości \$ 229.9 miln. do 2 149 tys. t wartości \$ 139.7 miln., czyli o 38% pod względem ilości i o 39% pod

względem wartości. Udział poszczególnych krajów w eksporcie amerykańskim przedstawiał się w 1938 r. następująco (w tys. t; w nawiasach — dane dla 1937 r.): Daleki Wschód 867 (1 413), w tym: Japonia 485 (880), Filipiny 105 (96), Kwantung 93 (106); Ameryka Północna i Środkowa 451 (769), w tym Kanada 276 (457); Ameryka Południowa 318 (392); Europa 434 (794), w tym: Anglia 132 (379), Holandia 85 (51). Wywóz żelazstwa ze Stanów Zjedn. w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. zmniejszył się z 4 093 tys. t wartości \$ 79.2 miln. na 3 004 tys. t wartości \$ 45.9 miln., czyli o 25.2% pod względem tonażu i o 42% pod względem wartości. Udział poszczególnych krajów w amerykańskim eksporcie żelaza przedstawiał się w 1938 r. (w tys. t) następująco (w nawiasach — dane dla 1937 r.): Japonia 1 382 (1 905), Anglia 390 (845), Włochy 437 (381), Niemcy 231 (88), Holandia 207 (143), Polska 148 (275).

W Niemczech poważniejsze zmiany na rynku żelaza nie zasły. Wywóz wyrobów hutniczych z Niemiec zmniejszył się w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. z 3 683 tys. t do 2 822 tys. t, czyli o 22.9%. Udział ważniejszych odbiorców przedstawiał się w 1938 r. (w tys. t) następująco (w nawiasach — dane dla 1937 r.): Anglia 70 (102), Z. S. R. R. 12 (53), Holandia 268 (422), kraje skandynawskie 430 (573), Grecja i Turcja 162 (138), Palestyna i Egipt 22 (38), Ameryka Poł. 244 (348), Chiny 21 (111), Japonia 10 (63), Indie Brytyjskie i Holenderskie 50 (77), Mandżuria 28 (9), Stany Zjedn. 45 (51), Afryka Połudn. 83 (69).

We Francji brak było na rynku żelaza oznak większego ożywienia. Wytwórczość hut żelaznych w grudniu ub. r. przedstawiała się w porównaniu z listopadem ub. r. (pierwsza liczba w nawiasach) i z grudniem 1937 r. (druga liczba w nawiasach) następująco (w tys. t): surówka 560 (527 — 680), stal surowa 576 (534 — 676) i wytwory walcowane 528 (477 — 594).

Na rynku belgijskim zaznaczyło się w okresie sprawozdawczym lekkie ożywienie. Do dn. 14/II Cosibel zaksięgował 65 tys. t zamówień na wytwory hutnicze, z czego 27 tys. t przypada na rynek krajowy i 38 tys. t na eksport. Do wykonania Cosibel przekazał hutom 27 tys. t półwyrobów, w tym 14 tys. t na rynek krajowy, 4 tys. t żelaza profilowego, 20 tys. t żelaza handlowego, 10.5 tys. t blachy

grubej i średniej oraz żelaza uniwersalnego i 5 tys. t blachy cienkiej. Popyt na surówkę cokolwiek się zwiększył, lecz ceny pozostały bez zmiany. W zakresie żelaza handlowego pewne ożywienie wywołały zamówienia na potrzeby obrony kraju. Na rynku złomu panowała mocna tendencja.

Na rynku angielskim panował w dalszym ciągu nastrój spokojny. Na rynku surówki brak było większego ożywienia. W zakresie surówki fosforowej nie było znaczniejszych obrotów, natomiast poszukiwana była surówka nisko-fosforowa. Polepszyła się cokolwiek sytuacja na rynku półwyrobów — wskutek zwiększonego zapotrzebowania na kęsy i platyny, przerabiane na materiały, służące do obrony przeciwlotniczej. Na rynku wyrobów gotowych panowała tendencja niejednolita, gdyż niektóre huty były dobrze zatrudnione, podczas gdy inne uskarżały się na brak zamówień.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ zł. fob port — notowane były w dn. 17/II 1939 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1 016 kg	za 1 000 kg	
Surówka:			
odlewnicza Nr III (2.5-3.0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	—	—
platyny	—	—	—
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	5. 5.0	5. 5.0
belki	—	4.17.6	4.17.6
kątowniki	—	4.18.0	4.18.0
blacha okrętowa, rezzerwuarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
bednarka	—	5.15.0	5.15.0
drut-walcówka	—	—	—
blacha tomasowska	—	5.17.0	5.17.0
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZA GRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor: **EDMUND CZAPLICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBOWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Zgierskiej Manufaktury Bawełnianej, Sp. Akc.

podaje do wiadomości, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w dn. 6 kwietnia 1939 r. o godz. 11 przed poł. w siedzibie Spółki przy ul. Piotrkowskiej Nr 117 w Łodzi. Porządek obrad obejmuje:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z działalności za 1938 r., zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za tenże 1938 r. i udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonanych przez nie obowiązków; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Wybór do Zarządu na miejsce członków ustępujących stosownie do § 31 statutu; 6) Wybory do Komisji Rewizyjnej; 7) Zatwierdzenie budżetu na 1939 r.; 8) Zmiana § 2 statutu; projektowana treść brzmi: „Siedzibą Zarządu jest m. Łg. erz”.

Akcjonariusze reprezentujący przynajmniej dziesiątą część kapitału akcyjnego, mają prawo zgłaszać na porządek dzienny dodatkowe sprawy, nie później jednak, jak na 14 dni przed terminem Zgromadzenia.

Akcjonariusze pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Spółce swoje akcje względnie zaświadczenia, przewidziane w art. 399 Kodeksu Handlowego.

309-10-12

II OGŁOSZENIE

Likwidatorowie Manufaktury Wełnianej Karol Bennich

Spółki Akcyjnej w likwidacji w Łodzi

niniejszym zwołują

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

na dz. 27 kwietnia 1939 r. na godz. 5 po poł. do lokalu Zarządu Spółki przy ul. Łąkowej Nr 11 z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania likwidatorów, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r. oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 3) Wybór likwidatorów oraz członków Komisji Rewizyjnej; 4) Budżet za 1939 r. i 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w Zarządzie Spółki co najmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia.

341-11-12

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Zachodniopolska Hurtownia Rur

w Poznaniu, ul. św. Marcin 21

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 18 kwietnia b. r. o godz. 18.30 odbędzie się w lokalu Spółki

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu, r-ku zysków i strat oraz udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej, Zarządowi i Komisji Rewizyjnej; 4) Uchwała o podziale zysków za 1938 r.; 5) Wybory Zarządu na miejsce ustępującego; 6) Wybory Komisji Rewizyjnej; 7) Wybory uzupełniające do Rady Nadzorczej; 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Zarządzie Spółki swe akcje lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w Banku Związku Spółek Zarobkowych, względnie jego oddziałach.

356-11-12

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Płaszowska Fabryka Dachówek i Cegieł
Spółka Akcyjna w Krakowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie, w biurze P. Dra Ludwika Merza, przy ul. Starowińskiej 1 w dn. 6 kwietnia 1939 r. o godz. 17 z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za 1938 r. i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków; 2) Rozpatrzenie sprawozdania Rady Nadzorczej ew. udzielenie Zarządowi pokwitowania; 3) Powzięcie uchwały w przedmiocie pokrycia straty bilansowej; 4) Wybór członków Rady Nadzorczej.

U w a g a. — Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje na 7 dni naprzód w kasie Spółki w Płaszowie.

314

II OGŁOSZENIE

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

Elektrownia w Piotrkowie, Piotrków Tryb.

ma zaszczyt podać w drugim terminie do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 15 w lokalu przy ul. Czackiego Nr 8 m. 6 w Warszawie, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Rady Nadzorczej za rok operacyjny 1938; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu za rok operacyjny 1938; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1938; 4) Podział zysku; 5) Udzielenie absolutorium władzom Spółki; 6) Ustalenie wynagrodzenia członkom Rady Nadzorczej i podział ich czynności; 7) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszy.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, powinni — w myśl statutu — na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia złożyć swe akcje w biurze Zarządu Spółki w Piotrkowie Tryb. lub dowody złożenia akcji u notariusza, w krajowej instytucji kredytowej lub też w Banku de Bruxelles w Brukseli.

290

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Przedzalnia Wełny Czesankowej Markus Kohn, Spółka Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 kwietnia 1939 r. o godz. 17 w siedzibie Spółki w Łodzi przy ul. Łąkowej Nr 5, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie posiedzenia i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Rady Nadzorczej, jak również bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1938; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysku; 4) Udzielenie absolutorium Radzie Nadzorczej i Zarządowi; 5) Określenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej na 1939 r.; 6) Powiększenie ilości członków Zarządu z 4 do 5 osób i wybór piątego członka Zarządu.

PP. Akcjonariusze, którzy życzą sobie wziąć udział w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć najpóźniej na 7 dni przed terminem tegoż Zgromadzenia posiadane przez nich akcje Zarządowi Spółki.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia na dowód złożenia akcji u notariusza, albo w instytucji kredytowej krajowej.

383-12-14

Zarząd Elektrowni Zgierskiej, Spółki Akcyjnej

zwołuje

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

które odbędzie się we wtorek dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 10 w lokalu Spółki w Zgierzu przy Rynku Kilińskiego Nr 8, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1938 i udzielenie Zarządowi absolutorium;
- 3) Podział zysku za rok operacyjny 1938;
- 4) Zatwierdzenie budżetów na rok operacyjny 1939;
- 5) Wprowadzenie w życie nowego statutu, zatwierdzonego przez Ministra Przemysłu i Handlu w dn. 31 grudnia 1938 r., zgodnie z pismem Ministerstwa Przemysłu i Handlu L. OA. 596 z grudnia 1938 r.;
- 6) Ustalenie liczby członków Rady Nadzorczej, zgodnie z § 33 nowego statutu;
- 7) Wybór członków Rady Nadzorczej na jeden rok, zgodnie z § 34 nowego statutu;
- 8) Wyznaczenie stałego wynagrodzenia i ewentualnej bonifikacji żetonowej dla Rady Nadzorczej, zgodnie z § 12, p. b) nowego statutu, jak również tantiemy dla Rady Nadzorczej, przewidzianej w § 41 tegoż statutu;
- 9) Ustalenie liczby członków Zarządu, zgodnie z § 26 nowego statutu;
- 10) Wyznaczenie pisma, przewidzianego w § 51 nowego statutu Spółki dla zamieszczania ogłoszeń, zgodnie z § 12 lit. „h” tegoż statutu.

PP. Akcjonariusze mogą wziąć udział w tym Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, o ile najpóźniej do dn. 28 marca 1939 r. złożą w biurze Elektrowni w Zgierzu, Rynek Kilińskiego Nr 8, swe akcje, względnie zaświadczenia o złożeniu akcji u notariusza lub w następujących instytucjach kredytowych: 1) Powszechny Bank Związkowy w Polsce, w Warszawie; 2) La Banque Commerciale de Bâle, w Bazylei; 3) La Banque de la Société Générale de Belgique, w Brukseli.

Zaświadczenia o złożeniu akcji winny zawierać numery zdeponowanych akcji oraz stwierdzenie, że złożone akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

281

II OGŁOSZENIE

W dn. 6 kwietnia 1939 r. o godz. 18.30 we własnym lokalu przy ul. Karnkowskiego Nr 30/32 we Włocławku odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej „Włocławski Młyn Parowy L. Stern i S-wie”

w e W ł o c ł a w k u

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Uchwalenie likwidacji Spółki; 3) Zamianowanie likwidatorów Spółki; 4) Zatwierdzenie bilansu otwarcia likwidacji; 5) Wybór pełnomocnika Spółki do prowadzenia procesu sądowego wytoczonego przez członka Zarządu Artura Sterna przeciwko Spółce; 6) Sprawa dalszej działalności Spółki; 7) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r.; 8) Podział zysków lub pokrycie strat; 9) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 10) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; i 11) Sprawa wydzierżawienia magazynów.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć akcje lub odnośne kwity depozytowe na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Włocławski Młyn Parowy L. Stern i S-wie
Spółka Akcyjna we Włocławku

357-11-12

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Zarząd Spółki Akcyjnej „Towarzystwo Elektryfikacyjne
Okręgu Częstochowsko-Piotrkowskiego” w Częstochowie

zawiadamia powtórnie PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 15 minut 45 w lokalu przy ul. Czackiego 8 m. 6 w Warszawie, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZY

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu na dz. 31 grudnia 1938 r. i rachunku zysków i strat za 1938 r.;
- 3) Postanowienie, dotyczące salda rachunku zysków i strat;
- 4) Udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 5) Ustąpienie jednego członka Zarządu i ustalenie liczby członków Zarządu;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu;
- 7) Ustąpienie jednego i wybór dwóch członków Rady Nadzorczej;
- 8) Ustalenie wynagrodzenia i zakresu czynności członków Rady Nadzorczej;
- 9) Wolne wnioski akcjonariuszy.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu Spółki w Częstochowie swoje akcje lub dowody złożenia akcji u notariusza, w instytucji kredytowej krajowej lub w Banque de Bruxelles w Brukseli.

387

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Towarzystwo Elektryczne Okręgu Częstochowskiego

w C z ę s t o c h o w i e

zawiadamia powtórnie PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 9 minut 45 w lokalu przy ul. Czackiego 8 m. 6 w Warszawie, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZY

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu na dz. 31 grudnia 1938 r. i rachunku zysków i strat za 1938 r.;
- 3) Podział zysku;
- 4) Udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 5) Wybór Rady Nadzorczej;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia i zakresu czynności członków Rady Nadzorczej;
- 7) Wolne wnioski akcjonariuszy.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu Spółki w Częstochowie swoje akcje lub dowody złożenia akcji u notariusza, w instytucji kredytowej krajowej lub w Banque de Bruxelles w Brukseli.

388

II OGŁOSZENIE

Zarząd Przetwórnii Olejów Roślinnych, Spółki Akc. w Radomiu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 1 kwietnia b. r. o godz. 15¹/₂ odbędzie się w lokalu Zarządu w Radomiu przy ul. Piłsudskiego Nr 4

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu wraz z rachunkiem zysków i strat za rok operacyjny 1938, określenie wynagrodzenia Rady Nadzorczej i udzielenie absolutorium władzom Spółki; 3) Uchwalenie preliminarza wydatków na rok operacyjny 1939; 4) Wybór Rady Nadzorczej; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni spełnić wymogi, wskazane w art. 399 Kodeksu Handlowego.

384

XXXI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓWZjednoczonych Fabryk Maszyn, Kotłów i Wagonów
L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper, Spółka Akcyjna

odbędzie się dn. 31 marca 1939 r. o godz. 15 w lokalu Izby Handlowo-Przemysłowej w Krakowie przy ul. Długiej L. 1, I p.

Porządek dzienny:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z czynności za ubiegły okres administracyjny 1937/38, oraz przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków;
- 2) Powzięcie uchwały o rozdziale czystego zysku za rok sprawozdawczy;
- 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 4) Wybór Rady Nadzorczej;
- 5) Zmiana §§ 11, 15, 18, 24 statutu.

Dotychczasowe brzmienie § 11: „Decyzji Walnego Zgromadzenia podlegają oprócz spraw, wyliczonych w ustawie, także następujące: 1) Oznaczenie liczby członków Rady Nadzorczej, którzy mają być wybrani na najbliższy okres, tudzież ich wybór” — proponowane brzmienie: „Decyzji Walnego Zgromadzenia podlegają, oprócz spraw, wyliczonych w ustawie, także następujące: 1) Oznaczenie liczby członków Rady Nadzorczej, którzy mają być wybrani na najbliższy okres, tudzież ich wybór i określenie dla nich wynagrodzenia”; ciąg dalszy tekstu bez zmiany. Dotychczasowe brzmienie § 15: „Rada Nadzorcza składa się najmniej z dziesięciu członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie na okres lat trzech. Pierwsza Rada Nadzorcza zostanie wybrana na jeden rok” — proponowane brzmienie: „Rada Nadzorcza składa się najmniej z dziesięciu członków wybieranych przez Walne Zgromadzenie na okres jednego roku”; drugi ustęp tego paragrafu zaczynający się od słów: „Jeżeli członek” aż do słów: „niżej dziesięciu” pozostaje bez zmiany; trzeci ustęp, zaczynający się od słów: „W każdym z wyżej wymienionych” aż do słowa: „zatwierdzenie” — ulega skreśleniu; końcowy ustęp, zaczynający się od słów: „Członkowie Rady” do końca — pozostaje bez zmiany. Dotychczasowe brzmienie § 18: „Członkom Rady Nadzorczej należy się oprócz tantiemy określonej w § 24 niniejszego statutu i bez naruszenia przepisu § 14 tylko zwrot tych gotówkowych wydatków, które ponieśli za Spółkę przy wykonywaniu poleceń Rady Nadzorczej, lub pełnieniu swego urzędu” — paragraf ten skreśla się wobec wprowadzenia postanowień o wynagrodzeniu członków Rady Nadzorczej przy § 11. W § 24 ustęp pierwszy, zaczynający się od słów: „Z zysku rocznego” aż do słów: „kapitału akcyjnego” — pozostaje bez zmiany; ustęp drugi, zaczynający się od słów: „Następnie wydziela się” aż do słów: „Walne Zgromadzenie” skreśla się i w miejsce jego proponuje się następujące brzmienie: „Następnie wydziela się do 5% (pięć procent) od kapitału akcyjnego na dywidendę dla akcjonariuszów, a pozostałą nadwyżkę rozdziela Walne Zgromadzenie według swego uznania”; końcowy ustęp, zaczynający się od słów: „Walne Zgromadzenie”, a kończący się słowami: „określonych celów” — pozostaje bez zmiany. Wobec skreślenia § 18, począwszy od § 19 numeracja ulega stosownej zmianie.

Uprasza się wszystkich PP. Akcjonariuszy, uprawnionych do głosowania, a chcących brać udział w Walnym Zgromadzeniu, aby złożyli swe akcje wraz z niepłatnymi kuponami do dn. 24 marca 1939 r.: a) w Krakowie w kasie fabrycznej przy ul. Grzegorzeckiej 69, w Likwidaturze Filii Banku Gospodarstwa Krajowego, w Likwidaturze Filii Banku Handlowego w Warszawie, S. A., w Likwidaturze Filii Banku Dyskontowego Warszawskiego, S. A.; b) we Lwowie: w Likwidaturze Filii Banku Gospodarstwa Krajowego, w Likwidaturze Filii Banku Handlowego w Warszawie, S. A., w Likwidaturze Filii Banku Dyskontowego Warszawskiego, S. A.; c) w Warszawie: w Likwidaturze Banku Gospodarstwa Krajowego, w Likwidaturze Banku Handlowego w Warszawie, S. A., w Likwidaturze Banku Dyskontowego Warszawskiego, S. A.

Zarząd

Kraków, dn. 16 marca 1939 r.

379

Zarząd Towarzystwa „Elektryczność”, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 11 przed poł. w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Czackiego Nr 6, odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawa podziału funduszu specjalnej rezerwy;
- 3) Podwyższenie kapitału akcyjnego Spółki o zł 1 000 000, czyli do zł 5 000 000, przez wypuszczenie 10 000 akcji nowej emisji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda; ustalenie warunków emisji;
- 4) Zmiana § 4 statutu Spółki, który zamiast obecnego brzmienia: „Kapitał Akcyjny Spółki wynosi zł 4 000 000 i podzielony jest na 40 000 akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda” — otrzyma brzmienie następujące: „Kapitał Akcyjny Spółki wynosi zł 5 000 000 i podzielony jest na 50 000 akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda”;
- 5) Zmiana § 6 statutu Spółki który zamiast obecnego brzmienia: „Podwyższenie kapitału akcyjnego może być dokonane na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia pod warunkami przez tę uchwałę ustalonymi zgodnie z przepisami 115—127 Prawa o spółkach akcyjnych (Dz. Ust. 39/1928 poz. 383 i Dz. Ust. 86/1930 r.)” — otrzyma brzmienie następujące: „Podwyższenie kapitału akcyjnego może być dokonane na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia pod warunkami przez tę uchwałę ustalonymi zgodnie z przepisami art. 433—439 Kodeksu Handlowego”;
- 6) Zmiana § 8 statutu Spółki, który zamiast obecnego brzmienia: „Władzami Spółki są: a) Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, b) Zarząd, c) Komisja Rewizyjna” — otrzyma brzmienie następujące: „Władzami Spółki są: a) Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, b) Zarząd, c) Rada Nadzorcza”;
- 7) Zmiana § 13 statutu Spółki, który zamiast obecnego brzmienia: „Komisja Rewizyjna składać się będzie z 5 członków, wybranych przez Walne Zgromadzenie prostą większością głosów na przeciąg jednego roku. Członkowie Komisji Rewizyjnej otrzymywać będą wynagrodzenie w wysokości, ustalonej przez Walne Zgromadzenie” — otrzyma brzmienie następujące: „Spółka posiada Radę Nadzorczą w składzie nie mniej, jak 5 osób, wybieranych przez Walne Zgromadzenie na przeciąg lat trzech. Rada Nadzorcza wybiera z pośród swych członków Prezesa. Członkowie Rady Nadzorczej otrzymywać będą wynagrodzenie w wysokości ustalonej przez Walne Zgromadzenie”.

Właściciele akcji, życzący sobie uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 27 marca b. r. złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje, lub sporządzone zgodnie z ustawą zaświadczenia właściwych instytucji o zdeponowaniu akcji.

Kartv wstępu wydawane będą w biurze Zarządu Spółki na trzy dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

380

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Grand-Hotel” w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, iż w dn. 11 kwietnia 1939 r. o godz. 17 w siedzibie Zarządu Spółki przy ul. Piotrkowskiej 72 w Łodzi odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r. i udzielenie absolutorium władzom Spółki; 3) Zatwierdzenie budżetu na 1939 r.; 4) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje wzgl. świadectwa depozytowe Zarządowi Spółki co najmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia (§ 17 statutu).

376-11-12

Zarząd Spółki Akcyjnej Wapno i Kamieniołomy w Jaworzni

zawiadamia, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 12 odbędzie się w Warszawie przy ul. Kapucyńskiej 6 w kancelarii Notariusza Józefa Moldenhawera, pokój 4

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z porządkiem dziennym:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok 1938, udzielenie absolutorium władzom Spółki, określenie wynagrodzenia Komisji Rewizyjnej i Zarządu; 3) Zatwierdzenie kupna nieruchomości; 4) Uchwalenie preliminarza wydatków na rok 1939; 5) Wybór 3 członka Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w Zarządzie Spółki lub w Biurze Sprzedaży ul. Mokotowska 51/53 w Warszawie na 7 dni przed terminem zebrania.

Prostowanie. — W ogłoszeniu pierwszym wyraz punktu drugiego porządku dziennego winien być Zarządu a nie Rady.
394

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Akcyjnego Łódzkiego Fabryki Nici

Spółka Akcyjna w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 14 kwietnia 1939 r. w piątek o godz. 11 przed południem w siedzibie Spółki w Łodzi przy ul. Niciarskiej Nr 2 z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za 1938 r.; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za 1938 r.; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r.; 5) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania; 6) Zatwierdzenie budżetu na 1939 r.; 7) Wybór członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej; 8) Zatwierdzenie emerytur, udzielonych przez Zarząd byłym pracownikom; 9) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni — stosownie do § 13 statutu — najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożyć swoje akcje, bądź odnośne dowody posiadania akcji w Zarządzie Spółki.
386-12-13

II OGŁOSZENIE

Zarząd Terenowo-Budowlanego Towarzystwa, Spółki Akcyjnej

zwołuje

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

które odbędzie się we wtorek dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 13 w lokalu Spółki w Łodzi przy ul. Kilińskiego Nr 72, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego;
2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu oraz bilansu i rachunku zysków i strat za rok sprawozdawczy 1938; przyjęcie protokołu i wniosku Komisji Rewizyjnej; udzielenie Zarządowi absolutorium;

3) Wybór jednego członka Zarządu na miejsce ustępującego, zgodnie ze statutem Spółki;

4) Wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących, zgodnie ze statutem Spółki;

5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze mogą wziąć udział w tym Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, o ile najpóźniej do dn. 28 marca 1939 r. złożą w Zarządzie Spółki w Łodzi przy ul. Kilińskiego Nr 72 swe akcje, względnie zaświadczenia o złożeniu akcji u notariusza lub w instytucji kredytowej La Banque Commerciale de Bâle, w Bazylei.

Zaświadczenia o złożeniu akcji winny zawierać numery zdepotowanych akcji oraz stwierdzenie, że złożone akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia

280

**Zarząd Spółki Akcyjnej dla Handlu i Przemysłu Włóknistego
„Włókno Polskie“**

podaje do wiadomości, że na dz. 14 kwietnia 1939 r. na godz. 16 w lokalu Notariusza Juliana Siennickiego w gmachu Hipoteki w Warszawie zwołane zostaje

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

1) Powzięcie decyzji w sprawie dalszej działalności Spółki; 2) Zmiana przedmiotu działalności Spółki, a w wyniku tego zmiana § 2 statutu; 3) Odwołanie członków Zarządu; 4) Ustalenie liczby członków Zarządu i wybory do Zarządu.

Zarząd proponuje nadać § 2 statutu Spółki brzmienie następujące: „Przedmiotem działalności Spółki jest handel półfabrykatami włóknistymi, przedstawicielstwo fabryk i domów handlowych, krajowych i zagranicznych, prowadzenie zakładów hotelowych i innych z wyłączeniem jednakże przedsiębiorstw, wyszczególnionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dn. 20 grudnia 1928 r. w sprawie wyszczególnienia rodzajów przedsiębiorstw, mających znaczenie państwowe lub charakter użyteczności publicznej („Dz. Ust. R. P.” z 1928 r. Nr 103 poz. 918)“.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje, względnie zaświadczenia, określone w art. 399 § 2 K. H. najdalej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.
389-12-13

I OGŁOSZENIE

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI AKCYJNEJ
S. Barcikowski, Spółka Akcyjna w Poznaniu**

odbędzie się w dn. 18 kwietnia 1939 r. o godz. 12 w lokalu firmy przy ul. Składowej 13/18.

Przedmiotem Walnego Zgromadzenia będą następujące sprawy:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok ubiegły; 2) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 4) Uzupełniające wybory do Rady Nadzorczej; 5) Wolne głosy.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia na Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej przynajmniej na jeden tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. Akcje na okaziciela dają prawo uczestniczenia na Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej.

R. Barcikowski S. A. w Poznaniu

Rada Nadzorcza:
J. Czepczyński, Prezes

Zarząd:
W. Czepczyński i St. Kłosiński
390-12-13

II OGŁOSZENIE

**Zarząd Spółki Akcyjnej „Fabryka Wyrobów Szamotowych
i Faiansowych“, Spółka Akcyjna w Skawinie**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie w biurze P. Dra Ludwika Merza przy ul. Starowiśnej L. 1 w dn. 6 kwietnia 1939 r. o godz. 18 z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za 1938 r. i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków;

2) Rozpatrzenie sprawozdania Komisji Rewizyjnej, ew. udzielenie Zarządowi absolutorium;

3) Powzięcie uchwały w przedmiocie rozdziału zysku bilansowego i oznaczenie tantiemy dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;

4) Wybór członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej.
U w a g a. — PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje na 7 dni naprzód w kasie Spółki w Skawinie.
307

II OGŁOSZENIE

Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Spółki Akc.

zwołuje

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

które odbędzie się w **środe w dn. 5 kwietnia 1939 r.** o godz. 10 w gmachu Spółki w Łodzi przy ul. Przejazd Nr 58, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1938 i udzielenie władcom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 3) Podział zysku, osiągniętego w 1938 r.;
- 4) Zatwierdzenie budżetów na 1939 r.;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 6) Wybory do Zarządu;
- 7) Wybór jednego członka Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze mogą wziąć udział w tym Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, o ile najpóźniej do dn. 29 marca 1939 r. złożą w kasie Spółki w Łodzi przy ul. Przejazd 58 swe akcje, względnie zaświadczenia o złożeniu akcji u notariusza lub w następujących instytucjach kredytowych: 1) Powszechny Bank Związkowy w Polsce, w Warszawie; 2) La Banque Commerciale de Bâle, à Bâle, Genève et Zurich, 3) Le Crédit Suisse, à Zurich, Genève, Bâle, St. Gall et Berne, 4) La Banque de la Société Générale de Belgique, à Bruxelles, 5) La Banque Générale du Luxembourg, à Luxembourg.

Zaświadczenia o złożeniu akcji winny zawierać numery zdeponowanych akcji oraz stwierdzenie, że złożone akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

279

II OGŁOSZENIE

Zarząd Fabryki Wyrobów Bawełnianych „Franciszek Ramisch“

Spółki Akcyjnej w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w **dn. 4 kwietnia b. r.** o godz. 6 po poł. odbędzie się w biurze Zarządu w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 140

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1938;
- 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat;
- 4) Udzielenie absolutorium Zarządowi i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Podział zysku;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na rok 1939;
- 7) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zebraniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki na 7 dni przed terminem Zgromadzenia swoje akcje lub też zaświadczenia, przewidziane w art. 59 Prawa o spółkach akcyjnych.

395

I OGŁOSZENIE

Zarząd Centrali Handlowej Młynarzy Polskich, Spółka Akc.

w Warszawie

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w **dn. 22 kwietnia 1939 r.** o godz. 17 w lokalu własnym Nowy Świat 70.

Porządek dzienny:

- 1) Zagajenie, wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1938 r.;
- 3) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku strat i zysków podział zysków za 1938 r. i udzielenie Zarządowi absolutorium;
- 4) Budżet na 1939 r.;
- 5) Określenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących;
- 7) Wolne wnioski.

393-12-14

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Fabryka Firanek, Tiulu i Koronek

„Szlenkier, Wydźga i Weyer“, Spółka Akcyjna w Warszawie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 28 kwietnia 1939 r.** o godz. 18 odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Dzielnej 91

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności w 1938 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 r. oraz udzielenie absolutorium Zarządowi;
- 5) Podział zysków za 1938 r.;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na 1939 r.;
- 7) Wybory członków Zarządu;
- 8) Wybory Komisji Rewizyjnej;
- 9) Uposażenie Zarządu do nabycia nieruchomości miejskich i do obciążania hipotecznego nieruchomości Spółki;
- 10) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w powwższym Walnym Zgromadzeniu z prawem głosu, winni złożyć Zarządowi swoje akcje lub pokwitowanie na złożone akcje u notariusza, względnie w instytucji kredytowej, przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

O ile Walne Zgromadzenie w oznaczonym terminie nie odbędzie się, zwołuje się Walne Zgromadzenie w **drugim terminie na dz. 12 maja b. r.** o godz. 18 do tegoż lokalu i z tym samym porządkiem dziennym, przy czym Zgromadzenie to będzie ~~prawomocne~~ bez względu na ilość reprezentowanych akcji. Dodatkowych ogłoszeń o wyznaczeniu nowego terminu Walnego Zgromadzenia nie będzie.

425

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Sukcesorowie Lebrechta Müllera, Spółka Akc.

w Rudzie Pabianickiej

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż **dn. 22 kwietnia 1939 r.** o godz. 15 odbędzie się w lokalu Spółki

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zebrania;
- 3) Sprawozdania: a) Zarządu, b) Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 r.;
- 5) Udzielenie Zarządowi absolutorium;
- 6) Podział zysku;
- 7) Zatwierdzenie budżetu na 1939 r.;
- 8) Wybory: a) 2 członków Zarządu, b) członków Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, powini w myśl § 20 statutu złożyć akcje lub dowody depozytowe w biurze Zarządu na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

Wnioski można zgłosić do dn. 3 kwietnia 1939 r. włącznie.

378

I OGŁOSZENIE

Zarząd Manufaktury Bawełnianej F. Eisenbraun, Spółka Akc.

w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w **dn. 21 kwietnia b. r.** o godz. 5 po południu odbędzie się w biurze Zarządu przy ul. Piotrkowskiej Nr 68

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej i sprawozdanie Zarządu za 1938 r.;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r. i udzielenie absolutorium Zarządowi;
- 4) Podział zysku;
- 5) Ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

Zgłoszenie ewent. przez PP. Akcjonariuszów dodatkowych spraw na porządek dzienny skutecznicie należy pisemnie na ręce Zarządu do dn. 6 kwietnia 1939 r. włącznie.

402

Zarząd Spółki Akcyjnej Steinhagen i Saenger Fabryki Papieru i Celulozy

zawiadamia, że w piątek dn. 21 kwietnia 1939 r. o godz. 10 w lokalu biura Zarządu Spółki, mieszczącego się w Warszawie przy ul. Smolnej Nr 17, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1938 oraz pokwitowanie Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązków; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków i o określeniu dywidendy; 4) Wybory władz Spółki, tj. Rady Nadzorczej i Zarządu; 5) Powzięcie uchwały o podwyższeniu kapitału Spółki o zł 3 200 000, tj. do zł 40 000 000; 6) Zmiana statutu Spółki: § 4, który brzmiał: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 36 800 000 i podzielony jest na 368 000 sztuk akcji o wartości nominalnej zł 100 każda. Akcje są na okaziciela. Na żądanie akcjonariusza akcje na okaziciela mogą być zamienione na imienne i odwrotnie akcje imienne mogą być zamienione na akcje na okaziciela” zmienić w sposób następujący: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 40 000 000 i podzielony jest na 400 000 sztuk akcji o wartości nominalnej zł 100 każda. Akcje na okaziciela. Na żądanie akcjonariusza akcje na okaziciela mogą być zamienione na imienne i odwrotnie akcje imienne mogą być zamienione na akcje na okaziciela”; § 6, który brzmiał: „Nadzorowanie gospodarki Spółki we wszystkich gałęziach przedsiębiorstwa należy do Rady Nadzorczej która składać się będzie z 6 członków, wybranych przez Walne Zgromadzenie na przeciąg 3 lat zwykłą większością głosów. Rada Nadzorcza wybiera z pośród siebie prezesa i jego zastępcę. Członkowie Rady Nadzorczej otrzymywać mogą wynagrodzenie oraz tantiemy w wysokości, określonej przez Walne Zgromadzenie” zmienić w sposób następujący: „Nadzorowanie gospodarki Spółki we wszystkich gałęziach przedsiębiorstwa należy do Rady Nadzorczej, która składać się będzie z 7 członków, wybranych przez Walne Zgromadzenie na przeciąg 3 lat zwykłą większością głosów. Rada Nadzorcza wybiera z pośród siebie prezesa i jego zastępcę. Członkowie Rady Nadzorczej otrzymywać mogą wynagrodzenie oraz tantiemy w wysokości, określonej przez Walne Zgromadzenie”.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w myśl art 399 K. H., w biurze Zarządu nie później jak na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, swe akcje lub zaświadczenia notariusza, instytucji kredytowych krajowych Banque de Paris et des Pays-Bas, stwierdzające, że akcje zostały złożone do przechowania i nie będą wydane właścicielowi przed terminem Walnego Zgromadzenia.

409

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Przemysł Włókienniczy Bracia Zajbert” w Łodzi, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 kwietnia 1939 r. o godz. 19 w lokalu Zarządu Spółki w Łodzi przy ulicy Piotrkowskiej Nr 175 odbędzie się

ZWYCZAJNE ROCZNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zağajenie posiedzenia i wybór przewodniczącego zebrania; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej z działalności za 1938 rok operacyjny; 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok oper. 1938; 4) Powzięcie uchwały o podziale zysków i udzielenie pokwitowania władzom Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na okres trzech lat: 1939, 1940 i 1941; 6) Określenie wysokości poborów członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i zatwierdzenie odpłaty pośmiertnej dla dzieci zmarłego prezesa b. p. Arona Zajberta; 7) Wolne wnioski.

Stosownie do przepisów art. 399 § 2 Kodeksu Handlowego prawo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają Akcjonariusze, którzy przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia złożą swe akcje, względnie zaświadczenia na takowe w biurze Zarządu Spółki i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia.

420-12-15

I OGŁOSZENIE

Zarząd Banku Związku Spółek Zarobkowych, Spółka Akc.

zwołuje

WALNE ZGROMADZENIE

Akcjonariuszów Banku Związku Spółek Zarobkowych Spółki Akcyjnej na dz. 27 kwietnia 1939 r. o godz. 11 na salę posiedzeń Banku w Poznaniu, przy Placu Wolności 15.

Porządek obrad:

1) Zağajenie i wybór przewodniczącego;
2) Sprawozdanie Zarządu z czynności za rok obrotowy 1938 i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków na dz. 31 grudnia 1938 r.;
3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej;
4) Zatwierdzenie sprawozdań, bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1938, udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej oraz uchwała co do podziału czystego zysku;
5) Wybór członków Rady Nadzorczej.

Odpowiednio do przepisów par. 9 statutu wzgl. art. 399 kodeksu handlowego uprawnieni do głosowania na Walnym Zgromadzeniu są tylko właściciele akcji imiennych wpisani do księgi akcyjnej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia oraz ci akcjonariusze, posiadający akcje okazicielskie, którzy najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożą w kasie Banku w Poznaniu, Plac Wolności 15: a) wykaz numerów akcji, znajdujących się w aserwacie Banku, a mających brać udział w Walnym Zgromadzeniu, a o ile akcje nie znajdują się w aserwacie Banku, b) akcje same lub zaświadczenia na złożone akcje po myśli kodeksu handlowego, względnie dla akcjonariuszów amerykańskich takie same zaświadczenia następujących banków amerykańskich: w Nowym Yorku: Guaranty Trust Company of New York Trust Department, 140 Broadway, w Chicago: Northern Trust Company — Trust Department oraz Harris Trust a. Savings Bank Trust Department. W zaświadczeniu należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu uprawniają akcje nowej emisji, uchwalonej na Walnym Zgromadzeniu w dn. 27 września 1935 r. względnie co najmniej 4 akcje 100-złotowa poprzednich emisji.

412-12-14

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Dal” Towarzystwo Handlu Międzynarodowego

Spółka Akcyjna w Warszawie, Aleja na Skarpie Nr 77

zwołuje

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

na dz. 18 kwietnia 1939 r. o godz. 17 w lokalu Spółki przy ul. Al. na Skarpie Nr 77 z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok 1938; 2) Uchwała w przedmiocie podziału zysków; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 4) Uchwały w przedmiocie nabycia urządzeń i nieruchomości; 5) Wybór Rady Nadzorczej.

414-12-13

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce”, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 kwietnia b. r. (wtorek) o godz. 13 odbędzie się w lokalu Banku Dyskontowego Warszawskiego, S. A., ul. Fredry 8

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej, bilansu oraz rachunku zysków i strat za r. 1938, uchwała w sprawie podziału zysku oraz określenie wysokości wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej za rok 1938; 2) Zatwierdzenie budżetu na 1939 r.; 3) Wybór członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących.

417

**Książnica-Atlas Zjednoczone Zakłady Kartograficzne
i Wydawnicze T. N. S. W., Spółka Akcyjna**

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 22 kwietnia 1939 r. o godz. 18 odbędzie się w Sali Posiedzeń Izby Handlowej i Przemysłowej we Lwowie, ul. Akademicka 17

**PIĘTNASTE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZY**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Przyjęcie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie i bilans za rok administracyjny 1938;
- 3) Sprawozdanie biegłych rewidentów z rewizji bilansu zamknięcia za 1938 r.;
- 4) Uchwała w sprawie rozdziału zysku 1938 r.;
- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących;
- 6) Uchwała w sprawie kupna nieruchomości fabrycznej;
- 7) Wolne wnioski Akcjonariuszy.

Celem wykonania prawa głosowania należy akcje, uzasadniające prawo głosowania, wraz z odpowiednimi niepłatnymi kuponami złożyć najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem, tj. do dn. 15 kwietnia 1939 r., w Kasie Spółki we Lwowie (ul. Czarnieckiego 12) lub w Warszawie (ul. Nowy Świat 59). Zamiast samych akcji mogą być złożone zaświadczenia depozytowe notariusza albo krajowej instytucji kredytowej.

Zarząd

Dr Jan Piątek m. p. Jan Treter m. p.
Emil Zychiewicz m. p. 397

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Polskiej Spółki Obuwia „Bata“, Spółki Akcyjnej
w Krakowie**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że w dn. 26 kwietnia 1939 r. o godz. 11 przed południem odbędzie się

**IX ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

w Krakowie przy ul. Sławkowskiej Nr 5 z następującym porządkiem obrad:

- 1) Uzupełnienie § 11 A) statutu w przedmiocie sposobu powzięcia uchwał przez Radę Nadzorczą;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu i rachunku zysków i strat, podział zysków oraz udzielenie absolutorium Zarządowi, wszystko za rok operacyjny 1938;
- 3) Wybory Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej oraz 1 członka Zarządu;
- 4) Wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w tym Zebraniu, powinni najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożyć w Centrali Spółki w Krakowie swoje akcje lub zaświadczenia zdeponowania akcji, wydane przez banki: Schweizerischer Bankverein w Zurychu, lub Eidgenössische Bank A. G. w Zurychu lub Schweizerische Bankgesellschaft w Zurychu lub Guaranty Trust Co of New-York, Oddział w Londynie lub Bankhaus Theodor Gilissen w Amsterdamie zgodnie z zezwoleniem Ministerstwa Skarbu z dnia 15/III 1939 r. Nr D. II. 5558/1/39.

382-12-14

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Spółki Akcyjnej „Polska Fabryka Siatki Jednolitej
St. hr. Ledóchowski“, Spółka Akcyjna w Warszawie**

zaprasza PP. Akcjonariuszów na

XVIII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w dn. 22 kwietnia 1939 r. o godz. 18 w siedzibie Spółki przy ul. Przemysłowej Nr 26 w Warszawie z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zağajenie Zgromadzenia;
- 2) Wybór przewodniczącego i sekretarza;
- 3) Sprawozdanie Zarządu i projekt działalności na rok bieżący;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r.;
- 5) Udzielenie absolutorium dla władz Spółki;
- 6) Wybór ustępującego członka Zarządu oraz członków Komisji Rewizyjnej i ustalenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski, stosownie do § 25 statutu.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć w Spółce swe akcje, względnie świadectwa depozytowe przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia za zachowaniem przepisów art. 59 prawa o Spółkach Akcyjnych.

398

I OGŁOSZENIE

Dyrekcja Banku Naftowego, Spółka Akc. we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 17 kwietnia 1939 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Banku Naftowego S. A. we Lwowie, przy ul. Leona Sapiehy L. 3

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 3) Sprawozdanie Rady, Dyrekcji i Komisji Rewizyjnej za 1938 r.;
- 4) Zatwierdzenie zamknięcia rachunków za 1938 r., udzielenie absolutorium Radzie i Dyrekcji za okres sprawozdawczy i powzięcie uchwały o użyciu wyniku bilansowego;
- 5) Uzupełniające wybory do Rady;
- 6) Wybór Komitetu Rewizyjnego i ustalenie wynagrodzenia;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, zamierzający brać udział w Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w Kasie Banku najpóźniej na dni 7 (siedm) przed terminem Zgromadzenia. W razie niemożności osobistego przybycia, można udzielić pełnomocnictwa do zastąpienia, na którym wystarcza podpis bez legalizacji notarialnej.

PP. Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, mogą żądać umieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym Walnego Zgromadzenia. Żądania te powinny być zgłoszone nie później, niż na 14 dni przed terminem Zgromadzenia.

396-12-13

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Spółki Akcyjnej Mirkowska Fabryka Papieru
SPÓŁKA AKCYJNA**

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 18 kwietnia 1939 r. o godz. 11 rano, w biurze Zarządu Spółki przy ul. Marszałkowskiej Nr 94, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zağajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Zatwierdzenie sprawozdania władz Spółki za rok operacyjny 1938 i bilansu na dz. 31 grudnia 1938 r. wraz z rachunkiem strat i zysków, oraz udzielenie władzom Spółki odnośnego absolutorium;
- 3) Zatwierdzenie podziału zysku za rok operacyjny 1938;
- 4) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 5) Ustalenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej;
- 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w powyższym Walnym Zgromadzeniu, zechcą przedstawić swoje akcje lub odnośne dowody depozytowe nie później niż do dn. 11 kwietnia b. r. w biurze Zarządu Spółki.

385-12-14

**Zarząd Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Teatrów
SPÓŁKA AKCYJNA**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 3 kwietnia 1939 r. o godz. 17 odbędzie się w Warszawie przy ul. Karasia 2 (teatr Polski)

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zağajenie i wybór przewodniczącego zebrania;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem zysków i strat i projektem podziału zysków za 1937/38 r.;
- 3) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;
- 4) Uzupełniające wybory do Zarządu i wybór Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje względnie kwity depozytowe, w biurze Zarządu Spółki (Warszawa Karasia 2) przynajmniej na dni 7 przed terminem Walnego Zgromadzenia.

400

**Zarząd Towarzystwa Fabrykacji Firanek, Tiulu i Koronek
Szenkier, Gettlich i S-ka, Spółka Akc., Warszawa, Ś-to Jerska 10**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 kwietnia 1939 r. o godz. 12 w biurze Zarządu Spółki przy ul. Ś-to Jerskiej Nr 10 w Warszawie, odbędzie się w pierwszym terminie

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności w roku 1938; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok sprawozdawczy 1938 i powzięcie odnośnych uchwał; 5) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na rok 1939; 6) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na rok 1939 na miejsce ustępujących; 7) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu z prawem głosu, winni złożyć Zarządowi Spółki swoje akcje lub dowody ich posiadania, przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Na wypadek niedojścia do skutku Walnego Zgromadzenia w pierwszym terminie z powodu tego, że obecni na Walnym Zgromadzeniu akcjonariusze nie będą reprezentować takiej części kapitału zakładowego, przy której Zgromadzenie uważa się za prawomocne, Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbędzie się w drugim terminie w tym samym lokalu i z tym samym porządkiem dziennym w dn. 5 maja 1939 r. o godz. 12 i będzie ważne bez względu na ilość reprezentowanego na nim kapitału akcyjnego.

Dodatkowych ogłoszeń i zawiadomień o zwołaniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w drugim terminie nie będzie.

406

I OGŁOSZENIE

Zarząd Fabryki Wyrobów Jedwabnych Klinge i Schulz

Spółki Akcyjnej w Łodzi

zawiadamia, że w dn. 20 kwietnia 1939 r. o godz. 11 przed poł. odbędzie się w lokalu Spółki przy ulicy Piotrkowskiej 106

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Odczytanie sprawozdania Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1938; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat i udzielenie pokwitowania Zarządowi; 4) Ustalenie czynności i wynagrodzenia członków Zarządu; 5) Wybór oraz ustalenie wynagrodzenia 5 członków Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze mają prawo zgłaszania wniosków najpóźniej na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje, albo kwity depozytowe lub zastawowe banków i instytucji kredytowych w siedzibie zarządu Spółki przynajmniej na 7 dni przed terminem zebrania, czyli najpóźniej do dn. 13 kwietnia b. r.

413-12-14

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Lüdert & Müller

Fabryka Tkanin Technicznych i Filców, Sp. Akc. w Tomaszowie Maz.

zawiadamia Akcjonariuszów, że w dn. 22 kwietnia 1939 r. w pierwszym terminie, a w razie nie dojścia do skutku, w dn. 29 kwietnia 1939 r. o godz. 4 po poł., w lokalu Zarządu w Tomaszowie-Maz. ul. Prez. Wojciechowskiego 2/4, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie zebrania; 2) Wybór przewodniczącego; 3) Sprawozdanie Zarządu i Rady; 4) Zatwierdzenie bilansu i udzielenie absolutorium władzom Spółki Akcyjnej; 5) Wybór członków Zarządu i Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski.

410-12-14

Rada Łódzkiego Banku Depozytowego, Spółka Akc. w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 22 kwietnia 1939 r. o godz. 11 przed poł. odbędzie się w lokalu Banku w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 5

**XVII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie sprawozdania władz Banku, bilansu netto, rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1938, protokołu Komisji Rewizyjnej oraz udzielenie pokwitowania władzom Banku z tytułu ich działalności w roku operacyjnym 1938; 2) Przyjęcie do zatwierdzającej wiadomości sprzedaży przez Oddział Banku w Warszawie Waclawowi i Stefani matz. Mossey za cenę zł 16 500 nieruchomości „Janów”, w osadzie Zychlin, Nr hip. 140; 3) Przyjęcie do zatwierdzającej wiadomości statutu Kasy Przejrzystości Pracowników Łódzkiego Banku Depozytowego S. A. w Łodzi, zalegalizowanego przez Urząd Wojewódzki Łódzki, Wydział Społeczno-Polityczny, L. SPB-VI 1-h/11 38, dn. 22/12.38 r.; 4) Podział zysków; 5) Budżet wydatków na rok operacyjny 1939; 6) Ustalenie liczb członków Rady i wybory trzech członków Rady na miejsce ustępujących; 7) Wybór Komisji Rewizyjnej.

Uprawnienie do głosowania na Walnym Zgromadzeniu mają tylko ci PP. Akcjonariusze, którzy najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w godzinach urzędowych złożą w siedzibie Banku w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 5 swoje akcje, wzgl. świadectwa tymczasowe, bądź też świadectwa którejkolwiek z krajowych instytucji kredytowych, z zagranicznych zaś — „The Anglo-Palestine Bank, Ltd.” i „Lloyds Bank Ltd.” w Londynie.

415-12-14

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Towarzystwa Manufaktury Drezdeńskich Tiuli,
Koronek i Firanek w Warszawie, Spółka Akc., Warszawa**

Górczewska 14

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 kwietnia 1939 r. o godz. 11 m. 30 w biurze Zarządu Spółki przy ul. Ś-to Jerskiej Nr 10 w Warszawie, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności w roku 1938; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok sprawozdawczy 1938 i powzięcie odnośnych uchwał; 5) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na rok 1939; 6) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na rok 1939; 7) Upoważnienie Zarządu do obciążenia hipotecznego, do wydzierżawienia oraz do sprzedaży maszyn, ruchomości i nieruchomości Spółki częściowo lub w całości; 8) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu z prawem głosu, winni złożyć Zarządowi Spółki swoje akcje lub dowody ich posiadania, przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

405

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Handlowego „Żelazo”, Spółka Akc.

w P a b i a n i c a c h

zawiadamia Akcjonariuszów, że dn. 18 kwietnia 1939 r. o godz. 19 odbędzie się w lokalu Notariusza Józefa Kasperkiewicza w Pabianicach przy ul. Zamkowej Nr 29

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Wybory członków Zarządu oraz wyznaczenie ich wynagrodzenia; 3) Uzupelnienie składu członków Komisji Rewizyjnej; 4) Likwidacja Sp. Akc. „Żelazo”; 5) Wolne wnioski.

411-12-14

**WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW
Spółki Akcyjnej Budowy Domów „Osada“ w Gnieźnie**

odbędzie się w czwartek, dn. 13 kwietnia 1939 r. o godz. 18 w lokalu Hotelu Centralnego w Gnieźnie, ul. Mieczysława 7.

Porządek dzienny:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego zebrania;
 - 2) Przedłożenie bilansu oraz rachunków strat i zysków za rok obrachunkowy 1938, tudzież sprawozdanie Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej;
 - 3) Zatwierdzenie sprawozdań oraz bilansu i rachunków strat i zysków, tudzież uchwała, dot. podziału zysków;
 - 4) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących;
 - 5) Wolne wnioski akcjonariuszów.
- Akcjonariusze, chcący wziąć udział w zebraniu, winni złożyć swoje akcje wzgl. dowody, zastępujące posiadanie akcji, na 7 dni przed terminem zebrania w biurze Spółki w Gnieźnie, ul. Mieczysława 7.

Zarząd:

(—) Gramse (—) Jenek 289-10-12

**Towarzystwo Przemysłowe Koseckich, Spółka Akcyjna
w e L w o w i e**

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Grunty zł 36 866'48; Budynki zł 134 714'22; Maszyny i aparaty zł 45 046'40; Inwentarz fabryczny zł 12 464'40; Urządzenia biurowe zł 2 846'20; Zapasy fabryczne zł 159 209'66; Kasa zł 103'23; Dłużnicy zł 136 344'07; Rymesy zł 2 408'24; Straty za lata ubiegłe zł 143 245'83, strata za 1937 r. zł 4 576'66, łączna strata zł 147 822'49; **Razem zł 677 825'39.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 137 600'00; Rezerwy na straty u odbiorców zł 2 659'34; Rezerwy na odnowienie maszyn zł 2 258'96; Rezerwy na cele dobroczynne zł 300'00; Towary konsygnacyjne zł 104'74; Wierzyciele zł 394 250'36; Traty zł 81 685'23; Specj. r-k przechodni różnic kursowych zł 58 966'76; **Razem zł 677 825'39.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — Amortyzacja zł 11 470'15; Koszty handlowe zł 22 870'20; Odsetki zł 1 274'31; Ruch fabryki zł 84 237'87; Prowizja zł 6 750'81; Podatki zł 15 913'93; **Razem zł 142 517'27.**

ZYSKI. — Papiery wartościowe zł 39'00; Sprzedaż likierów zł 102 667'31; Sprzedaż soków bezalkoholowych zł 234'30; Wierzyciele zł 35 000'00; Strata za 1937 r. zł 4 576'66; **Razem zł 142 517'27.**

**R. Dratt i S-ka, Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza
w Chełmie, Spółka Akcyjna**

Bilans na dz. 31/XII 1938 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 1 757'85; Materiały zł 46 129'42; Wyroby gotowe zł 95 784'08; Dłużnicy zł 130 930'78; Papiery % zł 684'00; Nieruchomości zł 225 939'99; Maszyny, narzędzia i ruchomości zł 144 781'37; Inwestycje zł 17 107'85; **Razem suma bilansowa zł 663 115'34.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 260 000'00; Kapitał zapasowy zł 14 092'74; Kapitał amortyzacyjny zł 191 065'25; Wierzyciele zł 104 637'36; Sumy przechodnie zł 461'13; Zysk netto za 1938 r. zł 92 858'86; **Razem suma bilansowa zł 663 115'34.**

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Wyплаты z zysków zł 95 627'50; Odpisy z r-ku dłużników zł 4 255'30; Koszty handlowe zł 34 653'73; Prowizje i % zł 1 683'97; Podatki zł 11 764'83; Amortyzacja zł 10 457'47; Zysk netto za 1938 r. zł 92 858'86; **Razem zł 251 301'66.**

MA. — Przeniesiona rezerwa zł 95 627'50; Zysk na sprzedanym samochodzie, obrabiarkach i in. zł 2 699'89; Zysk brutto na produkcji zł 152 974'27; **Razem zł 251 301'66.**

392

**Zarząd Spółki Akcyjnej
Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, Spółka Akcyjna**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

DOROCZNE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 19 kwietnia b. r., we środę o godz. 13, w biurze Zarządu w Warszawie, Wilcza 9a, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenia bilansu i rachunku zysków i strat za rok 1938, jak również sprawozdania Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Pokwitowanie władz Spółki ze sprawowanych czynności;
- 4) Podział zysku;
- 5) Zatwierdzenie kupna gruntów w Tomaszowie Maz.;
- 6) Ustalenie liczby i wybór członków Zarządu;
- 7) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 8) Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej;
- 9) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 10) Wynagrodzenie członków Komisji Rewizyjnej;
- 11) Sprawy, które — zgodnie z § 17 Statutu — zostaną zgłoszone przed dniem 4 kwietnia b. r. i będą zamieszczone w następnym ogłoszeniu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w biurze Zarządu przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia (§ 22 statutu) akcje lub kwity depozytowe krajowej instytucji kredytowej względnie jednej z następujących instytucji zagranicznych: Banca Commerciale Italiana w Mediolanie, S. Japhet & Co. Ltd. w Londynie, Crédit Lyonnais w Paryżu, Bankers Trust w New Yorku, Hallgarten & Co w New Yorku. 424-12-14

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Zakładów Chemicznych w Częstochowie
niniejszym ogłasza, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

odbędzie się w dn. 21 kwietnia 1939 r. o godz. 5 po poł. w Warszawie przy ul. Piusa XI Nr 39 z następującym porządkiem obrad:

- 1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r. i udzielenie władzom Spółki pokwitowania;
- 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków za 1938 r.;
- 4) Rozpatrzenie budżetu na 1939 r.;
- 5) Wybory do Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej oraz powołanie Prezydium Rady Nadzorczej;
- 6) Określenie wynagrodzenia członków władz Spółki. 404

II OGŁOSZENIE

**Zarząd Stowarzyszenia Kupców Win i Towarów Kolonialnych R. P.
„Stowinkol“
Spółka Akcyjna w Warszawie**

zawiadamia, że w dn. 31 marca 1939 r. w lokalu Spółki przy Placu Trzech Krzyży Nr 8 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

o godz. 17 w pierwszym terminie, a o godz. 18 w drugim terminie, bez względu na ilość reprezentowanych akcji, z następującym porządkiem:

- 1) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku strat i zysków za rok 1938 i udzielenie pokwitowania władzom Spółki;
 - 2) Sprawa podwyżki kapitału akcyjnego i pokrycia dawnych strat;
 - 3) Wybory nowych władz Spółki;
 - 4) Wolne wnioski.
- PP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi Spółki swoje akcje lub dowody ich posiadania przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia. 418

Przemysł Bawełniany Adam Osser, Spółka Akcyjna

Lódź, Kilińskiego 222

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 167 067'02; Budynki: fabryczne zł 1 044 039'70, gospodarcze zł 110 405'37, mieszkalne zł 638 816'00, razem zł 1 793 261'07; Urządzenia techniczne: maszyny i aparaty zł 4 358 533'30; Inwentarz zakładowy martwy zł 374 487'75; Razem zł 6 693 349'14; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i w bankach zł 565 592'48; Papiery procentowe zł 88 367'20; Weksle w portfelu i inkasie zł 23 312'97; Akcje zł 1 519 518'60; Materiały: surowce zł 388 924'16, materiały pomocnicze i pędne zł 34 712'00, półfabrykaty zł 90 456'86, gotowe wyroby zł 343 087'79; Dłużnicy: odbiorcy zł 181 473'78, dostawcy zł 5 468'31, różni zł 1 401 990'73, razem zł 4 642 904'88; Inne aktywa: Przechodni r-k różnicy kursu zł 61 214'18; Różne zł 36 724'50; Razem zł 97 938'68; Majątek płynny razem zł 4 740 843'56; **Aktywa razem zł 11 434 192'70.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy — akcyj 48 000 a zł 100'00 zł 4 800 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ub. zł 956 180'00, dopisano w roku spraw. zł 4 758'86, razem zł 997 938'86, odpisano zł 433 529'96, pozostało zł 564 408'90; Kapitały rezerwowe: rezerwa na ewent. straty: saldo z ub. r. zł 31 217'53, odpisano w roku spraw. zł 7 727'08, pozostało zł 23 490'45; Kapitały własne razem zł 5 387 899'35; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ub. zł 4 982 640'00, dopisano w roku spraw. zł 120 173'70, razem zł 5 102 813'70, odpisano zł 16 200'00, pozostało zł 5 086 613'70; Zobowiązania: Wierzyciele: banki zł 73 908'45, dostawcy zł 16 098'77, odbiorcy zł 5 633'21, różni zł 247 720'69, razem zł 343 361'12; Fundusze i zobowiązania specjalne: Jubil. Fund. Zapomog. Fabr. zł 150 000'00; Jubil. Fund. Zapom. Biur. zł 50 000'00; Razem zł 200 000'00; Dywidenda: saldo z ub. r. zł 48 801'25, 6% dopisano w roku spraw. zł 288 000'00, razem zł 336 801'25; Sumy przechodnie zł 75 862'20; Inne pasywa zł 3 655'08; Pasywa razem zł 959 679'65; **Ogółem zł 11 434 192'70.**

Rachunek strat i zysków za 1938 r.

WINIEN. — Koszty produkcji zł 2 583 922'02; Koszty ogólne zł 857 998'76; Koszty handlowe zł 501 705'74; Podatki zł 245 600'00, mniej zapłacone z rezerwy zł 126 000'00, czyli zł 119 600'00; Świadczenia socjalne zł 108 667'53; Świadczenia społeczne zł 85 313'49; Różnica kursu zł 338'17; Strata na wątpl. należn. zł 12 450'53; Amortyzacja: maszyn zł 4 367 489'32 1'5% = zł 65 511'50, zł 111 345'98 3% = zł 4 071'00, zł 104 411'79 10% = zł 10 441'20, razem zł 80 023'70; Amortyzacja nieruchomości zł 525 671'50 — 1% = zł 5 256'75, zł 28 713'41 — 1'5% = zł 429'98, zł 150 304'50 — 2% = zł 3 006'07, zł 1 048 571'66 — 3% = zł 31 457'20, razem zł 40 150'00; Amortyzacja razem zł 120 173'70; **Ogółem zł 4 390 169'94; Podział zysku: Kapitał zapasowy zł 41 758'86, dywidenda 6% zł 288 000'00, wynagrodzenie Zarządu zł 60 000'00, wynagrodzenie Komisji Rewizyjnej zł 5 000'00; Rezerwa na podat. dochod. zł 13 850'81, razem zł 408 609'67; **Ogółem zł 4 798 779'61.****

MA. — Sprzedaż zł 4 751 343'13; Procenty zł 46 736'48; Zysk na sprzed. samoch. zł 700'00; **Ogółem zł 4 798 779'61.**

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „S-to Jerskie Zakłady Przemysłowo-Handlowe”, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 kwietnia 1939 r. o godz. 12 minut 30 w siedzibie Zarządu, w Warszawie, przy ul. S-to Jerskiej Nr 10, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1938 i sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie bilansu za tenże rok, oraz rachunku strat i zysków i powzięcie odnośnych uchwał; 4) Określenie czynności i wynagrodzenia członków Zarządu na rok operacyjny 1939; 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej. 399

Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe w Radomsku, Spółka Akc.

Bilans zamknięcia w dn. 31 grudnia 1938 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Plac w dobrach Młodzowy zł 11 747'60; Budynki: gospodarcze zł 65 851'92, mieszkalne zł 181 294'88; Inwentarz zakładowy i biurowy: żywy zł 1 110'00, martwy zł 13 479'00; Majątek płynny: Gotówka w kasie i w bankach zł 19 412'30; Papiery procentowe zł 5 600'00; Udziały innych przedsiębiorstw zł 3 500'00; Weksle w portfelu zł 10 315'00; Gotowe wyroby i towary zł 75 904'07; Dłużnicy: dostawcy zł 23 726'94, odbiorcy zł 111 551'38; Sumy przechodnie zł 2 981'80; Strata zł 22 650'83; Sumy pozabilansowe: a) Gwarancje wydane na zabezp. kredytu zł 52 000'00; b) Wydane kaucje zł 5 000'00; c) Wystawcy weksli za żyra zł 58 796'50; **Razem zł 664 922'22.**

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 250 000'00; Kapitał zapasowy zł 60 846'49; Kapitał amortyzacyjny zł 71 259'70; Zobowiązania: Banki zł 150 385'18; Dostawcy zł 5 990'00; Odbiorcy zł 9 997'12; Sumy przechodnie zł 647'23; Sumy pozabilansowe: a) Różni za wystawione gwarancje zł 52 000'00; b) Kaucje w papierach procentowych zł 5 000'00; c) Zobowiązania z tytułu żyra na wekslach w obiegu zł 58 796'50; **Razem zł 664 922'22.**

Rachunek strat i zysków za 1938 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 43 517'32; Podatki państwowe zł 17 069'26; Procenty, dyskonto i prowizje zł 2 237'64; Odpisy amortyzacyjne zł 3 530'18; Spisano na straty 35 udziałów Kooperacji Rolnej zł 35 000'00; **Razem zł 101 354'40.**

MA. — Zysk brutto na towarach zł 75 672'62; Zysk na eksploatacji nieruchomości zł 3 030'95; Straty zł 22 650'83; **Razem zł 101 354'40.**

Zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki w dn. 15 marca 1939 r. 377

„Persil” Polska Spółka Akcyjna, Bydgoszcz

Bilans na dz. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — Grunty zł 84 000'00; Budynki zł 836 557'35; Maszyny i aparaty zł 1 245 399'10; Inwentarz biurowy i fabryczny zł 105 208'33; Tabor samochodowy zł 24 057'00; Gotówka w kasie i w bankach zł 120 153'21; Papiery procentowe zł 12 760'00; Weksle w portfelu i w inkasie zł 18 131'70; Surowce, półfabrykaty i gotowe wyroby zł 1 096 917'96; Towary w drodze zł 42 236'58; Dłużnicy zł 553 426'33; Sumy przechodnie zł 10 600'01; **Ogółem zł 4 149 447'57.**

Sumy pozabilansowe zł 10 000'00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 300 000'00; Kapitał specjalnej rezerwy zł 600 000'00; Rezerwa na dubiosa zł 200 000'00; Kapitały amortyzacyjne zł 1 168 303'43; Wierzyciele zł 505 372'55; Sumy przechodnie zł 10 068'10; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 80 048'16; Zysk z 1937 r. zł 6 133'90; Zysk z 1938 r. zł 279 521'43; **Ogółem zł 4 149 447'57.**

Sumy pozabilansowe zł 10 000'00.

Rachunek zysków i strat na dz. 31 grudnia 1938 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji, sprzedaży i ogólne zł 5 462 134'24; Koszty przewozów zł 298 299'22; Koszty kredytów zł 25 661'29; Podatki państwowe i komunalne zł 436 016'24; Świadczenia socjalne zł 45 462'12; Odpisy amortyzacyjne zł 251 313'88; Nieściągalne pretensje zł 153'92; Czysty zysk zł 279 521'43; **Ogółem zł 6 798 562'34.**

MA. — Ogólne wpływy zł 6 796 138'37; Różnica kursowa zł 784'17; Procenty zł 1 443'98; Inne wpływy zł 195'82; **Ogółem zł 6 798 562'34.**

Zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 8 marca 1939 r. 381

Wysyłajcie listy pocztą lotniczą

Zjednoczone Zakłady Materiałów Wybuchowych i Azotu
Spółka Akcyjna, Łaziska-Górne

Bilans zamknięcia na dz. 31 XII 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 517 128'03; Budynki: a) administracyjne zł 178 813'17, b) fabryczne zł 2 114 539'80, c) mieszkalne zł 50 963'72; Wały, drogi i zadrzewienia zł 234 723'30; Urządzenia techniczne zł 8 238 075'26; Inwentarz zł 220 531'72; Koszty założenia Spółki zł 25 867'62; Wydatki, związane z budową zakładów przemysłowych w COP-ie zł 15 493'15; II. Majątek płynny: Kasa zł 8 749'14; Banki zł 978 503'00; Weksle zł 101 071'81; Dłużnicy zł 441 843'02; Materiały zł 843 164'28; Sumy przechodnie zł 42 649'29; Razem zł 14 012 116'31.

Sumy pozabilansowe zł 166 887'00.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 39 469'73; II. Odpisy amortyzacyjne zł 1 355 340'82; III. Zobowiązania: Kredyty hipot. zł 7 165 507'54; Wierzyciele zł 1 294 286'63; Sumy przechodnie zł 844'76; Specjalne konto przejściowe różnic kursowych zł 3 104 931'03; Zysk: Pozostałość z 1937 r. zł 1 208'06; Zysk z roku operacyjnego zł 50 527'74; Razem zł 14 012 116'31.

Sumy pozabilansowe zł 166 887'00.

Rachunek strat i zysków

MA. — Pozostałość z 1937 r. zł 1 208'06; Wpływy za produkty, towary, odszkodowanie, odsetki i dyskont zł 6 286 903'54; Razem zł 6 288 111'60.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej, koszty fabrykacji i utwardzania, koszty sprzedaży, korektury zapasów pp. zł 5 017 970'77; Odsetki i różnice kursowe zł 432 114'23; Podatki państwowe i komunalne zł 268 751'16; Dotacja kapitału zapasowego zł 4 393'72; Odpisy zł 513 145'92; Zysk zł 51 735'80; Razem zł 6 288 111'60. 423

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Spółki Akcyjnej „Kraj” Fabryka Maszyn
i Narzędzi Rolniczych dawniej Alfred Vaedtke w Kutnie**

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 18 kwietnia 1939 r. o godz. 12.30 odbędzie się w lokalu Spółki przy ul. Chmielnej 26 m. 3 w Warszawie

WALNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków za 1938 r. oraz podział zysku; 3) Zatwierdzenie planu działalności i budżetu na 1939 r.; 4) Wybór członków Komisji Rewizyjnej; 5) Wolne wnioski. 403-12-13

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Spółki „Zabłocie” Zakłady Chemiczne, Spółka Akc.
Z a b ł o c i e**

zwołuje niniejszym

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu oraz rachunku zysków i strat za czas od 1 stycznia 1938 do 31 grudnia 1938 r.; 2) Powzięcie uchwały o podziale zysku; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 4) Odwołanie członków Zarządu i wybór nowych; 5) Odwołanie Komisji Rewizyjnej i wybór nowej; 6) Powołanie pełnomocnika dla ustalenia warunków służbowych członków Zarządu; 7) Wnioski o charakterze porządkowym.

Powyższe Walne Zgromadzenie odbędzie się we Lwowie, w biurze Notariusza Eugeniusza Misky'ego przy ul. Romanowicza 6, w dn. 25 kwietnia 1939 r. o godz. 17.

Akcjonariusze mają złożyć akcje z talonem i kuponem b. wraz z konsygnacją wzgl. tymczasowe zaświadczenie w Kasie Spółki do dn. 16.IV b. r. 421-12-14

Korzystajcie z poczty lotniczej !!!

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Zakładów Przemysłowych „Strzemieszyce”
SPÓŁKA AKCYJNA**

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 25 kwietnia b. r. o godz. 15 w lokalu Zarządu w Warszawie przy ul. Wareckiej Nr 11.

Porządek dzienny:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia; 3) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania władz Spółki, bilansu, rachunku strat i zysków za 1938 r. oraz udzielenie Zarządowi absolutorium; 5) Wybory do władz; 6) Wolne wnioski. 419-12-15

Zarząd Spółki Akcyjnej „J. Franaszek”

zwołuje na dz. 18 kwietnia 1939 r. godz. 17.30 do biura Spółki w Warszawie przy ul. Wolskiej 41

XXX WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zatwierdzenie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok 1938; 2) Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, zamierzający zgłosić wnioski, winni złożyć je Zarządowi Spółki co najmniej na 2 tygodnie przed terminem Zgromadzenia. 416

**CENTRALA ODBITEK NAUKOWYCH
LIBRARIA NOVA**

SPÓŁDZIELNIA Z ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ UDZIAŁAMI

w Warszawie, Rynek Starego Miasta 31
(Kamienica Książąt Mazowieckich)
Tel. 5-83-77. Konto P. K. O. 27 527

PRZYJMUJE W KOMIS WSZELKIE ODBITKI. UDZIELA
INFORMACJY O ODBITKACH. WYDAJE BIULETYN
INFORMACYJNY. WYDAJE KATALOGI SPECJALNE

Na żądanie wysyłamy katalogi bezpłatnie

Świeżo opuścił prasę Katalog z zakresu
nauk ekonomicznych

Administracja

Tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA”

poleca

**ROCZNIKI PISMA
Z LAT UBIEGŁYCH**

po cenie niższej zł 30 za rocznik

TARYFA CELNA

wydana w formie kartkowej
stale uzupełniana
według aktualnego stanu

Cena taryfy zł 40.-

Cena „Uzupełnień” zł 7.-

||||| kwartalnie |||||

Nakładem Tygodnika

„POLSKA GOSPODARCZA”

P R A C A Z B I O R O W A

CHAŁUP
NICTWO

MATERIAŁY
U W A G I
W N I O S K I

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

288 STRON DRUKU

CENA ZŁ 8.-

P O L M I N

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

CENTRALA WE LWOWIE, AKADEMICKA 7
D O S T A R C Z A :

BENZYNY: LOTNICZE wysokooktanowe i etylizowane do szybkoobrotowych motorów spalinowych o wysokiej kompresji zwłaszcza dla silników lotniczych, **MOTOROWE I MIESZANKI** do napędu pojazdów mechanicznych

NAFTĘ rafinowaną do celów oświetleniowych. „Termolinę” do prymusów, lamp żarowych, latarni morskich itp. **ETER** naftowy do fabrykacji olejków eterycznych

WYSOKOWARTOŚCIOWE OLEJE do łożysk wirówek mleczarskich, silników elektrycznych, maszyn przedziałniczych i rolniczych, kompresorów amoniakalnych, lokomobil, turbin wodnych; do silników Diesla, sprzężarek, do turbin parowych, turbopomp itp., do cylindrów maszyn parowych i lokomobil o różnych temperaturach par, do transformatorów jako oleje izolacyjne, w garbarstwie jako oleje garbarskie, do samochodów i motocykli, oleje emulgujące w przemyśle włókienniczym oraz oleje bezbarwne, mające zastosowanie do celów kosmetycznych i farmaceutycznych

SMARY do łożysk kulkowych, do łańcuchów i zespołów kół zębatach, wyciągów kopalnianych, żurawi, wózków oraz w przemyśle lakierniczym i farbiarskim

PARAFINĘ bezwoną do powlekania serów, impregnacji higienicznych kubków i naczyń papierowych oraz do wyrobu środków kosmetycznych i leczniczych

ASFALTY: przemysłowe do różnych celów, do zalewania kabli, akumulatorów i baterji elektrycznych, izolacyjne w budownictwie do izolacji przed wilgocią fundamentów, murów, posadzek i stropów, do izolacji rur gazowych, wodociągowych i kablowych, papowe do fabrykacji papy dachowej, drogowe do budowy nawierzchni drogowych oraz masy asfaltowe do zalewania spoin w brukach, masy kablowe „A” i „B”, „Limbit” preparat do budowy nawierzchni drogowych na zimno

KOPALNIE WŁASNE • GAZOCIĄGI
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE
STACJA BUNKROWA W GDYNI
STACJE BENZYNOWE W CAŁEJ POLSCE

*Żukht Obencow Polityzer Polilokoh Wolok
Polna 3*